

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αθανάσιος Τραχανάς

Επιβλέπων: Μιχαήλ Διακομιχάλης, Διδάκτωρ, Αναπληρωτής Καθηγητής

Πρέβεζα, Φεβρουάριος, 2017

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αθανάσιος Τραχανάς

Επιβλέπων: Μιχαήλ Διακομιχάλης, Διδάκτωρ, Αναπληρωτής Καθηγητής

Πρέβεζα, Φεβρουάριος, 2017

MODIFICATIONS TO THE PROCEDURE OF TAX AUDIT

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Μιχαήλ Διακομιχάλης, Διδάκτωρ, Αναπληρωτής Καθηγητής

Υπογραφή

2. Χύτης Θ. Ευάγγελος Επίκουρος Καθηγητής

Υπογραφή

Ο Διευθυντής του Π.Μ.Σ.

Μιχαήλ Διακομιχάλης, Διδάκτωρ, Αναπληρωτής Καθηγητής

Υπογραφή

© Τραχανάς Αθανάσιος , 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Τραχανάς Αθανάσιος

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή, της παρούσας εργασίας, κ. Διακομιχάλη Μιχαήλ ο οποίος με τη βοήθειά του και την καθοδήγησή του συνέβαλλε τα μέγιστα στην ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας μου. Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους διδάσκοντες καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Λογιστική-Χρηματοοικονομική και Διοικητική Επιστήμη για τις επιστημονικές γνώσεις που μου προσέφεραν. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στους εξαιρετους συναδέλφους μου και συμφοιτητές μου Ράνια και Μάκη χάρη των οποίων, συμμετείχα και ολοκλήρωσα με επιτυχία την όλη διαδικασία του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Περίληψη

Ο φορολογικός έλεγχος αποτελεί τη βάση τήρησης των φορολογικών νόμων και κατ' επέκταση των δημοσίων εσόδων. Παρουσιάζει διττή λειτουργία, τη συμμόρφωση των φορολογουμένων στις κείμενες διατάξεις και την επιβολή προστίμων σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Η καταπολέμηση αυτής αποτελεί σημαντικό στόχο της φορολογικής διοίκησης και γι' αυτό έχουμε φορολογικές μεταρρυθμίσεις με πλέον πρόσφατη και σημαντική αυτή του Ν.4174/2013. Ο φορολογικός έλεγχος αναλύεται εκτεταμένα τόσο προ του Ν.4174/2013, οπότε και γίνεται αναφορά στον τακτικό, στον προσωρινό και στον προληπτικό έλεγχο όσο και μετά του Ν.4174/2013. Οι τρεις μορφές ελέγχου αναλύονται και ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στον τακτικό έλεγχο, καθώς πρακτικά παραμένει και μετά τη μεταρρύθμιση οπότε και ονομάζεται πλήρης έλεγχος, ενώ οι λοιποί έλεγχοι ονομάζονται μερικοί.

Ο Ν.4174/2013 έφερε σημαντικές αλλαγές στον έλεγχο, οι οποίες και παρουσιάζονται με την σημαντικότερη να είναι η υιοθέτηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Αυτές χρησιμοποιούνται στον έλεγχο της φορολογίας εισοδήματος, είναι η μεθοδολογία της ανάλυσης ρευστότητας, της καθαρής θέσης και του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά και αναλύονται με τη χρήση παραδείγματος. Ακολούθως, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της πραγματοποιηθείσας έρευνας στα στάδια του φορολογικού ελέγχου και στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Σημειώνεται η ιδιαίτερη σημασία και αποτελεσματικότητα των σταδίων του φορολογικού ελέγχου εφόσον πραγματοποιηθούν ορθά, με ιδιαίτερη αναφορά στη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Παράλληλα, αναλύεται ο χρόνος υλοποίησης και η δυσκολία των σταδίων με την υλοποίηση των γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων και των λογιστικών διαφορών να κρίνονται δύσκολες και χρονοβόρες. Οι έμμεσες τεχνικές αναμένονται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής με μικρές διαφορές ως προς την ευκολία τους και τον χρόνο υλοποίησής τους. Αναφορικά με την αποτελεσματικότητά τους αυτή παρουσιάζει σημαντικές διαφορές ανά κατηγορία φορολογούμενου και ανά τεχνική. Τέλος, συνοψίζονται τα συμπεράσματα που έχουν παρουσιαστεί σε επίπεδο έρευνας και βιβλιογραφίας και παρουσιάζονται κάποιες προτάσεις για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου και την πάταξη της φοροδιαφυγής.

Λέξεις-κλειδιά: φορολογικός έλεγχος, έμμεσες τεχνικές ελέγχου, φοροδιαφυγή, τακτικός έλεγχος, Ν.4174/2013.

Abstract

Tax audits represents the basis under which people comply with the tax laws and consequently of the government's revenue. Tax audit has a dual functionality: compliance of the taxpayers with the corresponding laws and the enforcement of fines in cases of tax evasion. Fighting tax evasion constitutes a major goal for the tax administration and therefore tax reforms are implemented; the most recent and important being the L.4174/2013. Tax audit is extensively analyzed both in terms of the laws before the implementation of L.4174/2013 and in terms of the laws after the implementation of L.4174/2013. Tactical, temporal and preventive audits (applied before the L.4174/2013) are analyzed in depth, and special attention and consideration is given into the analysis of tactical audit. Tactical audit remains after the tax reform and is renamed as complete audit, while the rest of the audits are called partial.

The law L.4174/2013 has brought major changes into auditing, which are presented. The most important change is the application of the indirect audit techniques. The source and application of funds method, the net worth method and the bank deposits and cash expenditure method are used in the income declaration audit and are analyzed with the application of an example. Afterwards, the conclusions of the research that was applied in the stages of the tax audit and in the indirect audit techniques are presented. It is shown, that the stages of the tax audit, if followed properly are highly significant and effective. The most important stage of the tax audit is proven to be the compilation of the audit report. Also, the time required for each stage of the tax audit and the difficulty of each stage are analyzed and the implementation of the general audit verifications and of the accounting differences are found to be the toughest and most time consuming. The indirect audit techniques are expected to be highly effective against tax evasion and the techniques have slight differences between each of them corresponding to the level of their difficulty and of the time required for their implementation. The effectiveness of the indirect audit techniques differs per taxpayer's category and per technique. Finally, we present the major conclusions of this paper and some suggestions for the improvement of the tax audit and for the cracking down of the tax evasion.

Key word: tax audit, indirect audit techniques, tax evasion, tactical audit, L.4174/2013.

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες.....	iii
Περίληψη.....	iv
Abstract.....	v
Πίνακας Περιεχομένων.....	vi
Κατάλογος Πινάκων.....	x
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	xi
Εισαγωγή.....	xiii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και φορολογικές μεταρρυθμίσεις.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Φορολογικά έσοδα και φοροδιαφυγή.....	1
1.3 Φοροδιαφυγή: έννοια και έκταση στην Ελλάδα.....	1
1.4 Παράγοντες και αιτίες φοροδιαφυγής.....	2
1.5 Συνέπειες και κυρώσεις.....	3
1.6 Φορολογικές μεταρρυθμίσεις.....	4
1.6.1 Σημαντικότερες φορολογικές μεταρρυθμίσεις.....	4
1.6.2 Ν. 4174/2013.....	5
1.6.3 Περαιώσεις.....	5
Κεφάλαιο 2: Φορολογικός έλεγχος πριν την ισχύ του Ν.4174/2013.....	7
2.1 Εισαγωγή.....	7
2.2 Φορολογικός Έλεγχος.....	7
2.3 Σκοπός φορολογικού ελέγχου.....	8
2.4 Διακρίσεις φορολογικού ελέγχου.....	9
2.5 Εσωτερικός-εξωτερικός φορολογικός έλεγχος.....	9
2.6 Φορολογικά Αντικείμενα.....	10

2.7 Όργανα φορολογικού ελέγχου	10
2.8 Χρονολογικός Πίνακας Κωδικών Φορολογίας.....	11
2.9 Είδη Φορολογικού ελέγχου πριν την ισχύ του Ν.4174/2013	13
2.10 Προληπτικός Έλεγχος.....	14
2.10.1 Αντικείμενο Προληπτικού Ελέγχου	14
2.10.2 Διαδικασία Ελέγχου Προληπτικού Ελέγχου	16
2.10.3 Ελεγκτικές Επαληθεύσεις Προληπτικού Ελέγχου	17
2.11 Προσωρινός Έλεγχος.....	18
2.11.1 Αντικείμενο Προσωρινού Ελέγχου	18
2.11.2 Κριτήρια επιλογής Προσωρινού Ελέγχου.....	19
2.11.3 Διαδικασία Προσωρινού Ελέγχου.....	19
2.11.4 Ελεγκτικές επαληθεύσεις Προσωρινού Ελέγχου	20
2.12 Τακτικός Έλεγχος	22
2.12.1 Αντικείμενο Τακτικού Ελέγχου	22
2.12.2 Κριτήρια επιλογής Τακτικού Ελέγχου	23
2.12.3 Προετοιμασία ελεγκτή Τακτικού Ελέγχου	24
2.12.4 Διαδικασία Τακτικού Ελέγχου	25
2.12.5 Έναρξη Τακτικού Ελέγχου	25
2.12.6 Γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις Τακτικού Ελέγχου.....	26
2.12.7 Έλεγχος επιχειρήσεων με βιβλία Α και Β κατηγορίας Τακτικού Ελέγχου.....	27
2.12.8 Έλεγχος επιχειρήσεων με βιβλία Γ κατηγορίας Τακτικού Ελέγχου	28
2.12.8.1 Κατάστρωση λογαριασμών.....	28
2.12.8.2 Λογιστικός έλεγχος	29
2.12.8.3 Ελεγκτικές επαληθεύσεις λογιστικού ελέγχου.....	31
2.12.8.4 Ουσιαστικός φορολογικός έλεγχος	32
2.12.8.5 Ελεγκτικές επαληθεύσεις του ουσιαστικού φορολογικού ελέγχου	34
2.12.8.6 Παρατηρήσεις για το τέλος του ελέγχου και σύνταξη έκθεσης ελέγχου	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Φορολογικός έλεγχος μετά την ισχύ του Ν.4174/2013.....	39
3.1 Εισαγωγή	39
3.2 Ν.4174/2013: Ανάλυση της δημιουργίας του και σκοπός.....	39
3.3 Άρθρο 4 Ν.4174/2013: Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, ανάθεση καθηκόντων και εξουσιοδότηση υπογραφής.....	40
3.4 Άρθρο 5 Ν.4174/2013: Κοινοποίηση πράξεων	40
3.5 Είδη φορολογικού ελέγχου βάσει Ν.4174/2013	41
3.5.1 Πλήρης φορολογικός έλεγχος	41
3.5.2 Μερικός φορολογικός έλεγχος.....	43
3.6 Άρθρο 23 Ν.4174/2013: Εξουσίες Φορολογικής Διοίκησης.....	45
3.7 Άρθρο 24 Ν.4174/2013: Πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία	45
3.8 Άρθρο 25 Ν.4174/2013: Είσοδος στις εγκαταστάσεις	46
3.9 Άρθρο 26 Ν.4174/2013: Επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο.....	47
3.10 Άρθρο 27 Ν.4174/2013: Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης .	47
3.11 Άρθρο 28 Ν.4174/2013: Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου.....	48
3.12 Άρθρα 30-35 Ν.4174/2013: Προσδιορισμός φόρου.....	48
3.13 Άρθρο 36 Ν.4174/2013: Παραγραφή	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναβαθμισμένος φορολογικός έλεγχος για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου.....	51
4.1 Εισαγωγή	51
4.2 Έμμεσες τεχνικές ελέγχου: Αντικείμενο και σκοπός	51
4.3 Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου.....	52
4.3.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου	55
4.4 Τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου.....	61
4.4.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής της καθαρής θέσης του φορολογούμενου...63	
4.5 Τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	67

4.5.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά	68
4.6 Επιλογή τεχνικής.....	72
4.7 Προϋποθέσεις χρήσεις έμμεσων τεχνικών	72
4.8 Γενικές παρατηρήσεις.....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Έρευνα φορολογικού ελέγχου: αποτελέσματα και συμπεράσματα	76
5.1 Εισαγωγή	76
5.2 Μεθοδολογία έρευνας και στόχοι.....	76
5.3 Αποτελέσματα έρευνας.....	78
5.3.1 Φορολογικός έλεγχος σε απλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών)	78
5.3.2 Φορολογικός έλεγχος σε απλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών)	81
5.3.3 Φορολογικός έλεγχος σε διπλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών)	85
5.3.4 Φορολογικός έλεγχος σε διπλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών)	89
5.3.5 Φορολογικός έλεγχος σε φυσικά πρόσωπα: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα και προτάσεις για την πάταξη της φοροδιαφυγής.....	97
6.1 Αποτελεσματικότητα φορολογικού ελέγχου	97
6.2 Γενικά συμπεράσματα φορολογικού ελέγχου	98
6.3 Προτάσεις για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου και την πάταξη της φοροδιαφυγής	100
Βιβλιογραφία	103
Παράρτημα	107

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Χρονολογικός Πίνακας Κωδικών Φορολογίας (Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).....	12
Πίνακας 3.1: Πίνακας ανάλυσης πλήρους και μερικού φορολογικού ελέγχου (Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).....	45
Πίνακας 4.1: Δεδομένα παραδείγματος έμμεσης τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014).....	58
Πίνακας 4.2: Χρήση της τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014).....	60
Πίνακας 4.3: Αποτελέσματα χρήσης της τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014) .	61
Πίνακας 4.4: Δεδομένα τεχνικής καθαρής θέσης(Ντάσιου, 2014)	64
Πίνακας 4.5: Χρήση της τεχνικής καθαρής θέσης-Πίνακας Ενεργητικού-Παθητικού (Ντάσιου, 2014).....	65
Πίνακας 4.6: Αποτελέσματα τεχνικής καθαρής θέσης-Πίνακας Καθαρής Θέσης (Ντάσιου, 2014).....	66
Πίνακας 4.7: Δεδομένα τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014).....	69
Πίνακας 4.8: Χρήση της τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014).....	71
Πίνακας 4.9: Αποτελέσματα της τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014).....	71

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 5.1: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία.....	78
Διάγραμμα 5.2: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία	79
Διάγραμμα 5.3: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία.....	80
Διάγραμμα 5.4:Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία	81
Διάγραμμα 5.5: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία	82
Διάγραμμα 5.6: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία	83
Διάγραμμα 5.7: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία	84
Διάγραμμα 5.8: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία	85
Διάγραμμα 5.9: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία.....	86
Διάγραμμα 5.10: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία	87
Διάγραμμα 5.11: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία.....	88
Διάγραμμα 5.12: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία.....	89
Διάγραμμα 5.13: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία	90
Διάγραμμα 5.14: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία	91
Διάγραμμα 5.15: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία	92

Διάγραμμα 5.16: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία.....	93
Διάγραμμα 5.17: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου-Αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής.....	94
Διάγραμμα 5.18: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου- Ευκολία χρήσης.....	94
Διάγραμμα 5.19: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου- Χρόνος εκτέλεσης	95
Διάγραμμα 5.20: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου-Αποτελεσματικότητα ανά κατηγορία φορολογούμενου.....	96

Εισαγωγή

Ο φορολογικός έλεγχος αποτελεί τη βάση των δημοσίων εσόδων και κατ' επέκταση της φορολογικής διοίκησης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναλύσει διεξοδικά τις μεταβολές στη διαδικασία του φορολογικού ελέγχου. Δηλαδή, σκοπός είναι η παρουσίαση του φορολογικού ελέγχου τόσο πριν την έναρξη ισχύος του Ν.4172/2013 που αποτελεί τη σημαντικότερη πιο σύγχρονη φορολογική μεταρρύθμιση όσο και μετά την εφαρμογή του. Ταυτόχρονα, στόχοι της εργασίας αποτελούν και η ανάλυση της φοροδιαφυγής και των φορολογικών μεταρρυθμίσεων. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στις τεχνικές του έμμεσου ελέγχου με εκτεταμένη παρουσίαση και ανάλυση. Τέλος, στο ερευνητικό κομμάτι της εργασίας θα παρουσιαστούν ερωτήματα αναφορικά με τα στάδια του φορολογικού ελέγχου και με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, τα οποία θα παρουσιαστούν μετά τη βιβλιογραφική επισκόπηση.

Το κομμάτι της βιβλιογραφικής επισκόπησης βασίστηκε στη χρήση της νομοθεσίας ως πρώτης και πιο σημαντικής βαθμίδας κρίσης του φορολογικού ελέγχου (σε επίπεδο νόμων, πολυγραφημένων και εγκυκλίων), λοιπών βιβλίων που αφορούν στο φορολογικό έλεγχο (είτε από έγκριτους ιδιώτες οικονομολόγους είτε από υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης), στη χρήση εκπαιδευτικού υλικού από σεμινάρια και στη χρήση σύγχρονων πτυχιακών εργασιών που άπτονται του σκοπού της εργασίας. Το σύνολο της βιβλιογραφίας αναλύθηκε σε βάθος και χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή χρήσιμων αναλύσεων και συμπερασμάτων.

Παράλληλα, για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας και για να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν πραγματοποιήθηκε και έρευνα. Αναφορικά με τη μεθοδολογία της έρευνας, αυτή Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου σε δεκαπέντε (15) υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης (ανωνύμως) στη Δ.Ο.Υ. Πρέβεζας την 16^η και 17^η Φεβρουαρίου 2017 και αφορούσε το φορολογικό έλεγχο. Το σύνολο των δυνητικών υπαλλήλων στη συγκεκριμένη Δ.Ο.Υ. με ελεγκτική προϋπηρεσία ανέρχεται στους 22, αλλά δεν απάντησαν όλοι στο ερωτηματολόγιο είτε λόγω αδειών είτε για λοιπούς προσωπικούς λόγους (ποσοστό που απάντησαν 68,2%). Η συγκεκριμένη έρευνα είχε ως στόχο την ανάλυση του φορολογικού ελέγχου. Το ερωτηματολόγιο και τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στα παραρτήματα της παρούσας εργασίας.

Αναλυτικότερα, τα κυριότερα στάδια του φορολογικού ελέγχου μετρήθηκαν ως προς την αποτελεσματικότητά τους, τη σημασία της ορθής εκτέλεσής τους κατά την υλοποίησή τους, την ευκολία της υλοποίησής τους και το χρόνο που απαιτείται για την εκτέλεσή τους. Η μέτρηση αυτή πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ακέραιων αριθμών από το μηδέν (0) έως το δέκα (10), με το μηδέν να αναπαριστά το ελάχιστο (π.χ. ελάχιστα αποτελεσματικό) και το δέκα το μέγιστο (π.χ. απόλυτα αποτελεσματικό). Μάλιστα, οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις χωρίστηκαν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με το αντικείμενο λειτουργία τους (παροχή υπηρεσιών ή παραγωγή-εμπορία αγαθών) και το είδος των βιβλίων τους (απλογραφικά βιβλία ή διπλογραφικά βιβλία). Αυτός ο διαχωρισμός λειτούργησε στη λογική ότι είναι διαφορετικές οι απαιτήσεις από τον ελεγκτή και η υλοποίηση των σταδίων του φορολογικού ελέγχου για το κάθε στάδιο ανά κάθε μία εκ των τεσσάρων κατηγοριών. Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε με τη χρήση του λογισμικού EXCEL. Αναλυτικότερα, τα ερωτηματολόγια εισήχθησαν το κάθε ένα σε ένα φύλλο (sheet) του ίδιου βιβλίου (book) Excel. Ακολούθως, το άθροισμα των αντίστοιχων κελιών (cell) του κάθε ερωτήματος συγκεντρώθηκε σε ένα νέο συγκεντρωτικό φύλλο. Έπειτα, ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων για κάθε ερώτημα ευρέθηκε σε έναν τελικό πίνακα κελιών. Από αυτόν τον τελικό πίνακα κελιών για κάθε ερώτημα εξάχθηκε ένα ραβδόγραμμα (clustered bar) για κάθε ερώτημα το οποίο αναπαριστά τα αποτελέσματα της έρευνας για το συγκεκριμένο ερώτημα. Το συγκεκριμένο ραβδόγραμμα επιλέχθηκε γιατί παρουσιάζει με ιδιαίτερα εύληπτο τρόπο τα αποτελέσματα.

Σε δεύτερο επίπεδο η έρευνα αφορούσε στην πολύ σημαντική (όπως αναλύθηκε στο τέταρτο κεφάλαιο) χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Οι τρεις τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτήν την στιγμή από τους ελεγκτές (τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου και τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου) στο επίπεδο της φορολογίας εισοδήματος, μετρήθηκαν με τον τρόπο που αναλύθηκε προηγουμένως. Οι παράμετροι ως προς τις οποίες αξιολογήθηκαν οι έμμεσες τεχνικές είναι: η δυνατότητα αντιμετώπισης της χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής, η δυνατότητα αντιμετώπισης της υψηλής φοροδιαφυγής, η ευκολία χρήσης τους, ο χρόνος που απαιτεί η υλοποίησή τους και η αποτελεσματικότητά τους απέναντι σε κάποιες κατηγορίες φορολογούμενων (μισθωτοί-συνταξιούχοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, εταίροι, αγρότες, άνεργοι και κάτοικοι εξωτερικού). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έρευνα που αφορά τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου αυτές αφορούν την αναμενόμενη χρήση τους και βασίζονται στις απόψεις και στην εκπαίδευσή τους (σεμινάρια) για τη χρήση τους από τους

υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης, καθώς μέχρι στιγμής οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έχουν χρησιμοποιηθεί μόνο σε περιορισμένο αριθμό ελέγχων και μόνο στα κεντρικά της φορολογικής διοίκησης (ΚΕΦΟΜΕΠ- Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου).

Αναφορικά με την περίληψη των κεφαλαίων, στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλυθεί η έννοια της φοροδιαφυγής και των φορολογικών εσόδων. Ταυτόχρονα θα αναλυθεί η έκταση και οι παράγοντες της φοροδιαφυγής. Επίσης, ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στις συνέπειες της φοροδιαφυγής. Τέλος, θα παρουσιαστούν οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που έχουν λάβει χώρα στη σύγχρονη Ελλάδα.

Στο δεύτερο Κεφάλαιο θα αναλυθεί αρχικά η έννοια και ο σκοπός του φορολογικού ελέγχου. Ακολούθως, θα παρουσιαστούν διάφορα είδη διαφοροποίησής του βάσει φορολογικού αντικειμένου, μορφής και εσωτερικού ή εξωτερικού επιπέδου. Έπειτα, θα υποδειχθεί και αναλυθεί ένας πίνακας που δείχνει τους ισχύοντες Κώδικες Φορολογίας ανά χρονολογικό επίπεδο (πριν και έως το 2012, κατά το 2013, κατά το 2014 και από το 2015 και μετά). Στη συνέχεια θα δοθεί έμφαση στη λειτουργία και τη μορφή του φορολογικού ελέγχου πριν την ψήφιση και μετέπειτα ισχύ του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν.4174/2013). Θα αναλυθούν τα τέσσερα είδη αυτού του ελέγχου (τακτικός, προληπτικός, προσωρινός, ειδικός) σε όλα τα δυνατά επίπεδα (κριτήρια επιλογής, διαδικασία, ελεγκτικές επαληθεύσεις κ.α.).

Στο τρίτο Κεφάλαιο θα αναλυθεί αρχικά ο νόμος 4174/2013 ο οποίος άλλαξε την μορφή του φορολογικού ελέγχου. Θα παρουσιαστεί ο σκοπός της δημιουργία του. Ακολούθως, θα αναλυθούν κάποια σημαντικά κεφάλαια και άρθρα του. Ειδικότερα, θα παρουσιαστεί το άρθρο 4 που αφορά στη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και το άρθρο 5 που αφορά στην κοινοποίηση των πράξεων. Έπειτα, θα αναλυθούν ο πλήρης και ο μερικός φορολογικός έλεγχος των οποίων η ανάλυση εμπίπτει σε περισσότερα του ενός άρθρα. Παράλληλα, αναλύονται άρθρα που αφορούν στις εξουσίες της φορολογικής διοίκησης, στην πρόσβαση στα βιβλία της επιχείρησης, στην είσοδο στην επιχείρηση και στα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου. Τέλος, σημειώνονται οι παράμετροι που αφορούν στην ανάλυση του προσδιορισμού του φόρου και στην παραγραφή των ελεγχόμενων υποθέσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί αναλυτικά η έννοια των τεχνικών έμμεσου ελέγχου η οποία ξεκίνησε στην Ελλάδα με τον Ν.4174/2013. Αρχικά θα αναλυθεί το αντικείμενο και ο σκοπός τους. Έπειτα, θα παρουσιαστούν οι τρεις τεχνικές (και με τη χρήση παραδείγματος) που ήδη χρησιμοποιούνται από τα ελεγκτικά όργανα. Τέλος, αναδεικνύονται οι προϋποθέσεις

υλοποίησής τους, το πώς πραγματοποιείται η κατάλληλη επιλογή εξ αυτών και σημειώνονται κάποιες γενικές παρατηρήσεις ως προς την εφαρμογή και των τριών.

Στο πέμπτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας. Αρχικά, θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία της έρευνας και οι στόχοι της και ακολούθως θα παρουσιαστούν και αναλυθούν τα αποτελέσματα της έρευνας σε διάφορα διαγράμματα (ραβδογράμματα).

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν συμπεράσματα και προτάσεις για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Αρχικά, θα αναλυθεί η αποτελεσματικότητα και η σημασία του φορολογικού ελέγχου. Ακολούθως, θα παρουσιαστούν διάφορα συμπεράσματα για το φορολογικό έλεγχο είτε μέσω της ανάλυσης της βιβλιογραφίας είτε μέσω της έρευνας ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε. Τέλος, θα παρουσιαστούν κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου και την πάταξη της φοροδιαφυγής που μπορούν να συμβάλλουν σε ένα ευνοϊκότερο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα και φορολογικές μεταρρυθμίσεις

1.1 Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλυθεί η έννοια της φοροδιαφυγής και των φορολογικών εσόδων, η έκταση και οι παράγοντες της φοροδιαφυγής, καθώς και οι συνέπειές της. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις που έχουν λάβει χώρα στη σύγχρονη Ελλάδα.

1.2 Φορολογικά έσοδα και φοροδιαφυγή

Η φορολογία αποτελεί τον θεμέλιο λίθο των κρατών. Τα δημόσια έσοδα στηρίζονται στον μεγαλύτερο βαθμό στους φόρους σε φυσικά και νομικά πρόσωπα. Κατ' επέκταση η εισοδηματική πολιτική του κάθε κράτους προσπαθεί να συνεισφέρει παράλληλα στην χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, στην οικονομική ανάπτυξη και στην ανακατανομή του πλούτου (Καρακασίδου, 2015). Οι φόροι επιβάλλονται είτε άμεσα (π.χ. φορολογία εισοδήματος) είτε έμμεσα (π.χ. ΦΠΑ). Για την ορθή τήρηση των φορολογικών νόμων και την αποφυγή της φοροδιαφυγής, υφίσταται ο φορολογικός έλεγχος ο οποίος χρησιμοποιείται από τα διάφορα ελεγκτικά όργανα του κράτους. Ο τελικός στόχος φυσικά είναι η αύξηση των φορολογικών εσόδων και η κατά το δυνατόν εξάλειψη της φοροδιαφυγής (Μάραμης, 2014).

1.3 Φοροδιαφυγή: έννοια και έκταση στην Ελλάδα

Ως φοροδιαφυγή ορίζεται η παράνομη απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου, καθώς και η μη απόδοση του οφειλόμενου φόρου (Τάτσος, 2001). Ως επί το πλείστον η φοροδιαφυγή πραγματοποιείται μέσω της απόκρυψης εισοδημάτων από

διάφορες πηγές ή με την εμφάνιση υπερβολικών δαπανών με στόχο την έκπτωση του φόρου. Για παράδειγμα, φορολογούμενος μπορεί να αποκρύπτει εισοδήματα από μη δηλωμένες εργασίες και να εμφανίζει πλαστά τιμολόγια για την αύξηση των δαπανών του (Κούντρια, 2015).

Η έκταση της φοροδιαφυγής είναι εκτεταμένη στην Ελλάδα και οδηγεί στη δυσχέρεια υλοποίησης των κρατικών προϋπολογισμών με τελική συνέπεια τη δημιουργία ελλειμάτων (Μάραμης, 2014) . Σημειώνεται ότι υπάρχει συσχέτιση της φοροδιαφυγής με τους ασκούντες ελεύθερα επαγγέλματα (ποσοστό 50% του συνόλου), ενώ αντίθετα η φοροδιαφυγή δεν αφορά τους μισθωτούς (ποσοστό 1% του συνόλου) (Morse, Karlinsky and Bankman, 2009).

1.4 Παράγοντες και αιτίες φοροδιαφυγής

Οι σημαντικότεροι παράγοντες και αιτίες που επηρεάζουν τη φοροδιαφυγή είναι οι ακόλουθες:

- Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Το φορολογικό σύστημα είναι ιδιαίτερα πολύπλοκο και εμπεριέχει μεγάλο αριθμό φοροαπαλλαγών οι οποίες αυξάνουν τις δυσκολίες διαχείρισης και ελέγχου των φορολογικών υποθέσεων με απόρροια την αύξηση της φοροδιαφυγής (Richardson, 2006).
- Η υψηλή φορολογία (υψηλοί φορολογικοί συντελεστές). Υπάρχει συσχέτιση και αιτιότητα μεταξύ των φορολογικών συντελεστών και της προσπάθειας για φοροδιαφυγή των φορολογουμένων. Απόρροια είναι ότι η αξία της φοροδιαφυγής αυξάνει με τον φορολογικό συντελεστή, καθώς το όφελος του φοροδιαφεύγοντα αυξάνει για το ίδιο επίπεδο ρίσκου και το ίδιο επίπεδο φορολογικών κυρώσεων.
- Η φορολογική ηθική της κοινωνίας. Η αίσθηση των πολιτών ότι το κράτος διαθέτει τους πόρους του αναποτελεσματικά και χωρίς καμία αίσθηση του δικαίου οδηγεί σε μία ευρύτερα εμποδωμένη χαλαρή φορολογική ηθική. Επομένως, οι πολίτες-φορολογούμενοι δεν σκέφτονται ότι φοροδιαφεύγοντας κλέβουν το κράτος (τους εαυτούς τους), αλλά το κράτος (των άλλων).
- Το μικρό μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων. Στην Ελλάδα το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων είναι μικρού μεγέθους. Κατά συνέπεια, μέσω των προσωπικών

επαφών των επιχειρηματιών με τους πελάτες τους συχνά προσφεύγουν σε αμοιβαία επωφελείς παράνομες συμφωνίες (π.χ. μη κόψιμο αποδείξεων με αντάλλαγμα το κόστος του ΦΠΑ για τον πελάτη) ή δεν έχουν τη θέληση να συμβάλλουν στην πραγματική απεικόνιση των οικονομικών τους για να διατηρήσουν υψηλότερα επίπεδα κερδοφορίας σε σχέση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις (Μπίκου, 2014).

- Η ελλιπής χρήση πλαστικού χρήματος στις ηλεκτρονικές συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων, μολονότι λόγω των capital controls αυτή αυξήθηκε σημαντικά (Καραφειζής, 2013).

1.5 Συνέπειες και κυρώσεις

Η φοροδιαφυγή έχει σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις σε μία κοινωνία. Συγκεκριμένα, οδηγεί στη διεύρυνση των ανισοτήτων, καθώς ίδιου μεγέθους και εισοδημάτων επιχειρήσεις και φυσικά πρόσωπα έχουν διαφορετικά επίπεδα τελικής φορολόγησης. Επομένως, το κράτος οδηγείται στη λήψη μέτρων για να καλύψει το έλλειμμα λόγω φοροδιαφυγής. Αυτά τα μέτρα οδηγούν είτε στην αύξηση των άμεσων φόρων με συνέπειες για τους συνεπείς φορολογούμενους είτε στην αύξηση των έμμεσων φόρων που επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα.

Σε επίπεδο κυρώσεων, οι διοικητικές κυρώσεις για τη φοροδιαφυγή εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- A) Απώλεια δικαιώματος καταβολής φόρων σε δόσεις.
- B) Απώλεια δικαιώματος συμμετοχής σε δημοπρασίες του ελληνικού δημοσίου για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.
- Γ) Απαγόρευση δικαιοπρακτικής ικανότητας σύναψης συμβολαίων με έτερο συμβαλλόμενο το δημόσιο.
- Δ) Απώλεια δικαιώματος λήψεως δανείων με εγγυητή το δημόσιο.
- E) Απώλεια του δικαιώματος έκδοσης του πιστοποιητικού φορολογικής ενημερότητας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

ΣΤ) Αναστολή λειτουργίας καταστημάτων επιτηδευματιών για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε σημαντικές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, όπως έκδοση πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων ή αποδοχή αυτών, τήρηση μη εγκεκριμένων βιβλίων και στοιχείων με σκοπό τη φοροδιαφυγή, μη έκδοση φορολογικών στοιχείων και χωρίς άδεια από τις αρμόδιες αρχές άσκηση επαγγέλματος (Μπίκου, 2014).

1.6 Φορολογικές μεταρρυθμίσεις

1.6.1 Σημαντικότερες φορολογικές μεταρρυθμίσεις

Στο Ελληνικό κράτος έχουν ψηφιστεί πολλοί νόμοι με στόχο ένα απλό και δίκαιο φορολογικό σύστημα. Αρχή του φόρου εισοδήματος θεωρείται ο ν. 3323/1955 ο οποίος αφορούσε τον ενιαίο φόρο εισοδήματος που είχε ως πεδίο επιβολής το συνολικό εισόδημα των φυσικών προσώπων. Παράλληλα, θεσπίστηκε η φορολογία των ανώνυμων εταιρειών, των αλλοδαπών επιχειρήσεων κ.α. Μάλιστα, ο συγκεκριμένος νόμος αποτελούσε συνέχεια της φορολογικής μεταρρύθμισης της κυβέρνησης του Ελ. Βενιζέλου το 1919 (Υπουργείο Οικονομικών, 1994).

Η κύρια φορολογική μεταρρύθμιση που επηρεάζει ακόμα και σήμερα τα φορολογικά ζητήματα αποτελεί ο νόμος 2238/1994. Με τον ν.2238/1994 συγκεντρώθηκαν και συγκεκριμενοποιήθηκαν οι διατάξεις που αφορούν στο φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων σε ενιαίο κείμενο. Πρωταρχικός στόχος αυτού του νόμου, όπως και των περισσότερων γενικώς, ήταν η καταπολέμηση της πολυνομίας και της πολυπλοκότητας της προηγούμενης κατάστασης. Παράλληλα, διατηρήθηκε η αυτονομία των παραμέτρων και των δύο κατηγοριών φορολόγησης (Υπουργείο Οικονομικών, 1994).

Λοιπές φορολογικές μεταρρυθμίσεις στη σύγχρονη Ελλάδα που υπήρξαν καθοριστικές για τις σημερινές διατάξεις αποτελούν οι μεταρρυθμίσεις των ν. 3296/2004 και 4174/2013. Ο ν.3296/2004 δημιουργήθηκε με στόχο την απλοποίηση του φορολογικού συστήματος, τη μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων των φτωχότερων φυσικών προσώπων στην κοινωνία, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της ανάπτυξης μέσω της μείωσης φορολογικών συντελεστών και λοιπών κινήτρων και τον

εξορθολογισμό των αναγνωρισμένων δαπανών των επιχειρήσεων (Υπουργείο Οικονομικών, 2004β).

1.6.2 Ν. 4174/2013

Η φορολογική μεταρρύθμιση του ν.4174/2013 ο οποίος άλλαξε και την μεθοδολογία του φορολογικού ελέγχου έχει τις καταβολές της στο 1^ο μνημόνιο (ν.3845/2010) μέσω του οποίου η τότε κυβέρνηση προχώρησε στη δέσμευση για την προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη δομή και λειτουργία του κράτους και κατά συνέπεια του φορολογικού θεσμικού πλαισίου (Κούντρια, 2015). Με την τελευταία αυτή φορολογική μεταρρύθμιση λήφθηκαν υπόψη οι καλύτερες διεθνείς πρακτικές για τη δημιουργία του νέου Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Επομένως, υλοποιήθηκαν διατάξεις για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, ενώ παράλληλα εξορθολογίστηκαν τα υφιστάμενα φορολογικά κίνητρα, ενισχύθηκε η διαφάνεια και απλοποιήθηκε το ευρύτερο πλαίσιο των παραγόντων που επηρεάζουν την ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας. Σημαντικότερα σημεία του ν.4174/2013 αποτελούν η καθολική απόδοση ΑΦΜ, η χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου και οι περιπτώσεις άρσης του απορρήτου για καλύτερους φορολογικούς ελέγχους (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

1.6.3 Περαιώσεις

Φορολογικές μεταρρυθμίσεις που έχουν επηρεάσει σημαντικά τη φορολογική πολιτική του σύγχρονου Ελληνικού κράτους αποτελούν και οι νόμοι-περαιώσεις. Βάσει των προαναφερθέντων νόμων 2238/1994 κ.α. οι ελεγκτικοί μηχανισμοί όφειλαν να ελέγξουν το 100% των φορολογικών περιπτώσεων. Επειδή δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς και για τον κίνδυνο της παραγραφής αυτών (αφού υπήρχε υποχρέωση για 0% παραγραφή αυτών) νομοθετήθηκε η περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων. Οι κύριοι νόμοι που αφορούν τις περαιώσεις είναι ο 3259/2004, ο 3697/2008, ο 3888/2010 και ο 4002/2011. Με βάση αυτούς τους νόμους και για αντίστοιχες χρονικές

περιόδους φορολογικών υποθέσεων (έως 31/12/2003, έως 31/12/2006, έως 31/12/2009 και έως 31/12/2009 (εξαιρηθείσες υποθέσεις του 3888/2010)) δόθηκε η δυνατότητα στους φορολογούμενους να προχωρήσουν σε προαιρετικές περαιώσεις των εκκρεμών ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεών τους. Μάλιστα, οι επιβαρύνσεις που προβλέπονταν λόγω των περαιώσεων ήταν καλύτερες για τους φορολογούμενους (επιχειρήσεις-ελεύθερους επαγγελματίες) από ότι θα τους επιβάλλονταν σύμφωνα με διαδικασίες τακτικού ελέγχου (Υπουργείο Οικονομικών, 2004α, 2008, 2010, 2011γ).

Κεφάλαιο 2: Φορολογικός έλεγχος πριν την ισχύ του Ν.4174/2013

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο Κεφάλαιο θα αναλυθεί αρχικά η έννοια και ο σκοπός του φορολογικού ελέγχου. Ακολούθως, θα παρουσιαστούν διάφορα είδη διαφοροποίησής του βάσει φορολογικού αντικειμένου, μορφής και εσωτερικού ή εξωτερικού επιπέδου. Έπειτα, θα υποδειχθεί και αναλυθεί ένας πίνακας που δείχνει τους ισχύοντες Κώδικες Φορολογίας ανά χρονολογικό επίπεδο (πριν και έως το 2012, κατά το 2013, κατά το 2014 και από το 2015 και μετά). Στη συνέχεια θα δοθεί έμφαση στη λειτουργία και τη μορφή του φορολογικού ελέγχου πριν την ψήφιση και μετέπειτα ισχύ του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν.4174/2013). Θα αναλυθούν τα τέσσερα είδη αυτού του ελέγχου (τακτικός, προληπτικός, προσωρινός, ειδικός) σε όλα τα δυνατά επίπεδα (κριτήρια επιλογής, διαδικασία, ελεγκτικές επαληθεύσεις κ.α.).

2.2 Φορολογικός Έλεγχος

Ο φορολογικός έλεγχος εμπεριέχει το σύνολο των δυνατών ελεγκτικών ενεργειών, οι οποίες δύναται να πραγματοποιηθούν και εφαρμοστούν από τα αρμόδια ελεγκτικά φορολογικά όργανα που υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομικών, ώστε να επαληθευθεί η ορθή εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας (Κοψιάτης, 2009). Ειδικότερα διαπιστώνονται τα ακόλουθα:

- Η ορθή εφαρμογή των διατάξεων της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας.
- Η τήρηση των βιβλίων από τα αντίστοιχα υπόχρεα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και η υποβολή των δηλώσεων που προβλέπονται.
- Η συμφωνία μεταξύ των φορολογικών δηλώσεων και των δεδομένων των αντίστοιχων βιβλίων και στοιχείων.
- Η τήρηση των βιβλίων σύμφωνα με την υποκείμενη φορολογική νομοθεσία και τις αρχές της λογιστικής επιστήμης.
- Η έκδοση και λήψη των προσηκόντων φορολογικών στοιχείων για τις οικονομικές συναλλαγές των υπόχρεων φυσικών και νομικών προσώπων.

- Η ύπαρξη πράξεων ή παραλείψεων λόγω των οποίων δεν αποδόθηκαν στο δημόσιο οφειλόμενοι φόροι, τέλη και εισφορές ή απέβλεπαν μεθοδευμένα ή συνειδητά στη μη εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων.
- Ο καθορισμός των εν γένει φορολογικών υποχρεώσεων (Μπάκας κ.α., 1998).

Στον φορολογικό έλεγχο υπεισέρχονται και ενυπάρχουν και όλες οι απαιτούμενες ενέργειες που αποβλέπουν στη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών και στοιχείων προκειμένου για την ορθή εκτίμηση της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης, ώστε να είναι εφικτή μία πλήρης και ρεαλιστική απεικόνιση της επιχείρησης με απώτερο σκοπό την εξαγωγή ορθών συμπερασμάτων. Συνεπώς, πρακτικά δύναται να ειπωθεί ότι στο φορολογικό έλεγχο εμπεριέχονται όλες οι απαραίτητες επαληθεύσεις σε λογιστικό και ουσιαστικό επίπεδο για τη διαπίστωση της ειλικρινούς αποτύπωσης των υποβαλλόμενων στοιχείων από φυσικά και νομικά πρόσωπα με τελικό σκοπό την απόδοση στο Δημόσιο όλων των προβλεπόμενων και οφειλόμενων φόρων, τελών και εισφορών.

2.3 Σκοπός φορολογικού ελέγχου

Ο φορολογικός έλεγχος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία του κράτους για την υλοποίηση των συνταγματικών του βάσεων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του έναντι των φυσικών και νομικών προσώπων υποκείμενων στην εξουσία του. Παράλληλα, αναφαίρετα συνταγματικά προαπαιτούμενα της λειτουργίας του, όπως η ισοδύναμη συμμετοχή των πολιτών στα οικονομικά βάρη, βρίσκουν ισχύ μέσω αυτού. Επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα της σημαντικής του θέσης για την υλοποίηση ενός εύρους κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων.

Βασική αρχή αλλά και πρωταρχικός σκοπός του φορολογικού ελέγχου είναι η επαλήθευση της ακρίβειας των φορολογικών δηλώσεων και σε περιπτώσεις μη υποβολής των η εξεύρεση των προκυπτόμενων συνεπειών. Οι φορολογικοί έλεγχοι οφείλουν να διεξάγονται με τυπικό, διαφανή, αντικειμενικό και δίκαιο τρόπο για να προφυλάσσονται τα δικαιώματα των υπόχρεων σε αυτόν. Έτσι, τελικά επιτυγχάνεται και η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών, προστατεύονται οι τίμιες επιχειρήσεις από περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού, ενημερώνονται οι υπόχρεοι για τις φορολογικές υποχρεώσεις τους και

αυξάνεται η εθελούσια συμμόρφωσή τους μέσω της ενδυνάμωσης της φορολογικής τους συνείδησης (Πιερής κ.α., 2008).

2.4 Διακρίσεις φορολογικού ελέγχου

Οι φορολογικοί έλεγχοι μπορούν να διακριθούν σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τον τρόπο κατηγοριοποίησής τους. Μπορούν να διακριθούν:

- Σε εσωτερικό ή εξωτερικό έλεγχο ανάλογα με τον ρόλο και τη σχέση του ελεγχόμενου με τον ελεγκτή.
- Ανάλογα με το φορολογικό αντικείμενο του ελέγχου (π.χ. έλεγχος ΦΠΑ, έλεγχος εισοδήματος).
- Ανάλογα με το είδος των τεχνικών που χρησιμοποιούνται (άμεσες-έμμεσες).
- Βάσει το εύρος και τη διάρκεια του ελέγχου (π.χ. προσωρινός, τακτικός κ.α.) (Τόλης κ.α., 2001).

2.5 Εσωτερικός-εξωτερικός φορολογικός έλεγχος

Μία πρώτη διαφοροποίηση φορολογικών ελέγχων αφορά σε αυτούς που πραγματοποιούνται εσωτερικά, δηλαδή από προσωπικό του ελεγχόμενου οργανισμού, και εξωτερικά από ανεξάρτητες ως προς τον ελεγχόμενο οργανισμό οντότητες. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μία διαδικασία-δραστηριότητα η οποία έχει στόχο να αυξήσει την εσωτερική αξία της επιχείρησης και να βελτιώσει τα λειτουργικά της αποτελέσματα. Για την ανάπτυξη της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών ελέγχων, οι εσωτερικοί ελεγκτές οφείλουν να προχωρούν με βάση προκαθορισμένες διαδικασίες οι οποίες θα διασφαλίζουν μεταξύ άλλων και την ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών. Σημαντικότεροι στόχοι του εσωτερικού ελέγχου λογίζονται ο έλεγχος των λειτουργιών των τμημάτων της επιχείρησης, η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης, η διαπίστωση τυχόν απατών, παρανομιών και λοιπών ηθελημένων και μη αδικημάτων καθώς και λαθών, και τέλος η αναφορά συμπερασμάτων προς τη διοίκηση για τη διόρθωση και καλύτερευση των λειτουργιών της επιχείρησης όπου αυτό είναι εφικτό (Καραφειζής, 2013).

Οι εξωτερικοί έλεγχοι, που αποτελούν τη βάση της παρούσας πτυχιακής εργασίας διεξάγονται από ανεξάρτητους προς το ελεγχόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ελεγκτές. Οι γενικές κατηγορίες των εξωτερικών ελέγχων είναι α) οι έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων (financial statement audit) οι οποίοι στην Ελλάδα διεξάγονται από ορκωτούς λογιστές και β) οι έλεγχοι συμμόρφωσης από κρατικές υπηρεσίες (government audit) που διεξάγονται από υπαλλήλους δημοσίων υπηρεσιών, όπως οι εφοριακοί. Στόχος των ελέγχων είναι ο έλεγχος των αληθών δεδομένων της επιχείρησης στην παρουσίασή τους (π.χ. βιβλία εσόδων-εξόδων), η ανίχνευση παράνομων πράξεων, φορολογικών απατών και η επιβολή ποινών (π.χ. πρόστιμα), η διασφάλιση της παρακολούθησης των αποδεκτών λογιστικών αρχών και η ορθή παρουσίαση της περιουσίας του φυσικού ή νομικού προσώπου (Καραφειζής, 2013).

2.6 Φορολογικά Αντικείμενα

Τα αντικείμενα του φορολογικού ελέγχου αφορούν το φορολογικό αντικείμενο του ελέγχου είναι 98 συνολικά και μπορούν να μπουν στις ακόλουθες ευρύτερες κατηγορίες:

- Έλεγχος Κ.Β.Σ (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων) (βάσει Π.Δ.186/92) που μετεξελίχτηκε σε έλεγχο Κ.Φ.Α.Σ. (Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών) (βάσει Ν.4093/2012) και τελικά σε έλεγχο Ε.Λ.Π. (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα) (βάσει Ν.4038/2014).
- Έλεγχος Κ.Φ.Ε. (Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος) (βάσει Ν.2238/1994).
- Έλεγχος Κ.Φ.Π.Α. (Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας) (βάσει Ν.2859/2000).
- Έλεγχος Φ.Μ.Υ. (Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών) και λοιπών παρακρατούμενων φόρων (Ζ πηγής κ.λ.π.) (βάσει Ν.4172/2013).
- Κ.Φ.Δ. (Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας) (βάσει Ν.4174/2013).
- Έλεγχος επενδύσεων και αναπτυξιακών κινήτρων.

Με βάση τα προηγούμενα φορολογικά αντικείμενα γίνονται οι αντίστοιχοι φορολογικοί έλεγχοι (Τόλης κ.α., 2001; Αναγνώστου, 2010; Ιωαννίδου, 2012).

2.7 Όργανα φορολογικού ελέγχου

Οι φορολογικοί έλεγχοι πραγματοποιούνται από τις ακόλουθες κατηγορίες δυνητικών ελεγκτικών μηχανισμών:

- Δ.Ο.Υ. (Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες) (βάσει Π.Δ. 111/2014 Άρθρο 80)
- Ελεγκτικά Κέντρα (βάσει Π.Δ. 111/2014 Άρθρο 78-79)
 - A) Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.)
 - B) Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.)
- Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. (Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων) (βάσει Π.Δ. 111/2014 Άρθρο 78)
- Δ.Ο.Α. (Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας) (βάσει Ν.4294/2014, Π.Δ. 178/2014).
- Ειδικά Συνεργεία Ελέγχου (Ν.1914/90)
- Ορκωτοί Ελεγκτές (Ν.4174/2013)

Ανάλογα με το είδος του κάθε ελέγχου και τις αρμοδιότητες του κάθε ελεγκτικού μηχανισμού ο εκάστοτε φορολογικός έλεγχος διεξάγεται από την αντίστοιχη ελεγκτική οντότητα με βάση την αντίστοιχη εντολή ελέγχου (Αναγνώστου, 2010; Μπίκου, 2014; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.8 Χρονολογικός Πίνακας Κωδικών Φορολογίας

Πίνακας 2.1: Χρονολογικός Πίνακας Κωδικών Φορολογίας (Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016)

Με βάση τον Πίνακα 2.1 μπορούμε να εξάγουμε κάποια χρήσιμα συμπεράσματα για τη συνέχεια του φορολογικού ελέγχου στα κύρια φορολογικά αντικείμενα:

I. Αρχικά, παρατηρούμε ότι ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.) (βάσει Π.Δ. 186/92) ίσχυε μέχρι τις 31/12/2012 και στη συνέχεια αντικαταστάθηκε από τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.). Ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (βάσει Ν.4093/2012) ίσχυε από 01/01/2013 έως 31/12/2014 οπότε και αντικαταστάθηκε από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.). Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (βάσει Ν.4308/2014) ισχύουν από την 01/01/2015 και είναι ακόμα σε ισχύ.

II. Παράλληλα, μέχρι 31/12/2013 ίσχυε ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (βάσει Ν.2238/1994), οπότε και αντικαταστάθηκε από το νέο Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Ο νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (βάσει Ν.4172/2013) ισχύει από την 01/01/2014 και είναι σε ισχύ.

III. Επίσης, ο Κώδικας Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (βάσει Ν.2859/2000) είναι σε ισχύ. Τέλος, από την 01/01/2014 ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (βάσει Ν.4174/2013) έχει τεθεί σε ισχύ και είναι ακόμα σε ισχύ.

<u>Έως και 31/12/2012</u>	<u>1/1-31/12/2013</u>	<u>1/1-31/12/2014</u>	<u>1/1-31/12/2015</u>
Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ./Π.Δ.186/92)	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.- Ν.4093/2012)	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.- Ν.4093/2012)	Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π) Ν.4308/2014
Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.- Ν.2238/1994)	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.- Ν.2238/1994)	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013)	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013)
Κώδικας φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Ν.2859/2000	Κώδικας φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Ν.2859/2000	Κώδικας φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Ν.2859/2000	Κώδικας φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Ν.2859/2000
		Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ.Ν.4174/2013)	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ.Ν.4174/2013)

IV. Ο Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας καθορίζει τις διαδικασίες που εμπίπτουν τόσο στον προσδιορισμό όσο και στην είσπραξη του συνόλου των εσόδων του κράτους, καθώς και το σύνολο των δυνητικών κυρώσεων για την ελλιπή συμμόρφωση φυσικών και νομικών προσώπων με την κείμενη νομοθεσία. Οι διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αφορούν τις ακόλουθες κατηγορίες δημοσίων εσόδων:

- Φόρος Εισοδήματος.
- Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.
- Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων.
- Φόρος Κληρονομιών, Δωρεών κ.α.
- Φόρους, τέλη, εισφορές ή κυρώσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα του Κ.Φ.Δ. κ.α.
- Κυρώσεις και τόκοι που προβλέπονται από τον Κώδικα (Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.9 Είδη Φορολογικού ελέγχου πριν την ισχύ του Ν.4174/2013

Οι φορολογικοί έλεγχοι πριν από την ισχύ του Ν.4174/2013 και με βάση τον προηγούμενο πίνακα 2.1, ήταν διαφοροποιημένοι με βάση το αντικείμενο του εκάστοτε ελέγχου, τη χρονική τους διάρκεια, τους σκοπούς, τη χρησιμότητα, αλλά και τα είδη των φορολογικών αντικειμένων (Τόλης κ.α., 2001). Οι τέσσερις κύριες κατηγορίες ήταν ο Προληπτικός έλεγχος, ο Προσωρινός έλεγχος, ο Τακτικός έλεγχος και ο Ειδικός έλεγχος.

Ο Προληπτικός έλεγχος έχει ως σκοπό τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των διατάξεων του Κ.Β.Σ. έως την 31/12/2013 και των διατάξεων του Κ.Φ.Α.Σ. έως την 31/12/2014, καθώς επίσης και την τήρηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φυσικών και νομικών προσώπων (π.χ. υποβολή δηλώσεων). Ο έλεγχος είναι σύντομος, λαμβάνει χώρα καθ' όλη τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου και διενεργείται τόσο στην εγκατάσταση της επιχείρησης όσο και εκτός αυτής. Σε περίπτωση που διαπιστωθούν στοιχεία μη εκπλήρωσης φορολογικών υποχρεώσεων δύναται να εκδοθεί εντολή προσωρινού ή τακτικού ελέγχου (Μπάκας κ.α., 1998).

Ο Προσωρινός έλεγχος εμπεριέχει όλα τα στοιχεία του Προληπτικού ελέγχου μαζί με τη δυνατότητα έκδοσης προσωρινού φύλλου ελέγχου καταλογισμού διαφορών φόρων. Παράλληλα, εμπεριέχει τον έλεγχο του Κ.Φ.Ε. έως 31/12/2013 του Κ.Φ.Π.Α έως 31/12/2013 κ.α. Ο προσωρινός έλεγχος γίνεται μόνο με εντολή ελέγχου από τον προϊστάμενο της ελεγκτικής οντότητας. Κατά κανόνα διενεργείται σε περιπτώσεις αιτημάτων διασταύρωσης πληροφοριών από άλλες Δ.Ο.Υ., επιστροφής πιστωτικού υπολοίπου ΦΠΑ και διαπίστωσης μη υποβολής δηλώσεων ΦΠΑ και εισοδήματος (Μπάκας κ.α., 1998; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

Ο Τακτικός έλεγχος έχει ως στόχο τον συνολικό έλεγχο όλων των φορολογικών υποχρεώσεων των φυσικών και νομικών προσώπων. Αυτός ο έλεγχος λαμβάνει χώρα μετά τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, στηρίζεται στο σύνολο των δυνατών δεδομένων (βιβλία, λοιπά στοιχεία κ.α.) και επαληθεύει το σύνολο των φορολογικών διατάξεων. Η λειτουργία του εμπεριέχει ελέγχους μέχρι τις 31/12/2013 και αποτελεί ένα πλήρη και εμπεριστατωμένο φορολογικό έλεγχο του οποίου τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στην έκθεση ελέγχου (Μπάκας κ.α., 1998; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

Ο Ειδικός έλεγχος αφορά ειδικές διατάξεις νόμων όπου υπήρχαν ειδικές διατάξεις που αφορούσαν τις επιχειρήσεις και για αυτές τις διατάξεις εφαρμόζονταν ειδικοί φορολογικοί έλεγχοι. Παραδείγματα αυτών των ελέγχων ήταν ο έλεγχος των αναπτυξιακών νόμων και ο έλεγχος υπεραξίας. Με βάση τα αποτελέσματα των ειδικών ελέγχων δημιουργούνταν ειδικές εκθέσεις ελέγχου (Μπάκας κ.α., 1998).

2.10 Προληπτικός Έλεγχος

2.10.1 Αντικείμενο Προληπτικού Ελέγχου

Αντικείμενο του Προληπτικού ελέγχου αποτελεί η ορθή εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών. Παράλληλα, εξετάζεται και η τήρηση των ληξιπρόθεσμων και μη υποχρεώσεων των φυσικών και νομικών προσώπων. Η χωρίς προειδοποίηση παρουσία των ελεγκτών στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης ή σε τόπους διακίνησης και αποθήκευσης των προϊόντων έχει ως στόχο την αποτροπή διαπράξεως φορολογικών παραβάσεων και την αποκάλυψη αυτών σε περίπτωση τέλεσής τους. Ο προληπτικός έλεγχος έχει ως βάση του την τρέχουσα

χρήση της επιχείρησης, ενώ παράλληλα δύναται να ελεγχθούν και παλαιότερες χρήσεις εάν αυτό κριθεί σημαντικό. Ο έλεγχος μπορεί να λάβει χρήση όλων των δυνατών υποχρεωτικών και μη βιβλίων και δεδομένων της επιχείρησης, καθώς και των λοιπών περιουσιακών στοιχείων τόσο του ελεγχόμενου όσο και των συναλλασσόμενων μ' αυτόν.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες κατηγορίες στις οποίες μπορεί να αφορά ο προληπτικός έλεγχος:

- Η ενημέρωση των βιβλίων.
- Η σύμφωνη με το ΚΒΣ και τον ΚΦΑΣ τήρηση βιβλίων και έκδοση στοιχείων.
- Το νόμιμο των φ.τ.μ. (φορολογικών ταμειακών μηχανών).
- Η διακίνηση προϊόντων και υπηρεσιών.
- Η έκδοση πλαστών ή εικονικών στοιχείων ή η αποδοχή αυτών.
- Τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου.

Τα κριτήρια με βάση τα οποία πραγματοποιούνται οι έλεγχοι μπορούν να αναλυθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Τομέας λειτουργίας της επιχείρησης.
- Νομική μορφή.
- Κατηγορία βιβλίων.
- Επικινδυνότητα και ποσοστά προηγούμενης παραβατικότητας του κλάδου.
- Οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης, βάση των δηλώσεών της σε βάθος χρόνων.

Οι δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να προβούν οι ελεγκτικοί μηχανισμοί κατά τη διάρκεια των προληπτικών ελέγχων είναι οι ακόλουθοι:

- Έλεγχος μέσων μεταφοράς, εργασιακών και αποθηκευτικών χώρων της επιχείρησης.
- Έρευνες βιβλίων και στοιχείων, ακόμα και σε χώρους που δεν ανήκουν στην κυριότητα της επιχείρησης.
- Συλλήψεις και ανακρίσεις προσωπικού, έρευνες αγαθών, χώρων και μέσων και λοιπές ειδικές ανακριτικές ενέργειες για αδικήματα για τα οποία προβλέπονται αντίστοιχες πράξεις από την κείμενη νομοθεσία.

- Δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών και λοιπής ακίνητης και κινητής περιουσίας σε περιπτώσεις εκτεταμένης φοροδιαφυγής (Μπάκας κ.α., 1998; Αναγνώστου, 2010; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.10.2 Διαδικασία Ελέγχου Προληπτικού Ελέγχου

Η διαδικασία του ελέγχου των ελεγχόμενων είναι προκαθορισμένη. Ο προληπτικός έλεγχος λαμβάνει χώρα στις εργάσιμες μέρες και ώρες (για τον ελεγχόμενο) σε επαγγελματικό του χώρο ή ακόμα και στην ελεγκτική έδρα. Αρχικά, επιδεικνύεται στον ελεγχόμενο η εντολή του συγκεκριμένου ελέγχου και η υπηρεσιακή ή αστυνομική ταυτότητα των ελεγκτών. Όταν ο έλεγχος είναι προγραμματισμένος τότε οι ελεγκτές προετοιμάζονται με τους ακόλουθους τρόπους:

- Σχηματίζουν τον φάκελο ελέγχου με τις παλαιότερες φορολογικές δηλώσεις του ελεγχόμενου.
- Δημιουργούν ένα πλάνο του ελέγχου που θα χρησιμοποιήσουν και αριθμούν συγκεκριμένες ελεγκτικές επαληθεύσεις που θα πραγματοποιήσουν.
- Ενημερώνονται από την αρμόδια ΔΟΥ της επιχείρησης για τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης και προηγούμενες τυχόν παραβάσεις και ελέγχους.
- Ενημερώνονται για τις φ.τ.μ. και λοιπούς μηχανισμούς που χρησιμοποιεί η επιχείρηση.
- Ενημερώνονται για τα θεωρημένα στοιχεία της επιχείρησης και για τους επαγγελματικούς χώρους που χρησιμοποιεί.

Κατά την αρχή του ελέγχου θεωρούνται τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης και στην πράξη της θεώρησης αναγράφονται η υπηρεσία του ελέγχου, ημερομηνία και ώρα πραγμάτωσής του και τα στοιχεία των αρμόδιων ελεγκτών. Έπειτα, εφόσον υπάρχουν στοιχεία που στοιχειοθετούν πιθανή απόκρυψη φορολογικών στοιχείων οι ελεγκτές μπορούν να κατασχέσουν όλα τα αρμόδια βιβλία και έγγραφα. Κατά την κατάσχεση αυτών συντάσσεται γραπτή έκθεση κατάσχεσης η οποία υπογράφεται από ελεγκτές και νόμιμο εκπρόσωπο της επιχείρησης ή αντιπρόσωπο αυτού και αντίγραφο της οποία παραδίδεται στην επιχείρηση. Τέλος, σημειώνεται ότι για τις επιδόσεις κατά τη διάρκεια του ελέγχου

χρησιμοποιούνται οι εφαρμοστικές διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν.2717/99) (Μπάκας κ.α., 1998; Τόλης κ.α., 2001).

2.10.3 Ελεγκτικές Επαληθεύσεις Προληπτικού Ελέγχου

Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις αναφέρονται σε ένα σύνολο πιθανών ενεργειών των ελεγκτικών οργάνων. Αρχικά, γίνεται ο έλεγχος της εμπρόθεσμης ενημέρωσης των βιβλίων. Αυτός ακολουθεί χρονικά την αρχική θεώρηση των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης. Ο συγκεκριμένος έλεγχος αφορά τα βιβλία είτε είναι χειρόγραφα είτε μηχανογραφικά στην επιχείρηση ή σε λογιστήριο. Παράλληλα, εξετάζονται τα αντίστοιχα φορολογικά στοιχεία για να ελεγχθεί ότι έχουν εγγραφεί όλα κατά την ορθή χρονολογική σειρά τους. Τέλος, ο ελεγκτής χρησιμοποιεί για τον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων και όλα τα μη καταχωρηθέντα φορολογικά στοιχεία (Δ.Α., Τ.Π. κ.α.) ή λοιπά έγγραφα.

Μία δεύτερη ελεγκτική κατηγορία επαλήθευσης αφορά στον έλεγχο ορθής τήρησης βιβλίων, έκδοσης και λήψης στοιχείων. Σε περιπτώσεις ιδιαίτερα μεγάλων επιχειρήσεων ο έλεγχος αφορά συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ειδικότερα, ελέγχεται η σωστή αντιστοίχιση και αναγραφή στις στήλες του βιβλίου των αντίστοιχων αξιών και Φ.Π.Α. των εσόδων και εξόδων της επιχείρησης. Παράλληλα, ελέγχεται η θεώρηση των φορολογικών στοιχείων από τα τμήματα των αρμόδιων ΔΟΥ. Τέλος, σημειώνεται ότι ιδιαίτερη σημασία δίνεται στα μεγάλης αξίας φορολογικά στοιχεία, στη δυνατότητα των προμηθευτών για πώληση των συγκεκριμένων αγαθών, στη συνάφεια αυτών με της επιχείρησης και στη χρονική στιγμή των υψηλών τιμολογίων για την αποτροπή και ανακάλυψη τυχόν πλασματικών ή εικονικών τιμολογίων.

Η επόμενη διαδικασία ελεγκτικής επαλήθευσης αφορά στον έλεγχο των φορολογικών ταμιακών μηχανών και μηχανισμών. Σε αυτόν τον έλεγχο ελέγχεται ο αριθμός της κάθε φ.τ.μ. και ενδεικτικά εκτυπώνεται μία απόδειξη μικρής αξίας. Εκεί ελέγχεται αν αναγράφεται "Νόμιμη Απόδειξη" και αν ο αριθμός μητρώου αντιστοιχεί με αυτόν των βιβλίων. Τέλος, γίνονται και λοιποί έλεγχοι στα ημερήσια δελτία "Ζ" και στα προοδευτικά ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης.

Επόμενη ελεγκτική επαλήθευση είναι ο έλεγχος των αποθεμάτων με τη χρήση της μεθοδολογίας της κλειστής αποθήκης. Με αυτή τη μεθοδολογία ελέγχονται ορισμένα είδη με βάση τα στοιχεία που έχει η επιχείρηση (στα βιβλία της) και με βάση την επιτόπια

καταμέτρηση των ελεγκτών. Σε αυτά λαμβάνονται υπ' όψιν και τα αναγραφόμενα στο βιβλίο απογραφών (εφόσον τηρείται) καθώς και οι πωλήσεις και αγορές της περιόδου. Έτσι, τελικά ο ελεγκτής αποφασίζει στο αν συμπίπτουν τα θεωρητικά με τα πρακτικά αποτελέσματα.

Τελευταία κατηγορία ελεγκτικής επαλήθευσης αποτελεί ο έλεγχος των επιχειρήσεων με πρόσθετα βιβλία. Τα πρόσθετα βιβλία προβλέπονται και συναντώνται σε συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών (φροντιστήρια, ιατροί κ.α.). Για τον έλεγχο τους, αρχικά αναζητούνται αυτά και θεωρούνται. Στη συνέχεια καταγράφονται δειγματοληπτικά στοιχεία και ελέγχεται η καταχώρησή τους στα πρόσθετα βιβλία. Από την αντιπαραβολή αυτών προκύπτει είτε ότι όλα είναι καταχωρημένα με πλήρη στοιχεία (χρόνος, αξίες κ.α.) είτε ότι δεν είναι όλα καταχωρημένα. Σε αυτήν την περίπτωση επιδίδεται υπηρεσιακό σημείωμα ελέγχου μαζί με κλήση για ακρόαση για τις προηγούμενες παραβάσεις των διατάξεων και τελικά παρέχεται η σχετική απόφαση επιβολή του προστίμου για τις συγκεκριμένες παραβάσεις (Υπουργείο Οικονομικών, 1994; Μπάκας κ.α., 1998; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.11 Προσωρινός Έλεγχος

2.11.1 Αντικείμενο Προσωρινού Ελέγχου

Ο προσωρινός έλεγχος λαμβάνει χώρα ώστε να εξακριβωθεί η εκπλήρωση συγκεκριμένων φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων και να συγκεκριμενοποιηθούν και καταλογισθούν τυχόν διαφορές φόρων του υπόχρεου που δεν έχουν καταβληθεί με τη σχετική δήλωση φόρου. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο προσωρινός έλεγχος εμπεριέχει και όλον τον προληπτικό έλεγχο. Μέσω του προσωρινού ελέγχου δύναται να εκδοθεί προσωρινό φύλλο ελέγχου χωρίς να απαιτείται τακτικός έλεγχος για να καταλογισθούν τυχόν φόροι και τυχόν κυρώσεις.

Ο προσωρινός έλεγχος έχει ως σκοπό την άμεση είσπραξη μη καταβληθέντων φόρων (π.χ. Φ.Π.Α.) ή λοιπών τελών και εισφορών που δεν έχουν παρακρατηθεί. Απώτερος σκοπός είναι η δημιουργία και διατήρηση ενός πλαισίου υγιούς οικονομικού ανταγωνισμού καθώς

οι επιχειρήσεις που δεν καταβάλλουν ή παρακρατούν φόρους και εισφορές αλλοιώνουν τα χαρακτηριστικά μίας ανταγωνιστικής επιχειρηματικής οικονομίας. Τέλος, σημειώνεται ότι κατά τον προσωρινό έλεγχο δύναται να ελεγχθούν μία ή περισσότερες φορολογικές χρήσεις, όπως επίσης και ένα ή περισσότερα φορολογικά αντικείμενα (Μπάκας κ.α., 1998; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.11.2 Κριτήρια επιλογής Προσωρινού Ελέγχου

Ο προσωρινός έλεγχος απαιτεί ένα υψηλότερο επίπεδο μεθοδικότητας και γι' αυτό τα κριτήρια επιλογής των υποθέσεων είναι τα ακόλουθα:

- Επιχειρήσεις οι οποίες δεν υποβάλλουν δηλώσεις για ένα ή περισσότερα φορολογικά αντικείμενα.
- Επιχειρήσεις οι οποίες υποβάλλουν πιστωτικές δηλώσεις σε μεγάλο αριθμό συνεχόμενων φορολογικών περιόδων, οι οποίες δε συσχετίζονται με τα αναμενόμενα αποτελέσματα του αντικειμένου τους.
- Επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό τροποποιητικών και εκπρόθεσμων δηλώσεων.
- Επιχειρήσεις για τις οποίες υπάρχουν συγκεκριμένες πληροφορίες για φοροδιαφυγή και λαθεμένη εφαρμογή των φορολογικών νομοθετικών διατάξεων.
- Επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κλάδους επιχειρηματικής δραστηριότητας με υψηλό βαθμό επικινδυνότητας για φοροδιαφυγή ή διάπραξη άλλων αδικημάτων (διαφημιστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις οικοδομικών υλικών κ.α.) (Μπάκας κ.α., 1998; Τόλης κ.α., 2001; Ιωαννίδου, 2012).

2.11.3 Διαδικασία Προσωρινού Ελέγχου

Η διαδικασία του προσωρινού ελέγχου αρχίζει με την έκδοση, από τον προϊστάμενο της ελεγκτικής υπηρεσίας, εντολής ελέγχου (αφού επιλεγθεί η υπόθεση). Ακολούθως, επιδίδεται πρόσκληση στον φορολογούμενο ώστε αυτός να υποβάλλει εντός 10 ημερών αρχικές, συμπληρωματικές ή τροποποιητικές δηλώσεις φορολογικών αντικειμένων (ΦΠΑ, εισοδήματος κ.α.). Μάλιστα, εφόσον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο του ελέγχου προβεί στις αντίστοιχες δηλώσεις τότε οι προβλεπόμενοι πρόσθετοι φόροι (παράγραφοι 1 και 2

του Άρθρου 1 του Ν.2523/97) μειώνονται στο ήμισυ. Με το πέρας του δεκαήμερου λήγει η προαναφερθείσα προθεσμία και ξεκινάει ο έλεγχος.

Ο προσωρινός έλεγχος λαμβάνει χώρα επί της μη υποβολής δήλωσης ή επί της υποβολής ανακριβούς δήλωσης. Οι διαφορές φόρου που δύναται να προκύψουν λαμβάνουν υπ' όψιν τα στοιχεία που προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία και λοιπά φορολογικά έγγραφα του ελεγχόμενου και όχι από στοιχεία τρίτων. Επομένως, σε περιπτώσεις μη έκδοσης, έκδοσης ανακριβών και λήψης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων οδηγούμαστε στη διενέργεια τακτικού φορολογικού ελέγχου. Η μόνη εξαίρεση του προηγούμενου κανόνα αφορά στην έκδοση πλαστών ή εικονικών στοιχείων που είναι προφανής στον ελεγκτή και αφορούν τη συγκεκριμένη τρέχουσα χρήση, οπότε και οδηγούμαστε στον προσωρινό έλεγχο.

Λόγω της ιδιαίτερης και βαρύνουσας σημασίας του προσωρινού ελέγχου ο ελεγκτής προχωράει σε ιδιαίτερη προετοιμασία πριν τον ξεκινήσει. Ειδικότερα, συγκεντρώνει στοιχεία και πληροφορίες για το ελεγχόμενο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αφορούν στην οργάνωσή του, στις οικονομικές του δραστηριότητες κ.α. Παράλληλα, και με την αρωγή του Κ.Β.Σ. της αρμόδιας ΔΟΥ ελέγχει την ύπαρξη τυχόν παραβάσεων, συγκεντρώνει προηγούμενες δηλώσεις και αντλεί γενικότερες πληροφορίες. Έτσι, ο ελεγκτής (αντίστοιχα και με τον προληπτικό έλεγχο) καταστρώνει ένα σύνολο ελεγκτικών επαληθεύσεων τις οποίες θα πραγματοποιήσει κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Ξεκινώντας τη διαδικασία του ελέγχου ο ελεγκτής (αντίστοιχα και με τον προληπτικό έλεγχο) προχωράει στη θεώρηση των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης. Η θεώρηση λαμβάνει χώρα κάτωθεν της τελευταίας εγγραφής των βιβλίων, έπειτα από το τελευταίο φορολογικό στοιχείο και στη θεώρηση αναφέρεται η υπηρεσία του ελέγχου, η ημερομηνία και ώρα αυτού και τα στοιχεία των ελεγκτών (Μπάκας κ.α., 1998; Αναγνώστου, 2010).

2.11.4 Ελεγκτικές επαληθεύσεις Προσωρινού Ελέγχου

Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις αναφέρονται σε ένα σύνολο πιθανών ενεργειών των ελεγκτικών οργάνων. Έχοντας ήδη ξεκινήσει τη διαδικασία του ελέγχου ο ελεγκτής με τη θεώρηση των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης, προχωράει στον προσωρινό έλεγχο της φορολογίας εισοδήματος. Αυτή είναι η πρώτη ελεγκτική επαλήθευση. Βάσει του ν.2238/94 άρθρο 67 οι ελεγχόμενοι με την πρώτη επαλήθευση είναι όσα φυσικά και

νομικά πρόσωπα (π.χ. ελεύθεροι επαγγελματίες) έχουν το καθαρό τους εισόδημα προσδιορισμένο λογιστικά και δεν έχουν υπαχθεί σε τακτικό έλεγχο. Στόχος είναι η διαπίστωση ότι οι εκπτώσεις του εισοδήματος του υπόχρεου είναι σύμφωνες με τις ισχύουσες διατάξεις, η απεικόνιση του εισοδήματός του είναι αληθής και αν έχουν μειωθεί οι νόμιμες υποχρεώσεις του ελεγχόμενου. Για τον προσδιορισμό των ανωτέρω πραγματοποιούνται οι ακόλουθοι έλεγχοι:

- Έλεγχος των λογιστικών εγγραφών στα βιβλία.
- Έλεγχος γενικών δαπανών και προσδιορισμός ύπαρξης στα βιβλία ανύπαρκτων δαπανών.
- Έλεγχος αθροιστικών λαθών στα βιβλία και μη καταχώρισης φορολογικών στοιχείων.
- Έλεγχος ορθολογικότητας των δαπανών και έρευνα της συνάφειας αυτών με την επαγγελματική ιδιότητα του ελεγχόμενου.
- Έλεγχος ορθότητας των δηλώσεων (φόροι, καθαρά κέρδη κ.α.) του ελεγχόμενου.
- Έλεγχος τεκμηρίων διαβίωσης και απόκτησης περιουσιακών στοιχείων.

Εάν από τους ανωτέρω ελέγχους προκύψει μη ή ανακριβής καταχώριση φορολογικών στοιχείων στα βιβλία ή διαπίστωση απόκρυψης φορολογητέας ύλης, τότε η υπόθεση οδηγείται στη διενέργεια τακτικού ελέγχου.

Η δεύτερη κατηγορία ελεγκτικής επαλήθευσης είναι ο προσωρινός έλεγχος ΦΠΑ. Αυτός αφορά μία ή περισσότερες φορολογικές περιόδους. Ο έλεγχος ΦΠΑ εμπεριέχει τις ακόλουθες ελεγκτικές επαληθεύσεις:

- Έλεγχος ορθής σύνταξης και υποβολής δηλώσεων (περιοδικές, εκκαθαριστικές κ.α.).
- Έλεγχος δηλώσεων έναρξης, μεταβολών και παύσης εργασιών.
- Έλεγχος καταχωρήσεων του ΦΠΑ στα βιβλία από τα φορολογικά στοιχεία.
- Έλεγχος μεταφοράς πιστωτικού υπολοίπου στις επόμενες χρήσεις.
- Έλεγχος ορθής χρήσης της Pro-rata περί εκπτώσεων στις εκκαθαριστικές δηλώσεις.
- Έλεγχος διατάξεων περί παραγραφής και απαλλαγής ΦΠΑ.
- Έλεγχος καταβληθέντος φόρου σε ειδικές περιπτώσεις.
- Έλεγχος ειδικών καθεστώτων ΦΠΑ και ειδικών δηλώσεων.

Επόμενη κατηγορία ελεγκτικών επαληθεύσεων είναι αυτή που αφορά στον έλεγχο των παρακρατήσεων αναμενόμενων φόρων. Ειδικότερα, ελέγχεται η εμπρόθεσμη παρακράτηση και απόδοση του Φόρου Μισθωτών Υπηρεσιών (Φ.Μ.Υ.), του Φόρου Ελεύθερων Επαγγελματιών, του Φόρου Εργολάβων και Φόρου Αμοιβών Τρίτων. Ειδικότερα στους παραπάνω φόρους, ελέγχεται η παρακράτηση των φόρων, η εμπρόθεσμη απόδοσή τους και το είδος των αμοιβών.

Με τη λήξη των ελεγκτικών επαληθεύσεων ο ελεγκτής προχωράει στη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Στην έκθεση ελέγχου εκφράζονται πλήρως και σαφώς οι διαπιστώσεις που προήρθαν από τον έλεγχο. Αξίζει να σημειωθεί ότι, ο ελεγκτής παράλληλα με τη διαδικασία του ελέγχου προετοιμάζει τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου. Τέλος, σημειώνεται ότι μία έκθεση ελέγχου αναμένεται να εμπεριέχει τις ακόλουθες ενότητες:

- Πληροφοριακά στοιχεία.
- Γενικά.
- Βιβλία και στοιχεία.
- Διατάξεις εν ισχύ.
- Υποβληθείσες δηλώσεις.
- Οικονομικά δεδομένα.
- Ελεγκτικές επαληθεύσεις.
- Παρατηρήσεις ελέγχου.
- Πόρισμα ελέγχου.
- Προσδιορισμός φόρου και επιβαρύνσεων (Μπάκας κ.α., 1998; Τόλης κ.α., 2001; Ιωαννίδου, 2012).

2.12 Τακτικός Έλεγχος

2.12.1 Αντικείμενο Τακτικού Ελέγχου

Ο τακτικός φορολογικός έλεγχος αποτελεί τον πιο σημαντικό φορολογικό έλεγχο και λαμβάνει χώρα μετά τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου και αφού έχει περάσει η προθεσμία υποβολής όλων των σχετικών δηλώσεων. Είναι ένας πλήρης και ουσιαστικός έλεγχος ο οποίος ελέγχει όλες τις υποχρεώσεις του ελεγχόμενου φυσικού ή νομικού προσώπου. Ο έλεγχος αυτός έχει ως στόχο τόσο την βελτίωση των εσόδων του δημοσίου

όσο και τη διαμόρφωση φορολογικά υπεύθυνης συμπεριφοράς των φορολογούμενων. Ο τακτικός έλεγχος χρησιμοποιεί ως δεδομένα το σύνολο των βιβλίων και στοιχείων της επιχείρησης και όλα τα υπόλοιπα στοιχεία και πληροφορίες από λοιπές πηγές (τραπεζικά ιδρύματα, άλλες ελεγκτικές υπηρεσίες κ.α.). Επομένως, κατά τον τακτικό έλεγχο θα χρησιμοποιηθεί το σύνολο των δυνατών δεδομένων και πληροφοριών για να εξαχθούν τα φορολογικά συμπεράσματα (Μπάκας κ.α., 1998).

2.12.2 Κριτήρια επιλογής Τακτικού Ελέγχου

Λόγω του μεγάλου αριθμού δυνατών υποθέσεων (δυνητικά όλοι οι φορολογούμενοι) και της πρακτικής αδυναμίας ελέγχου όλων τους χρησιμοποιούνται κάποια συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής των δυνητικών υποθέσεων. Τα γενικά κριτήρια του ελέγχου είναι αυτά που εμπίπτουν στις γενικές διατάξεις του άρθρου 66 του Ν.2238/94. Όμως αυτά τα κριτήρια εμπλουτίστηκαν με μεταγενέστερες ΠΟΛ (Πολυγραφημένη) του Υπουργείου Οικονομικών και ανάλογα με την περίπτωση ο τακτικός έλεγχος βγαίνει είτε από τις προαναφερθείσες γενικές διατάξεις είτε από τις διατάξεις της ΠΟΛ.1037/05, της ΠΟΛ.1072/11 και της ΠΟΛ.1159/11. Αναλυτικότερα, τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής των φορολογούμενων είναι τα ακόλουθα:

- Ύπαρξη ουσιαστικών παραβάσεων του ΚΒΣ ή δελτία πληροφοριών ή άλλα στοιχεία για φοροδιαφυγή.
- Μη υποβολή δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, ΦΠΑ ή άλλων αντικειμένων.
- Ύπαρξη μεγάλων πιστωτικών υπολοίπων ΦΠΑ που δε δύναται να εξηγηθούν από το αντικείμενο λειτουργίας του φυσικού ή νομικού προσώπου.
- Ύπαρξη κατασχεθέντων βιβλίων και στοιχείων ή φ.τ.μ.
- Απώλεια βιβλίων και στοιχείων.
- Ύπαρξη μεγάλων ποσοστών δαπανών σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και ελεύθερους επαγγελματίες.
- Περιπτώσεις όπου, ο προσδιορισμός των καθαρών κερδών δεν έχει γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις όταν ο εξωλογιστικός προσδιορισμός τους προβλέπεται.
- Ύπαρξη μη δικαιολογημένης διαφοράς μεταξύ των δηλώσεων εισοδήματος και ΦΠΑ.
- Ασυμφωνία των ακαθάριστων εσόδων με τα άλλα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης.

- Ύπαρξη χαμηλού συντελεστή μεταξύ μικτού και καθαρού κέρδους.
- Χρήση αναπτυξιακών νόμων.
- Οι δηλώσεις με τα μεγαλύτερα ακαθάριστα εισοδήματα κάθε κατηγορίας.
- Δηλώσεις όπου ο χρόνος παραγραφής επίκειται.
- Δήλωση ζημίας σε εκκρεμείς διαχειριστικές περιόδους.
- Ύπαρξη δυσανάλογων ποσών ενδοκοινοτικών συναλλαγών κατά τον πρώτο χρόνο της επιχείρησης σε σχέση με τις υπόλοιπες.

Τα προαναφερθέντα κριτήρια μαζί με κάποια άλλα ειδικότερα χρησιμοποιούνται για την προτεραιότητα στην επιλογή των εκκρεμών υποθέσεων. Παράλληλα, υπάρχουν επιχειρήσεις (π.χ. αιτούμενες για εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αθηνών κ.α.) οι οποίες υποχρεωτικά ελέγχονται με τακτικό έλεγχο. Η επιλογή γίνεται από τους προϊσταμένους των ελεγκτικών υπηρεσιών, από τους Υποδιευθυντές ελέγχου και από προϊσταμένους τμημάτων και εποπτειών ελέγχου. Τέλος, σημειώνεται ότι ένα ποσοστό (0%-10%) των συνολικών ελέγχων γίνεται από τυχαίο δείγμα φορολογούμενων (Μπάκας κ.α., 1998; Υπουργείο Οικονομικών, 2005, 2011α, 2011β).

2.12.3 Προετοιμασία ελεγκτή Τακτικού Ελέγχου

Ο ελεγκτής αφού παραλάβει την εντολή ελέγχου ενημερώνεται για την επιχείρηση, τα κριτήρια επιλογής της και τις ελεγχόμενες χρήσεις της. Αρχικά, συγκροτεί τον φάκελο της υπόθεσης με όλες τις δηλώσεις, προηγούμενες πιθανόν εκθέσεις και οποιοδήποτε άλλο στοιχείο. Ακολούθως, εξάγει τα πρώτα του συμπεράσματα για τις εγκαταστάσεις του ελεγχόμενου, το αντικείμενο λειτουργίας, το είδος των πωλήσεων και τα βιβλία και στοιχεία. Παράλληλα, μελετά παρατηρήσεις τυχόν προηγούμενων ελέγχων, πιστοποιητικά ορκωτών λογιστών, τις υποβληθείσες δηλώσεις και άλλα στοιχεία. Συλλέγει επίσης στοιχεία από άλλες υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ., VIES κ.α.) που θα χρησιμοποιηθούν για τη διασταύρωση στοιχείων. Τελικά, ο ελεγκτής υποβάλει αίτημα παροχής πληροφοριών και συντάσσει το ερωτηματολόγιο της αρχικής συνέντευξης με τον επιχειρηματία ή το νόμιμο εκπρόσωπό του. Οι ερωτήσεις αυτές αφορούν την επιχείρηση (σύσταση, ιδιοκτήτες, υπάλληλοι κ.α.), το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αυτής (τρόπος διαχείρισης μετρητών, το

λογιστικό της σύστημα και τα βιβλία της (λογιστικό σχέδιο, έλεγχος στοιχείων, ισοζύγια κ.α.) και ενδείξεις για ύποπτα στοιχεία (αύξηση δαπανών παραγωγής, αύξηση εξόδων προβολής και διαφήμισης κ.α.) (Πιερής κ.α., 2008).

2.12.4 Διαδικασία Τακτικού Ελέγχου

Η διαδικασία του ελέγχου ξεκινάει με την επιλογή της υπόθεσης, την έκδοση από τον προϊστάμενο της εντολής ελέγχου και την επίδοση στον ελεγχόμενο φορολογούμενο της εντολής ελέγχου με πρόσκληση για κατάθεση συμπληρωματικών ή αρχικών δηλώσεων εντός 10 ημερών. Αυτές, όπως και στην περίπτωση του προσωρινού ελέγχου εφόσον οδηγήσουν σε πρόσθετους φόρους, έχουν μείωση του ήμισυ αυτών των φόρων. Με το πέρας του δεκαήμερου ξεκινάει η διαδικασία και ο προϊστάμενος του ελέγχου ελέγχει την ακρίβεια των υποβληθεισών δηλώσεων και εξακριβώνει τους υπόχρεους αυτών. Επομένως, προβαίνει σε ενέργειες για την εντός προθεσμιών επίδοση από τον φορολογούμενο όλων των αναγκαίων διευκρινίσεων και στοιχείων, παίρνει στοιχεία από τρίτους (συναλλασσόμενους με τον φορολογούμενο π.χ. τράπεζες), ενεργεί επιτόπιες εξετάσεις και προβαίνει σε ελεγκτικές επαληθεύσεις με βάση στοιχεία αρμοδιοτήτων άλλων προϊσταμένων δημοσίας υπηρεσίας (Πιερής κ.α., 2008).

2.12.5 Έναρξη Τακτικού Ελέγχου

Με την έναρξη του τακτικού ελέγχου, ήδη από την πρώτη ημέρα, ο ελεγκτής ξεκινάει τις επαφές του με τον επιχειρηματία ή τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτού. Αρχικά, όπως και με τον προληπτικό και τον προσωρινό έλεγχο θεωρούνται τα βιβλία και στοιχεία της ελεγχόμενης επιχείρησης και αναγράφεται η υπηρεσία του ελέγχου, η ώρα και ημέρα του ελέγχου και τα στοιχεία των ελεγκτών. Παράλληλα, για τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις με βιβλία Γ Κατηγορίας του ΚΒΣ πραγματοποιείται ο έλεγχος ταμείου και αξιογράφων και υπολοίπων βιβλίου αποθήκης εφόσον υπάρχει. Την πρώτη ημέρα του ελέγχου λοιπόν, για τον έλεγχο του ταμείου, γίνεται καταμέτρηση των μετρητών και συντάσσεται πρωτόκολλο καταμέτρησης και εξάγεται το υπόλοιπο του ταμείου βάση βιβλίων. Ακολουθώντας, προστίθενται οι εισπράξεις και αφαιρούνται οι πληρωμές της ημέρα και ώρας του ελέγχου. Έπειτα, συγκρίνονται τα ποσά της καταμέτρησης και αυτό με βάση τα βιβλία και ελέγχεται αν είναι το ίδιο. Δύναται η ίδια διαδικασία να γίνει και για προγενέστερη ημερομηνία. Με βάση τη σύγκριση οι διαφορές μπορεί να οφείλονται σε απόκρυψη

πωλήσεων, προκαταβολές χωρίς παραστατικά, αγορά αγαθών χωρίς την αντίστοιχη λήψη στοιχείου και δάνεια σε προσωπικό της επιχείρησης ή τρίτους.

Τα αξιόγραφα ελέγχονται με τον ακόλουθο τρόπο. Αρχικά, καταγράφονται από τον υπεύθυνο της επιχείρησης μαζί με τον ελεγκτή και συντάσσεται το αντίστοιχο πρωτόκολλο καταγραφής αξιογράφων. Ακολούθως, συγκρίνονται τα καταγραφέντα με τα καταμετρηθέντα αξιόγραφα, συνυπολογίζοντας αυτά που βρίσκονται σε τρίτες τοποθεσίες (τράπεζες, δικηγόροι κ.α.). Οι διαφορές αν δεν είναι εξαιτίας λογιστικών λαθών διαφορές μπορεί να οφείλονται σε απόκρυψη πωλήσεων, προκαταβολές χωρίς παραστατικά και αγορά αγαθών χωρίς την αντίστοιχη λήψη στοιχείου.

Τέλος, στην αποθήκη ελέγχονται τα αποθέματα τόσο με φυσική καταγραφή (τουλάχιστον δυο αντιπροσωπευτικών δειγμάτων) όσο και με την αντιπαραβολή τους με αυτά του βιβλίου αποθήκης. Φυσικά συνυπολογίζονται και όσα έχουν εξαχθεί και εισαχθεί στην αποθήκη. Παράλληλα, εκτυπώνεται το ισοζύγιο της αποθήκης και το αναλυτικό καθολικό ελέγχεται για τις περιπτώσεις πιστωτικού υπολοίπου που δε δικαιολογείται. Επίσης, ελέγχεται στο αναλυτικό καθολικό η αντιστοιχία των κινήσεων των εξαγωγών και εισαγωγών της αποθήκης με αυτές των εκδοθέντων φορολογικών στοιχείων (Μπάκας κ.α., 1998; Πιερής κ.α., 2008; Μάραμης, 2014).

2.12.6 Γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις Τακτικού Ελέγχου

Ο τακτικός έλεγχος εμπεριέχει κάποιες συγκεκριμένες γενικές ελεγκτικές επαληθεύσεις οι οποίες λαμβάνουν χώρα ανεξαιρέτως της κατηγορίας των βιβλίων της ελεγχόμενης επιχείρησης και της δραστηριότητάς της και γίνονται στη λογική στοιχείων του επιτηδευματία, υπηρεσιακών στοιχείων και ελέγχων για πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία. Οι σημαντικότερες γενικές επαληθεύσεις είναι οι ακόλουθες:

- Έλεγχος τήρησης βιβλίων και στοιχείων προβλεπόμενων από τον ΚΒΣ και τον ΚΦΑΣ για το σύνολο των επαγγελματιών χώρων της επιχείρησης.
- Έλεγχος τήρησης των βιβλίων βάσει των κείμενων διατάξεων του ΚΒΣ.
- Έλεγχος για τις τυχόν κοινοπραξίες των ελεγχόμενων αν έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις και γενικότερες διατάξεις του ΚΒΣ.

- Επαλήθευση των ακαθόριστων εσόδων μέσω επαλήθευσης των καταχωρήσεων στα βιβλία (αθροίσματα Ζ, χονδρικές πωλήσεις κ.α.), μέσω εκδοθέντων φορολογικών στοιχείων, μέσω των νόμιμων δικαιολογητικών επιστροφών και εκπτώσεων κ.α.
- Επαλήθευση των αγορών μέσω των ορθών καταχωρήσεων των τιμολογίων, μέσω των νόμιμων δικαιολογητικών των επιστροφών, εκπτώσεων και ειδικών εξόδων, μέσω των ποσοτήτων των δελτίων αποστολών και φορτωτικών και για χειρόγραφα βιβλία μέσω των επαληθεύσεων των αθροίσεων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα κάθε διαχειριστικής περιόδου.
- Έλεγχος των διατάξεων που αφορούν παραγωγικές επενδύσεις και αφορολόγητες κρατήσεις για επιχειρήσεις που ανήκουν σε αναπτυξιακούς νόμους.
- Έλεγχος υπερτιμολογήσεων και υποτιμολογήσεων.
- Έλεγχος βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών.
- Έλεγχος δαπανών αγαθών ή υπηρεσιών και αμοιβών δικαιωμάτων ή αποζημιώσεων ληφθέντων από εξωχώριες εταιρείες.
- Έλεγχος παραβάσεων Κ.Β.Σ ή άλλων εγγράφων που συνηγορούν σε φοροδιαφυγή.
- Χρήση στοιχείων άλλων ελέγχων και πληροφοριών από τρίτους οργανισμούς τράπεζες κ.α. που αφορούν στην επιχείρηση.
- Έλεγχος μέσω των συγκεντρωτικών καταστάσεων για δαπάνες μεγάλης αξίας από προμηθευτές χωρίς συστηματικές συναλλαγές.
- Έλεγχος φορολογικών στοιχείων μεγάλης αξίας για περιπτώσεις εικονικότητας ή πλαστότητας βάσει των κείμενων διατάξεων (Υπουργείο Οικονομικών, 1994; Μπάκας κ.α., 1998).

2.12.7 Έλεγχος επιχειρήσεων με βιβλία Α και Β κατηγορίας Τακτικού Ελέγχου

Η διαδικασία του ελέγχου των επιχειρήσεων με βιβλία Α και Β κατηγορίας συνίσταται κυρίως στον έλεγχο της φορολογίας εισοδήματος και του ΦΠΑ. Αναλυτικότερα, οι έλεγχοι που γίνονται είναι οι ακόλουθοι:

- Έλεγχος των αθροίσεων εσόδων, αγορών και δαπανών ή του βιβλίου αγορών για το μήνα στον οποίο έχουμε τις μεγαλύτερες αγορές και τα μεγαλύτερα ακαθάριστα έσοδα.
- Ιδιαίτερο έλεγχο στους μήνες Αύγουστο και Δεκέμβριο για τα ληφθέντα στοιχεία.

- Επαλήθευση ότι έχουν μεταφερθεί σωστά τα έσοδα και οι δαπάνες στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος.
- Έλεγχος της εμπρόθεσμης μεταφοράς των ληφθέντων στοιχείων στα βιβλία.
- Έλεγχος ακαθάριστων εσόδων.
- Έλεγχος του κόστους των αγορών.
- Έλεγχος εφαρμογής ορθών συντελεστών ΦΠΑ.
- Σε περίπτωση ύπαρξης απογραφής, έλεγχος κλειστής αποθήκης σε τουλάχιστον ένα είδος με βάση την τιμή μονάδας, την ποσότητα ή τη συνολική αξία.
- Έλεγχος δαπανών που υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο ποσό (700 ευρώ ή 300 ευρώ για ελεύθερους επαγγελματίες).
- Έλεγχος αν στις δηλώσεις εισοδήματος τα κέρδη έχουν προσδιοριστεί βάσει των κείμενων διατάξεων.
- Έλεγχος, εάν τα ακαθάριστα έσοδα είναι ίσα ή μεγαλύτερα του γινομένου του αθροίσματος του κόστους πωληθέντων και των εξόδων και δαπανών με το συντελεστή αναγωγής αυτού σε ακαθάριστα έσοδα.
- Σε ελεύθερους επαγγελματίες έλεγχος των αθροίσεων εσόδων και δαπανών σε όλο το διάστημα για την κάθε εκκρεμή διαχειριστική περίοδο.
- Σε ελεύθερους επαγγελματίες έλεγχος για διαπίστωση πιθανών εικονικών ή πλασματικών φορολογικών στοιχείων.
- Έλεγχος ενδοκοινοτικών αποκτήσεων και δηλώσεων Intrastat.
- Για δαπάνες μεγαλύτερες των 300 ευρώ έλεγχος των υποχρεωτικών δικαιολογητικών για το δικαίωμα έκπτωσης φόρου (Τόλης κ.α., 2001; Ιωαννίδου, 2012).

2.12.8 Έλεγχος επιχειρήσεων με βιβλία Γ κατηγορίας Τακτικού Ελέγχου

2.12.8.1 Κατάστρωση λογαριασμών

Οι επιχειρήσεις με βιβλία Γ κατηγορίας έχουν ιδιαίτερη δυσκολία στον έλεγχο των συναλλαγών τους και γι' αυτό η πρώτη διαδικασία του ελεγκτή είναι η κατάστρωση των λογαριασμών της επιχείρησης. Επομένως, ο ελεγκτής οργανώνει έτσι τους λογαριασμούς ώστε να παρακολουθήσει την ελεγκτέα ύλη μέσω της ανάλυσης και κατάταξης των λογαριασμών που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του αποτελέσματος χρήσης. Άρα,

περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί των αγορών, των πωλήσεων, οι δαπάνες του κόστους παραγωγής και όλοι εκείνοι οι λογαριασμοί που επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα. Μέσω της ανάλυσης της χρέωσης και της πίστωσης των λογαριασμών εμφανίζονται αναλυτικά τα είδη των συναλλακτικών λογαριασμών και μέσω αυτού πραγματοποιείται έλεγχος της σύνθεσης των λογαριασμών και γίνεται αντιληπτό το πώς διαμορφώνονται αυτοί. Από την κατάταξη δύναται να εξαχθούν συμπεράσματα για λαθεμένη κατανομή των δαπανών παραγωγής σε σχέση με τις λογιστικές αρχές οπότε θα οφείλει η επιχείρηση να αναμορφώσει τα στοιχεία. Από τον πίνακα, παράλληλα, μπορούν να εξαχθούν σημαντικά συμπεράσματα για τα ποσοστά των αναλωθέντων και βοηθητικών υλικών, για τις επιμέρους δαπάνες παραγωγής στο κόστος πωληθέντων, για τον έλεγχο των μικτών αποτελεσμάτων σε χρονιές με ζημιές, για τη διαπίστωση της ορθότητας ενδοκοινοτικών συναλλαγών κ.α. (Μπάκας κ.α., 1998).

2.12.8.2 Λογιστικός έλεγχος

Ο τυπικός λογιστικός έλεγχος συνίσταται στην αναμόρφωση των λογιστικών αποτελεσμάτων της επιχείρησης με την προσθήκη των δαπανών που δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση φόρου από τα έσοδα της επιχείρησης ή λοιπά έσοδα από άλλες πηγές. Η λογική του λογιστικού ελέγχου είναι ότι είναι σύντομος και αποτελεσματικός, αφορά το σύνολο των αποτελεσματικών λογαριασμών της επιχείρησης και αφορά στην εξαγωγή χρήσιμων πληροφοριών. Αξίζει να σημειωθεί ότι βάσει της κείμενης νομοθεσίας για την φορολογική αναγνώριση των δαπανών πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Η δαπάνη οφείλει να είναι πραγματική.
- Η δαπάνη οφείλει να αφορά την επιχείρηση και όχι τον επιχειρηματία ή άλλους και να συμβάλλει στην παραγωγική διαδικασία κατά τον χρόνο που πραγματοποιήθηκε.
- Η δαπάνη οφείλει να αντιστοιχεί στις προβλεπόμενες βάσει νόμου.
- Η δαπάνη οφείλει να είναι βέβαιη, δεδουλευμένη και εκκαθαρισμένη. Επομένως, οφείλει να έχει συγκεκριμένα ποσοτικά χαρακτηριστικά, να έχει λάβει χώρα κατά τη διαχειριστική περίοδο και να μην υπάρχει αιτία αμφισβήτησης.
- Η δαπάνη οφείλει να έχει ως στόχο την απόκτηση εισοδήματος.
- Η δαπάνη οφείλεται να έχει καταχωρηθεί στα βιβλία της επιχείρησης.

- Η δαπάνη πρέπει να αποδεικνύεται με συγκεκριμένα έγγραφα-φορολογικά στοιχεία (π.χ. τιμολόγια, δελτία αποστολής κ.α.).

Παράλληλα, σημειώνεται ότι εφόσον οι δαπάνες αφορούν υπηρεσίες, αυτές θα πρέπει να αναλύονται ρητά επί του τιμολογίου, ότι δαπάνες συντήρησης και επισκευής αφορούν περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και προμήθειες προώθησης προϊόντων δεν αναγνωρίζονται εκτός και εάν υπάρχει ρητή αιτιολόγησή τους και σύνδεσή τους με τις πωλήσεις της επιχείρησης.

Με βάση τα ανωτέρω και τις κείμενες διατάξεις οι λογιστικές διαφορές των δαπανών μπορούν να περιγραφούν από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Πραγματικές υλοποιηθείσες δαπάνες μη αναγνωρισμένες από τη νομοθεσία (π.χ. φόρος εισοδήματος).
- Δαπάνες μη σχετιζόμενες με την παραγωγική λειτουργία της επιχείρησης (π.χ. κάλυψη προσωπικών αναγκών επιχειρηματία).
- Πραγματικές δαπάνες υλοποιηθείσες σε μία διαχειριστική χρήση και μη μεταφερόμενες σε επόμενη (π.χ. ενοίκιο).
- Μη πραγματικές δαπάνες και λοιπά στοιχεία κόστους.
- Λαθεμένες εγγραφές και μεταφορές λογαριασμών στα βιβλία (π.χ. έσοδα τόκων που παρέμειναν στον Ισολογισμό τέλους χρήσης).
- Έσοδα μη καταχωρηθέντα στα βιβλία (π.χ. απόκρυψη εσόδων).
- Λοιπές λαθεμένες λογιστικές ενέργειες (π.χ. λάθος εγγραφές, αριθμητικά λάθη, λάθος υπολογισμός αποσβέσεων κ.α.).

Ταυτόχρονα, συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών δύναται να εμπεριέχουν δαπάνες οι οποίες εμπίπτουν σε κατηγορίες μη εκπιπόμενων δαπανών. Ειδικότερα, θα αναλύσουμε κάποιες ενδεικτικές αυτών:

- Γενικά έξοδα: Δαπάνες ασφαλιστικών-συνταξιοδοτικών προγραμμάτων, δαπάνες ψυχαγωγίας, δαπάνες δεξιώσεων και δωρεών κ.α.
- Αποσβέσεις παγίων: Αποσβέσεις παγίων από εξωχώριες εταιρείες, αποσβέσεις που έχουν γίνει με υπερβάλλοντα συντελεστή του προβλεπόμενου και αποσβέσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης πριν τη λήξη αυτής κ.α.

- Αποζημιώσεις: Αποζημιώσεις ασφαλιστικών επιχειρήσεων σε δικαιούχους ασφαλισμένων αυτοκινήτων, αποζημιώσεις σε τρίτες επιχειρήσεις μέσω συμβιβασμού λόγω απώλειας ή καταστροφής μηχανημάτων κ.α.
- Ζημίες: Ζημία πώλησης μετοχών ή αποτίμησής τους, ζημία από συμβάσεις επί παράγωγων, ζημία λόγω εκχώρησης απαιτήσεων σε τρίτη επιχείρηση έναντι μικρότερου τιμήματος κ.α.
- Δαπάνες αγοράς αγαθών από εξωχώριες εταιρείες.
- Διαφήμιση: Δαπάνες διαφήμισης δεν αναγνωρίζονται αν δεν έχει καταβληθεί το αντίστοιχο δημοτικό τέλος ή λοιπά σχετικά τέλη.
- Δωρεές: Η αξία δωρεών ακινήτων και χρηματικών ποσών στο δημόσιο ή σε Ο.Τ.Α. δεν αναγνωρίζεται. Δωρεές σε μη κοινωφελή σωματεία δεν αναγνωρίζονται.
- Μισθοί: Έξοδα μισθοδοσίας και αμοιβών προσωπικού δεν αναγνωρίζονται αν δεν έχουν καταβληθεί οι ασφαλιστικές εισφορές κ.α.
- Τόκοι: Οι τόκοι υπερημερίας λόγω οφειλών φόρων, τελών κ.α. δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα.
- Φόροι: Ο φόρος εισοδήματος, τα πρόστιμα και λοιποί πρόσθετοι φόροι δεν εκπίπτουν κ.α. (Τόλης κ.α., 2001; Ζαννέτος και Σκούρα, 2013).

2.12.8.3 Ελεγκτικές επαληθεύσεις λογιστικού ελέγχου

Ο ελεγκτής κατά τη διάρκεια του ελέγχου των αποτελεσμάτων χρήσης για την ελεγκτική επαλήθευση των λογαριασμών και των δεδομένων, δύναται να ελέγξει τα ακόλουθα δεδομένα:

- Έλεγχος των δεδομένων των λογαριασμών των πρώτων και βοηθητικών υλικών και υλικών συσκευασίας μαζί με το βιβλίο αποθήκης για την ανίχνευση αλλαγής του κόστους μέσω αντιπαραβολής με τα δεδομένα των βιβλίων και τη διενέργεια κλειστής αποθήκης.
- Έλεγχος του λογαριασμού των παγίων για την επαλήθευση των αξιών αυτών, για τον έλεγχο εάν αυτά αφορούν σε αναπτυξιακό νόμο, για την ύπαρξη παγίων σε αδράνεια και πλήρη απόσβεση.

- Έλεγχος λογαριασμού παραγωγής έτοιμων προϊόντων για διερεύνηση του κόστους και της ποσότητας της φύρας που μπορεί να οδηγεί στην απόκρυψη παραγωγής.
- Έλεγχος στους λογαριασμούς εσόδων για τη διερεύνηση μη ή ανακριβούς καταχώρησης εσόδων.
- Έλεγχος στους λογαριασμούς δαπανών για τον εντοπισμό εικονικών δαπανών.
- Έλεγχος στους μη αποτελεσματικούς λογαριασμούς τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού με απώτερο σκοπό την εξακρίβωση εσόδων μη μεταφερθέντων στα Αποτελέσματα Χρήσης.
- Έλεγχος στην απογραφή τέλους χρήσης (π.χ. ποσότητα) για την εξακρίβωση της πραγματικής αξίας των εμπορεύσιμων στοιχείων.
- Έλεγχος στα ισοζύγια του Γενικού-Αναλυτικού καθολικού για την καταχώρηση όλων των λογαριασμών και τη συμφωνία πίστωσης-χρέωσης.

Τέλος, σημειώνεται ότι ο λογιστικός έλεγχος οφείλει να είναι σύντομος, αλλά παράλληλα να διατηρεί την αποτελεσματικότητά του. Επίσης, οι προκαταβολές πρέπει να ερευνώνται σε βάθος και οι λογιστικές διαφορές να είναι αιτιολογημένες και διατυπωμένες με ακρίβεια. Έτσι, ο τυπικός φορολογικός έλεγχος θα είναι αποτελεσματικός (Μπάκας κ.α., 1998; Πιερής κ.α., 2008).

2.12.8.4 Ουσιαστικός φορολογικός έλεγχος

Ο ουσιαστικός φορολογικός έλεγχος αποτελεί το τμήμα του ελέγχου που λαμβάνει χώρα στα βιβλία που τηρεί η επιχείρηση και ελέγχει αν η τήρησή τους και η έκδοση των φορολογικών στοιχείων έγινε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του Κ.Β.Σ., αν είναι εφικτή η διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων στις καταχωρηθείσες συναλλαγές και αν τα δεδομένα των στοιχείων και βιβλίων είναι ακριβή και αληθή. Ακολούθως και ανάλογα με τον έλεγχο τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης για τη συγκεκριμένη χρήση δύναται να χαρακτηριστούν α) επαρκή και ακριβή, β) ανεπαρκή (εάν υπάρχουν πράξεις και παραλείψεις που δυσχεραίνουν τις ελεγκτικές επαληθεύσεις και γ) ανακριβή (εφόσον υπάρχουν πράξεις ή παραλείψεις που επηρεάζουν αρνητικά και σημαντικά το λογιστικό φορολογικό έλεγχο των υποχρεώσεων της επιχείρησης).

Στην περίπτωση που τα βιβλία χαρακτηριστούν επαρκή και ακριβή τότε το αποτέλεσμα προσδιορίζεται λογιστικά μαζί με την προσθήκη όσων λογιστικών διαφορών βρεθούν. Εάν υπάρχουν παραλείψεις και παρατυπίες τότε το αποτέλεσμα της επιχείρησης για τη χρήση προσδιορίζεται εξωλογιστικά.

Η ανεπάρκεια των βιβλίων μπορεί να οφείλεται σε:

- Μη τήρηση και διαφύλαξη του βιβλίου παραγωγής.
- Τήρηση βιβλίων και στοιχείων κατά τρόπο που αντιβαίνει τις κείμενες διατάξεις.
- Λήψη εικονικών φορολογικών στοιχείων.
- Μη σύνταξη και καταχώρηση στο βιβλίο απογραφών του πίνακα φορολογικών αποτελεσμάτων χρήσης.

Αντίστοιχα, η ανακρίβεια των βιβλίων μπορεί να οφείλεται σε:

- Μη καταχώρηση ή ανακριβής καταχώρηση φορολογικών στοιχείων.
- Έκδοση ανακριβών, εικονικών ή πλαστών φορολογικών στοιχείων ως προς την τιμή, την αξία ή τα λοιπά χαρακτηριστικά των φορολογικών στοιχείων.
- Μη καταγραφή στο βιβλίο απογραφών αποθεμάτων ή ανακριβής καταγραφή αυτών.
- Μη τήρηση ή διαφύλαξη των πρόσθετων βιβλίων της επιχείρησης.
- Μη τήρηση ή μη διαφύλαξη ή μη επίδειξη, κατά τον τακτικό έλεγχο, των ισοζυγίων γενικών-αναλυτικών καθολικών ή των θεωρημένων ημερολογίων και βιβλίων εσόδων-εξόδων.
- Εμφάνιση αθροιστικών λαθών στα βιβλία εσόδων-εξόδων ή στο βιβλίο απογραφών.

Σημειώνεται ότι, για να απορριφθούν τα βιβλία και στοιχεία της επιχείρησης θα πρέπει οι παραλείψεις και παρατυπίες να είναι σε άμεσα συγκρίσιμο μέγεθος με τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης και κατ' αποτέλεσμα να μην είναι εφικτός ο λογιστικός έλεγχος της επιχείρησης. Ο ελεγκτής οφείλει να τεκμηριώσει την απόδειξη της επάρκειας των βιβλίων και στοιχείων ή μη. Οι παραλείψεις και παρατυπίες πρέπει να επηρεάζουν ποσοστό μεγαλύτερο του 3% των ακαθόριστων εσόδων για συνολικά ακαθόριστα έσοδα έως 1.500.000 ευρώ ή ποσοστό μεγαλύτερο του 2% για συνολικά ακαθόριστα έσοδα άνω του 1.500.000 ευρώ. Κατ' εξαίρεση των ανωτέρω τα βιβλία απορρίπτονται σε περιπτώσεις μη εκδόσεων ή εκδόσεων ανακριβών φορολογικών στοιχείων για τουλάχιστον δύο συναλλαγές στην ίδια χρήση από δύο διαφορετικούς ελέγχους ή για τρεις συναλλαγές στην

ίδια χρήση από ένα φορολογικό έλεγχο, για μη έκδοση ή ανακριβή έκδοση φορολογικού στοιχείου άνω των 880 ευρώ, για αντίστοιχες μη εκδόσεις ή ανακριβείς εκδόσεις φορολογικών στοιχείων στα πρόσθετα βιβλία και για χρήση πλαστών ή εικονικών ή νοθευμένων στοιχείων αξίας άνω των 880 ευρώ (Τόλης κ.α., 2001; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

2.12.8.5 Ελεγκτικές επαληθεύσεις του ουσιαστικού φορολογικού ελέγχου

Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις του ουσιαστικού φορολογικού ελέγχου αποτελούν μία σειρά ελεγκτικών επαληθεύσεων οι οποίες δύναται να χρησιμοποιήσουν και στοιχεία που βρέθηκαν σε προηγούμενα στάδια του τακτικού ελέγχου. Αρχικά, ελέγχονται τα τυπικά στοιχεία των βιβλίων της επιχείρησης. Δηλαδή, ελέγχεται η τήρηση όλων των βιβλίων σύμφωνα με το Κ.Β.Σ. και τις κείμενες διατάξεις, η θεώρηση πριν τη χρήση τους, η τήρησή τους σε όλη τη διάρκεια της διαχειριστικής χρήσης, η εμπρόθεσμη ενημέρωσή τους και η διαφύλαξή τους. Παράλληλα, στο ουσιαστικό κομμάτι των βιβλίων ελέγχεται αν οι τίτλοι των λογαριασμών συνάδουν με το περιεχόμενο αυτών και αν το περιεχόμενό τους είναι υπαρκτό, πραγματικό και ακριβές.

Στη συνέχεια επαληθεύονται συναλλαγές της επιχείρησης με βάση βιβλία τρίτων επιχειρήσεων με τις οποίες η ελεγχόμενη επιχείρηση έχει συναλλαγές. Για τη διασταύρωση αυτή ελέγχονται τα περιεχόμενα των λογαριασμών συγκεκριμένων πελατών και προμηθευτών της ελεγχόμενης επιχείρησης στα βιβλία αυτών.

Η επόμενη ελεγκτική διαδικασία είναι αυτή στο βιβλίο απογραφών. Εκεί αρχικά ελέγχεται αν έχει πραγματοποιηθεί η απογραφή των χώρων της επιχείρησης (κεντρικό και υποκαταστήματα) σε θεωρημένα και ξεχωριστά βιβλία. Ακολούθως, ελέγχεται αν η απογραφή έχει γίνει εμπρόθεσμα και με ακρίβεια και επαληθεύεται από τα στοιχεία άλλων βιβλίων. Παράλληλα, ελέγχονται οι ποσότητες των πρώτων και βοηθητικών υλών με βάση τα άλλα βιβλία της επιχείρησης καθώς και αυτά τρίτων επιχειρήσεων. Τέλος, μπορεί να πραγματοποιηθεί και η μέθοδος της κλειστής αποθήκης για την έναρξη της χρήσης.

Σε επόμενο στάδιο γίνονται επαληθεύσεις στο βιβλίο της αποθήκης. Ελέγχεται αν είναι θεωρημένο, αν έχει τηρηθεί εμπρόθεσμα και καθ' όλη τη διάρκεια της διαχειριστικής περιόδου και αν τηρείται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Παράλληλα,

πραγματοποιείται δειγματοληπτικός έλεγχος των ποσοτικών υπόλοιπων κάποιων μερίδων της αποθήκης σε σχέση με την απογραφή τέλους.

Έπειτα, γίνονται οι ελεγκτικές επαληθεύσεις των εκδοθέντων στοιχείων. Αρχικά, βρίσκεται το σύνολο των στοιχείων που εκδίδει η επιχείρηση και ελέγχεται αν είναι θεωρημένα και εμπρόθεσμα. Παράλληλα, ελέγχονται αν τα στοιχεία των πωλήσεων είναι σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και εάν είναι ακριβή ως προς τα στοιχεία τους (τιμή, ποσότητα κ.α.). Τέλος, ελέγχεται η ορθή καταχώρηση των στοιχείων στα βιβλία και αν τα συνοδευτικά στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί παρανόμως περισσότερες φορές μέσω αλλαγής ημερομηνίας ή ώρας παράδοσης κ.α.

Το επόμενο στάδιο ελέγχου αφορά τις αγορές, τις δαπάνες, τα πάγια και τις αποσβέσεις τους. Αναλυτικότερα, ελέγχονται η ορθή καταχώρηση των αγορών στα βιβλία, η ύπαρξη νόμιμων δικαιολογητικών επιστροφών και τα συνοδευτικά έγγραφα. Παράλληλα, ελέγχονται δαπάνες υψηλού μεγέθους ή ειδικών κατηγοριών (διαφήμισης, φιλοξενίας κ.α.). Παράλληλα, ελέγχεται η ύπαρξη των παγίων στις εγκαταστάσεις, η λειτουργία τους, οι προβλεπόμενες άδειες γι' αυτά και εάν έχουν καταχωρηθεί τα έσοδα στα κατάλληλα βιβλία από τυχόν πώλησή τους. Για τα πάγια ακολουθεί και ο έλεγχος των αποσβέσεων τους σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και με τους συγκεκριμένους συντελεστές ανά κατηγορία παγίων. Τέλος, ελέγχεται η διατήρηση των συντελεστών σε διαφορετικές χρήσεις και εάν έχουν υπολογισθεί αποσβέσεις αποσβεσμένων παγίων.

Η επόμενη ελεγκτική επαλήθευση αφορά στον έλεγχο του συντελεστή μικτού κέρδους. Ο συντελεστής μικτού κέρδους εξάγεται από το πηλίκο των μικτών κερδών εκμετάλλευσης προς το κόστος των πωληθέντων και από το πηλίκο των μικτών κερδών εκμετάλλευσης προς τα ακαθάριστα έσοδα πολλαπλασιαζόμενο με 100. Συγκρίνοντας τους συντελεστές του μικτού κέρδους των χρήσεων μεταξύ τους και με αυτών της τελευταίας προηγούμενης χρήσης ελέγχουμε αν είναι δικαιολογημένη η απόκλιση αυτών. Επίσης, ο συντελεστής μικτού κέρδους θα χρησιμοποιηθεί και με βάση το κυριότερο είδος του κόστους παραγωγής. Έτσι, θα εξαχθεί συμπέρασμα για τυχόν ανακρίβειες ή παρατυπίες στους παράγοντες που προσδιορίζουν το μικτό κέρδος.

Ο έλεγχος πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων αποτελεί το επόμενο στάδιο ελέγχου. Αυτός ο έλεγχος έχει ιδιαίτερη σημασία για τον ελεγκτή. Αρχικά, γίνεται έλεγχος για τυχόν σχετικές πληροφορίες (π.χ. καταγγελίες) και για μεμονωμένες αγορές μεγάλης αξίας με μη συστηματικούς προμηθευτές. Ακολούθως, ελέγχονται οι προμηθευτές αυτοί

και ιδίως τα στοιχεία αυτών. Ειδικότερα, εάν έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε τέτοιες πωλήσεις, εάν σχετίζονται αυτές με την ελεγχόμενη επιχείρηση, εάν το ύψος και η συχνότητα αυτών των συναλλαγών δικαιολογούνται και ο χρόνος έκδοσης αυτών καθώς συχνά τα πλαστά και εικονικά τιμολόγια εμφανίζονται στα τέλη των διαχειριστικών περιόδων.

Ο προτελευταίος έλεγχος αφορά στις τεχνικές προδιαγραφές και στη φύρα της παραγωγής. Στο βιβλίο τεχνικών προδιαγραφών καταχωρούνται οι τεχνικές προδιαγραφές του κάθε προϊόντος. Δηλαδή, σημειώνονται οι τεχνικές λεπτομέρειες και οι απαιτούμενες πρώτες και βοηθητικές ύλες ανά μονάδα προϊόντος τα αντίστοιχα υλικά συσκευασίας και η αναλογούσα φύρα. Παράλληλα, σημειώνεται ο τρόπος καταμερισμού του εργοστασιακού κόστους. Για να διαπιστωθεί η αντιστοιχία των δεδομένων του βιβλίου τεχνικών προδιαγραφών γίνεται έλεγχος αυτών με τα δεδομένα της παραγωγής μέσω ελέγχου αποθήκης, διακίνησης, φύρας και πωλήσεων. Τα αντίστοιχα τεχνικά δεδομένα επαληθεύονται μέσω δείγματος, καταμέτρησης των αποθεμάτων πρώτων υλών και της παρακολούθησης της παραγωγικής διαδικασίας.

Ο έλεγχος της φύρας (απώλειες κατά την παραγωγική διαδικασία) της παραγωγής πραγματοποιείται για να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τις ποσότητες των έτοιμων προϊόντων και των κερδών της επιχείρησης. Γι' αυτό συγκρίνεται με την πραγματική φύρα (αυτή του βιβλίου τεχνικών προδιαγραφών), με αντίστοιχες άλλων ομοειδών επιχειρήσεων και με το ποσοστό του Γενικού Χημείου του κράτους (εφόσον υπάρχει τέτοιο μέγεθος). Παρ' όλα αυτά υπάρχουν τεχνικές δυσκολίες καθώς η φύρα αυξομειώνεται ανά διαστήματα ενώ παρουσιάζει και διαφορές ανά κατηγορία προϊόντος.

Ο τελευταίος έλεγχος αφορά στον έλεγχο λοιπών λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού. Λογαριασμοί όπως εκκρεμείς λογαριασμοί, προβλέψεις κ.α. εμπεριέχουν μη διευθετημένες απαιτήσεις και υποχρεώσεις της επιχείρησης. Γι' αυτό οι λογαριασμοί αυτοί είναι δυνητικά υπό αμφισβήτηση. Από την ανάλυσή τους δύναται να βρεθούν έσοδα ή υποχρεώσεις τα οποία θα πρέπει να μεταφερθούν στα αποτελέσματα χρήσης (π.χ. φορολογία χαρτοσήμου). Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στους δοσοληπτικούς λογαριασμούς και στα παραγραφέντα μερίσματα υπέρ δημοσίου. Εφόσον διαπιστωθούν ασυμφωνίες σε λογαριασμούς του Ενεργητικού και του Παθητικού, αυτές θα πρέπει να αναζητηθούν σε βάθος και να βρεθεί η αφετηρία τους (π.χ. σε λογαριασμούς πελατών-προμηθευτών). Τέλος, ο έλεγχος αυτών των λογαριασμών μπορεί να δείξει συναλλαγές που θα έπρεπε να

βρίσκονται σε άλλους λογαριασμούς (Μπάκας κ.α., 1998; Τόλης κ.α., 2001; Πιερής κ.α., 2008; Ιωαννίδου, 2012).

2.12.8.6 Παρατηρήσεις για το τέλος του ελέγχου και σύνταξη έκθεσης ελέγχου

Με το τέλος του ελέγχου υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες θα πρέπει να οδηγήσουν τον ελεγκτή σε περαιτέρω διερεύνηση των αιτιών αυτών και της πραγματικής τους υπόστασης. Αναλυτικότερα:

- Ζημία σε χρήση χωρίς έκτακτα γεγονότα (π.χ. σεισμός).
- Πολύ μικρό ή πολύ μεγάλο μέσο ποσοστό μικτού κέρδους δύναται να οφείλεται σε απόκρυψη πωλήσεων, υπερτιμολογήσεις, παράτυπες συναλλαγές κ.α.
- Απόκλιση ποσοστού μικτού κέρδους και συγκρινόμενου κόστους-τιμής σε συγκεκριμένα αγαθά, σε σχέση με το σύνολο των αγαθών.
- Μεγάλος αριθμός διορθωμένων εκδοθέντων φορολογικών στοιχείων.
- Μεγάλος αριθμός επαναλαμβανόμενων καταθέσεων εταιρών για την κάλυψη του υπόλοιπου του ταμείου.
- Δυσαναλογία σε πρώτες και βοηθητικές ύλες, γενικές δαπάνες (π.χ. ημερομίσθια), φύρας παραγωγής ανά παραχθέν προϊόν.

Με το τέλος του ελέγχου και την υλοποίηση όλων των δυνατών ελεγκτικών επαληθεύσεων ο ελεγκτής προχωράει στη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου χρησιμοποιώντας όλες τις πληροφορίες που συγκέντρωσε. Η έκθεση ελέγχου εμπεριέχει τις ακόλουθες ενότητες:

- Πληροφοριακά στοιχεία
- Γενικά
- Τηρούμενα βιβλία και στοιχεία
- Διατάξεις που ισχύουν
- Δηλώσεις που υποβλήθηκαν
- Οικονομικά Δεδομένα
- Ελεγκτικές επαληθεύσεις-Παρατηρήσεις ελέγχου
- Πόρισμα ελέγχου
- Προσδιορισμός οφειλόμενου φόρου
- Επισημάνσεις για τον επόμενο έλεγχο (Μπάκας κ.α., 1998; Τόλης κ.α., 2001) .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Φορολογικός έλεγχος μετά την ισχύ του Ν.4174/2013

3.1 Εισαγωγή

Στο τρίτο Κεφάλαιο θα αναλυθεί αρχικά ο νόμος 4174/2013 ο οποίος άλλαξε την μορφή του φορολογικού ελέγχου. Θα παρουσιαστεί ο σκοπός της δημιουργία του. Ακολούθως, θα αναλυθούν κάποια σημαντικά κεφάλαια και άρθρα του. Ειδικότερα, θα παρουσιαστεί το άρθρο 4 που αφορά στη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και το άρθρο 5 που αφορά στην κοινοποίηση των πράξεων. Έπειτα, θα αναλυθούν ο πλήρης και ο μερικός φορολογικός έλεγχος των οποίων η ανάλυση εμπίπτει σε περισσότερα του ενός άρθρα. Παράλληλα, αναλύονται άρθρα που αφορούν στις εξουσίες της φορολογικής διοίκησης, στην πρόσβαση στα βιβλία της επιχείρησης, στην είσοδο στην επιχείρηση και στα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου. Τέλος, σημειώνονται οι παράμετροι που αφορούν στην ανάλυση του προσδιορισμού του φόρου και στην παραγραφή των ελεγχόμενων υποθέσεων.

3.2 Ν.4174/2013: Ανάλυση της δημιουργίας του και σκοπός

Η Ελλάδα λόγω της κρίσης που ξεκίνησε το 2008 βρίσκεται σε μία ιδιαίτερα δύσκολη δημοσιονομική κατάσταση. Γι' αυτό το 2013 με την υλοποίηση του Ν.4174/2013 η Οικονομική Διοίκηση επιχείρησε μία διαρθρωτική μεταρρύθμιση στους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας αναμορφώνοντας την φορολογική νομοθεσία και εκσυγχρονίζοντας τη φορολογική διοίκηση. Κύριος στόχος αποτελούσε η δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος και η διατήρηση της φορολογικής δικαιοσύνης, έτσι ώστε να χρηματοδοτηθούν και να παρέχονται υψηλής ποιότητας δημόσιες υπηρεσίες μαζί με την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής. Επομένως, υλοποιήθηκε ένας νέος Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος ο οποίος εμπεριέχει και εναρμονίζεται με τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές, συμβάλλει στην καταπολέμηση της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής μέσω συγκεκριμένων διατάξεων και προχωράει στον εξορθολογισμό των φορολογικών κινήτρων πάντα με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας και την απλοποίηση του πλαισίου την αναπτυξιακής και παραγωγικής πολιτικής της Ελλάδας.

Αναλυτικότερα ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος οδηγεί στη θεσμοθέτηση ενός ανεξάρτητου συνόλου κανόνων που θα διέπουν το σύνολο των σταδίων της φορολογικής διαδικασίας από το κομμάτι των φορολογικών υποχρεώσεων των υπόχρεων στον κώδικα έως την είσπραξη των φόρων και των τελών. Συνδέονται και απλοποιούνται οι διατάξεις που αφορούν τις φορολογικές διαδικασίες. Παράλληλα εισάγονται νέοι και σύγχρονοι τρόποι προσδιορισμού του φόρου. Ο νέος Κώδικας είναι απλοποιημένος και στοχεύει στη διευκόλυνση των φορολογουμένων και σε μια χρηστή συνεργασία με την οικονομική διοίκηση (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β; Μάραμης, 2014) .

3.3 Άρθρο 4 Ν.4174/2013: Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, ανάθεση καθηκόντων και εξουσιοδότηση υπογραφής

Η σημασία αυτού του άρθρου είναι μεγάλη καθώς πλέον όλες οι αποφάσεις, εντολές ελέγχου, πράξεις επιβολής προστίμων κ.α. υπογράφονται και εκδίδονται από το Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων. Η διαφοροποίηση είναι με την προηγούμενη κατάσταση όπου και οι Προϊστάμενοι κάθε υπηρεσίας είχαν δικαίωμα εντολών ελέγχου. Επομένως, μέσω της μετάθεσης από το Γενικό Γραμματέα στους προϊσταμένους ελεγκτικών οργάνων των αρμοδιοτήτων και της εξουσιοδότησης υπογραφής, αυτοί συνεχίζουν να μπορούν να υπογράψουν τα αντίστοιχα έγγραφα, όμως η εξουσία και η απόφαση πηγάζει από το Γενικό Γραμματέα. Έτσι, αναβαθμίζεται το κύρος της κάθε εντολής ελέγχου και ενισχύεται η εξουσία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016) .

3.4 Άρθρο 5 Ν.4174/2013: Κοινοποίηση πράξεων

Το συγκεκριμένο άρθρο έχει πολλαπλά οφέλη. Αρχικά, συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό της φορολογικής διοίκησης καθώς σύμφωνα με αυτό δίνεται το δικαίωμα στο δημόσιο να εκδίδουν και κοινοποιούν πράξεις με ηλεκτρονικά μέσα. Επομένως, νόμιμα κοινοποιούνται έγγραφα ηλεκτρονικά και μειώνονται οι καθυστερήσεις στις επιδόσεις τους στους φορολογουμένους. Παράλληλα, λόγω της σημαντικής μείωσης των ανθρωπίνων πόρων στις ΔΟΥ (λόγω συνταξιοδοτήσεων τα τελευταία χρόνια) μειώνονται οι απαιτήσεις εργατωρών από τους υπαλλήλους για την επίδοση των πράξεων φόρων,

τελών κ.α. Επίσης, ενσωματώνονται και διατάξεις του Ν.3979/2011 στον Κώδικα Φορολογικής Διοίκησης και άρα τα ηλεκτρονικά έγγραφα έχουν την ίδια νομική ισχύ (εφόσον έχουν τα κατάλληλα ηλεκτρονικά πιστοποιητικά και ηλεκτρονική υπογραφή) με τα χειρόγραφα έγγραφα. Τελικά, αυτή η βελτίωση στην κοινοποίηση των πράξεων έχει πολλαπλά οφέλη καθώς γίνεται ταχύτερα η επίδοση των πράξεων και ενισχύεται η αποτελεσματικότητα των αρμόδιων οργάνων (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β; Μάραμης, 2014).

3.5 Είδη φορολογικού ελέγχου βάσει Ν.4174/2013

Ο φορολογικός έλεγχος των ελεγκτικών αρχών βάσει του Ν.4174/2013 μπορεί να είναι είτε μερικός είτε πλήρης. Αυτοί οι δύο έλεγχοι παρουσιάζονται στο άρθρο 25 και επηρεάζονται άμεσα και από τις διατάξεις των άρθρων 23-29. Θα παρουσιαστούν αναλυτικά πριν την ανάλυση των άρθρων 23-29 ώστε να είναι καλύτερη η κατανόησή τους.

3.5.1 Πλήρης φορολογικός έλεγχος

Ο πλήρης φορολογικός έλεγχος συνίσταται στο φορολογικό έλεγχο που λαμβάνει χώρα σε κάθε υπόχρεο (φυσικό πρόσωπο, νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα) και αφορά το σύνολο των φορολογιών-φορολογικών αντικειμένων για συγκεκριμένο αριθμό φορολογικών περιόδων βάσει της αντίστοιχης εντολής ελέγχου (άρθρο 25). Βάσει του άρθρου 28 ο ελεγκτής ακολουθεί τις προβλεπόμενες διαδικασίες για τα αποτελέσματα του ελέγχου. Πρακτικά, ο πλήρης φορολογικός έλεγχος αποτελεί τη μετεξέλιξη του τακτικού φορολογικού ελέγχου (προ Ν.4174/2013).

Για την πραγματοποίηση του πλήρη ελέγχου ο ελεγχόμενος αρχικά ειδοποιείται μέσω έγγραφης ειδοποίησης (βάσει άρθρου 23) και ενημερώνεται ότι έχει επιλεγεί για την πραγματοποίηση πλήρους ελέγχου. Σε περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις φοροδιαφυγής δίνεται η δυνατότητα στον ελεγκτή κατ' εντολή του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων να προβεί στον πλήρη επιτόπιο φορολογικό έλεγχο χωρίς πρότερη ειδοποίηση. Εφόσον με το πέρας του πλήρους ελέγχου και την έκδοση της πράξης των αποτελεσμάτων

του προκύψουν νέα στοιχεία, δίνεται να εκδοθεί νέα πράξη με διορθωμένο τον προσδιορισμό φόρου (άρθρο 34).

Η μεθοδολογία του πλήρη φορολογικού ελέγχου βασίζεται και στο άρθρο 66 του Ν.2238/1994 και στην ΠΟΛ. 1037/2005 για την συγκέντρωση των τεκμηρίων και τον προσδιορισμό φορολογητέας ύλης. Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις που χρησιμοποιούνται προβλέπονται και από την ΠΟΛ. 1159/22-7-2011 και από την ΠΟΛ. 1037/2005, ενώ οι καταλογίστικες πράξεις εκδίδονται βάσει των διατάξεων του άρθρου 36 Ν.4174/2013.

Τα γενικά στάδια του πλήρη φορολογικού ελέγχου τα οποία σχετίζονται και με την ανάλυση των άρθρων που θα ακολουθήσει είναι τα ακόλουθα:

- Επιλογή υπόθεσης για έλεγχο.
- Έκδοση εντολής ελέγχου και προσδιορισμός τόπου ελέγχου.
- Συλλογή πληροφοριών και στοιχείων.
- Έναρξη ελέγχου (διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων, είσοδος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης, έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών, έλεγχος λογιστικών διαφορών, κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης, κατάστρωση λογαριασμών).
- Διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων βάσει της εγκυκλίου με αριθμό Πρωτ: ΔΕΛ Α1069048/02-05-2014.
- Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων (για ελέγχους μέχρι και το 2013).
- Αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου.
- Έμμεσες τεχνικές ελέγχου.
- Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου (Σημείωμα διαπιστώσεων, προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου, σύνταξη έκθεσης ελέγχου, οριστικός προσδιορισμός φόρου, διατύπωση απόψεων του φορολογούμενου, κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου, τόκοι και πρόστιμα βάσει του Κ.Φ.Δ., κοινοποίηση των προστίμων).
- Δυνατότητες για το φορολογούμενο βάσει των διατάξεων του Κ.Φ.Δ.
- Ενδικοφανής προσφυγή.

Σε γενικές γραμμές η διαδικασία του πλήρη ελέγχου συνάδει με αυτήν του τακτικού ελέγχου, ενώ και κάποια ειδικότερα σημεία της θα αναλυθούν στην ανάλυση των

αντίστοιχων άρθρων του Ν.4174/2013 (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β; Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016).

3.5.2 Μερικός φορολογικός έλεγχος

Ο μερικός φορολογικός έλεγχος συνίσταται στην πραγματοποίηση οποιουδήποτε άλλου φορολογικού ελέγχου ο οποίος δεν είναι ο πλήρης φορολογικός έλεγχος. Πρακτικά, ο μερικός φορολογικός έλεγχος αντιστοιχεί στον προσωρινό και στον προληπτικό έλεγχο (προ Ν.4174/2013) και δεν αφορά το σύνολο των φορολογικών χρήσεων και των φορολογικών αντικειμένων. Στόχος του μερικού ελέγχου είναι ο έλεγχος της φοροδιαφυγής κατά την πραγμάτωσή της (π.χ. έλεγχος έκδοσης φορολογικών στοιχείων μέσω ελέγχου ταμείου), κατά τον έλεγχο εκπλήρωσης των φορολογικών του υποχρεώσεων ή κατά τον έλεγχο των δικαιωμάτων εκπτώσεων φόρου του υπόχρεου κ.α. Η διενέργεια του μερικού ελέγχου γίνεται χωρίς την προειδοποίηση του φορολογουμένου έχοντας ως στόχο τόσο την τήρηση των φορολογικών διατάξεων όσο και την αποτροπή της φοροδιαφυγής. Τελικός σκοπός λογίζεται η συμμόρφωση των φορολογουμένων στις κείμενες διατάξεις. Ακολούθως παρουσιάζεται ο πίνακας 3.1 στον οποίο αναλύονται οι ομοιότητες και οι διαφορές του πλήρη και του μερικού ελέγχου βάσει του τρόπου πραγματοποίησης του φορολογικού ελέγχου, την ενημέρωση του φορολογουμένου πριν την έναρξη του ελέγχου και τη χρονική διάρκεια του ελέγχου βάσει των αντίστοιχων οδηγιών του Υπουργείου Οικονομικών.

ΕΙΔΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ	ΠΛΗΡΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ (ΑΡΘΡΟ 25 §1 περ.ε Ν-4174/2013)	ΜΕΡΙΚΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ(ΑΡΘΡΟ 25 §1περ.ε Ν-4174/2013)	ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ
ΤΟΠΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	1)Οι εγκαταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης (23 §2	1)Οι εγκαταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης (23 §2	Αριθμ. πρωτ. ΔΕΛ Α 1069048ΕΕ 2014/2-5-

		N-4174/2013) ή 2) Τα γραφεία της φορολογικής διοίκησης(23§2 N-4174/2013)	N-4174/2013) ή 2) Τα γραφεία της φορολογικής διοίκησης(23§2 N-4174/2013)	2014
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ- ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΡΙΝ ΕΛΕΓΧΟ	ΤΟΥ ΤΟΝ	Πριν την πραγματοποίηση πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου απαιτείται προηγούμενη έγγραφη ειδοποίηση του φορολογουμένου 23§2β N-4174/2013). Εξαιρέση :Με Πράξη του Γ.Γ. δεν απαιτείται προηγούμενη ειδοποίηση(επί επιτόπιου πλήρους φορολογικού ελέγχου) αν υπάρχουν ενδείξεις για διάπραξη φοροδιαφυγής(23§2β N-4174/2013).	Η πραγματοποίηση μερικού φορολογικού ελέγχου είναι δυνατόν να πραγματοποιείται ΧΩΡΙΣ προηγούμενη έγγραφη ειδοποίηση του φορολογουμένου (23§2β N-4174/2013)	Αριθμ. πρωτ. ΔΕΛ Α 1069048ΕΞ 2014/2-5-2014
ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΕΠΙΤΟΠΙΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ		6 μήνες . Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να παραταθεί 6 μήνες	6 μήνες . Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να παραταθεί 6 μήνες επί πλέον (Αριθμ. πρωτ. ΔΕΛ Α 1069048ΕΞ 2014/2-5-2014

	επί πλέον (25§4 N- 4174/2013	25§4 N- 4174/2013	
--	---	--------------------------	--

Πίνακας 3.1: Πίνακας ανάλυσης πλήρους και μερικού φορολογικού ελέγχου (Βισβίκης και Καραγιάννης, 2016)

3.6 Άρθρο 23 Ν.4174/2013: Εξουσίες Φορολογικής Διοίκησης

Το άρθρο 23 ορίζει τα δικαιώματα της φορολογικής διοίκησης αναφορικά με την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου, αναλύει τις μορφές του φορολογικού ελέγχου και δηλώνει τις περιπτώσεις στις οποίες δύναται να πραγματοποιείται πλήρης επιτόπιος έλεγχος χωρίς την πρότερη ειδοποίηση του φορολογούμενου. Αναλυτικότερα, επισημαίνεται η αντιστοίχιση του πλήρη ελέγχου με τον προηγούμενο τακτικό έλεγχο και του μερικού ελέγχου ως αυτού που δεν είναι πλήρης (π.χ. προηγούμενος προσωρινός (κυρίως) και προληπτικός (λιγότερο) έλεγχος. Επίσης, αναλύονται τα δικαιώματα του ελεγκτή κατά την υλοποίησή του. Παράλληλα, τονίζεται ότι αυτά τα δικαιώματα ενώ στον Ν.2238/1994 ήταν στο άρθρο 66 με την παρούσα νομοθεσία εμπίπτουν σε περισσότερα. Ταυτόχρονα, ορίζεται το πεδίο δράσης των προηγούμενων ΠΟΛ. 1072/2011, 1037/2005 και 1159/2011 για ελέγχους που αφορούν παρελθούσες χρήσεις έως το 2013 ώστε να διατηρηθεί η συνέχεια της φορολογικής διοίκησης. Για όλες τις ακόλουθες χρήσεις (από 01/01/2014) εμπίπτουν οι ελεγκτικές επαληθεύσεις και η διαδικασία φορολογικού ελέγχου που ορίζονται στην παρούσα νομοθετική ρύθμιση (Ν.4174/2013). Επίσης, σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται φοροδιαφυγή ή πραγματοποιείται άλλος επιτόπιος έλεγχος σημειώνεται ότι δεν απαιτείται η προειδοποίηση του υπόχρεου ελέγχου (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

3.7 Άρθρο 24 Ν.4174/2013: Πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία

Το άρθρο 24 ορίζει το σύνολο των δικαιωμάτων της φορολογικής διοίκησης που αναφέρονται στην πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία του φορολογούμενου καθώς και στην απόκτηση ακριβών αντίγραφων εξ αυτών σύμφωνα με το φορολογούμενο. Αυτά τα δικαιώματα αφορούν τόσο τα χειρόγραφα βιβλία και στοιχεία όσο και τα ηλεκτρονικά. Σημειώνεται η δυνατότητα κατάσχεσης των βιβλίων κατά τη διάρκεια ελέγχων όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο από τους ελεγκτές. Παράλληλα, σημειώνεται η τυχόν απαίτηση από τον

ελεγκτή στον ελεγχόμενο για διευκόλυνση του ελέγχου. Αναλυτικότερα, κατά τη λήψη των αντιγράφων των βιβλίων και στοιχείων δύναται ο φορολογούμενος να αρνηθεί να δηλώσει ότι αυτά είναι ακριβή αντίγραφα το οποίο σημειώνεται από τον ελεγκτή.

Σημειώνεται ότι η λήψη αντιγράφων από τον ελεγκτή σε περιπτώσεις μεγάλου όγκου στοιχείων και βιβλίων συμβάλλει στην αύξηση του κόστους της επιχείρησης και μπορεί να καθυστερήσει τον έλεγχο. Γι' αυτό οι ελεγκτές προτιμούν τη λήψη ηλεκτρονικών αντιγράφων. Παράλληλα, σημειώνεται ότι οι παρούσες διατάξεις αποτελούν συνέχεια των διατάξεων του άρθρου 66 του Ν.2238/1994 ως προς τη λογική τους. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι μέσω της μετάβασης στον Κ.Φ.Δ. από την 01/01/2014 δεν υπάρχει κάποιο χρονολογικό κενό στον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων (σε αντίθεση με την περίοδο 01/01/2013-22/01/2013 με τη μεταφορά από τον Κ.Β.Σ στον Κ.Φ.Α.Σ.) (Υπουργείο Οικονομικών, 1994, 2013β).

3.8 Άρθρο 25 Ν.4174/2013: Είσοδος στις εγκαταστάσεις

Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρεται στη διενέργεια του ελέγχου στις εγκαταστάσεις του ελεγχόμενου. Σημειώνεται ότι για τη διενέργεια αυτού απαιτείται η εντολή φορολογικού ελέγχου και η επίδειξη τόσο αυτής όσο και της αστυνομικής ταυτότητας του ελεγκτή στον ελεγχόμενο. Παράλληλα, ο έλεγχος πραγματοποιείται εντός του ωραρίου των ελεγκτών ή εκτός αυτού σε περίπτωση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων του ελεγχόμενου (π.χ. νυχτερινό μαγαζί). Ταυτόχρονα, σημειώνεται ότι ο ελεγχόμενος είναι υποχρεωμένος βάσει των κείμενων διατάξεων να διευκολύνει τη διενέργεια του ελέγχου. Τέλος, η φορολογική διοίκηση δύναται να προβεί σε επανέλεγχο εφόσον προκύψουν νέα στοιχεία.

Αναλυτικότερα, ο έλεγχος πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης και έχει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια που αναγράφεται στην εντολή ελέγχου, η οποία και δύναται να παραταθεί κατά έξι μήνες και έως δύο φορές εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο. Επίσης, σημειώνεται ότι απαγορεύεται η αλλαγή τοποθεσίας των βιβλίων, στοιχείων και λοιπών εγγράφων της επιχείρησης κατά τη διάρκεια του ελέγχου χωρίς την άδεια του ελεγκτή. Τέλος, αξίζει να αναλυθούν οι προϋποθέσεις επανελέγχου του φορολογούμενου. Αυτές συνίστανται στο να προκύψουν νέα στοιχεία τα οποία δεν ήταν γνωστά στον ελεγκτή κατά τη διάρκεια του αρχικού ελέγχου. Σημειώνεται ότι εφόσον τα συγκεκριμένα στοιχεία μπορούσαν να βρεθούν από άλλη υπηρεσία της φορολογικής διοίκησης κρίνονται

ως γνωστά κατά τον έλεγχο και επομένως δε δύναται να γίνει επανέλεγχος (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

3.9 Άρθρο 26 Ν.4174/2013: Επιλογή υποθέσεων προς έλεγχο

Το συγκεκριμένο άρθρο ορίζει τον τρόπο επιλογής των δυνητικών ελεγχόμενων υποθέσεων με αιτιολογικά κριτήρια ανάλυσης κινδύνου με απώτερο σκοπό η φορολογική διοίκηση να αντιμετωπίζει όσο το δυνατόν πιο άμεσα τις όσο το δυνατόν πιο σοβαρές υποθέσεις. Αναλυτικότερα, στα κριτήρια ελέγχου των υποθέσεων υπεισέρχονται η νομική μορφή των επιχειρήσεων, το αντικείμενο λειτουργία τους, τα επίπεδα επικινδυνότητας και παραβατικότητας του συγκεκριμένου κλάδου της επιχείρησης, η ύπαρξη προηγούμενων παραβάσεων, στοιχεία και πληροφορίες στα χέρια της φορολογικής αρχής για απόκρυψη φορολογητέας ύλης, τα οικονομικά δεδομένα της επιχείρησης κ.α. Τελικά, δημιουργείται μέσω του πληροφοριακού συστήματος της φορολογικής διοίκησης μία λίστα ελέγχου και γίνεται η στόχευση των φορολογουμένων με υψηλή βαθμολογία. Ακολούθως, οι προϊστάμενοι των ελεγκτικών υπηρεσιών μέσω της επεξεργασίας αυτής της λίστας συμβάλλουν στην αιτιολόγηση των αποφάσεων για τον πλήρη ή μη έλεγχο αυτών. Τέλος, εγκρίνονται ή απορρίπτονται οι συγκεκριμένες προτάσεις ελέγχου υποθέσεων και βγαίνει η εντολή ελέγχου και ξεκινάει η διαδικασία για την υλοποίηση του ελέγχου (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

3.10 Άρθρο 27 Ν.4174/2013: Μέθοδοι έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης

Το άρθρο 26 αναφέρεται στην μεγάλη μεταρρύθμιση του φορολογικού ελέγχου, δηλαδή στην υιοθέτηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου κατά το φορολογικό έλεγχο. Αυτή η μεταβολή στην προσπάθεια του κράτους για τον εντοπισμό και την πάταξη της φοροδιαφυγής έχει ιδιαίτερη σημασία και γι' αυτό το σύνολο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου θα αναλυθεί επισταμένως στο 4^ο Κεφάλαιο.

3.11 Άρθρο 28 Ν.4174/2013: Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου

Στο συγκεκριμένο άρθρο περιγράφεται το σύνολο της διαδικασίας που αφορά στο φορολογικό έλεγχο και αναφέρεται στον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων του και την μετέπειτα κοινοποίηση στον ελεγχόμενο φορολογούμενο της οριστικής πράξης διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου καθώς και της έκθεσης του ελέγχου. Παράλληλα, προσδιορίζεται η δυνατότητα του ελεγχόμενου φορολογούμενου να υποβάλλει τις ενστάσεις του περί αυτών και να ασκήσει το δικαίωμα που το παρέχεται για προηγούμενη ακρόαση.

Αναλυτικότερα, η διαδικασία του πλήρη ή μερικού ελέγχου κατά την ολοκλήρωση των επαληθεύσεων οδηγείται στον προσωρινό προσδιορισμό διορθωτικού φόρου και στην κοινοποίηση αυτού στον ελεγχόμενο μαζί με τα αποτελέσματα του ελέγχου. Ακολούθως, ο ελεγχόμενος έχει είκοσι ημέρες προθεσμία να παραθέσει τυχόν διαφοροποιημένες απόψεις του επ' αυτών. Έπειτα, ο ελεγκτής εκδίδει την οριστική πράξη του προσδιορισμού του φόρου και την έκθεση ελέγχου και τα κοινοποιεί στον ελεγχόμενο. Συμπερασματικά, πριν από την τελική έκθεση ελέγχου δίνεται η δυνατότητα στον φορολογούμενο ελεγχόμενο να εκφράσει τις απόψεις του και να αμφισβητήσει τον προσωρινό προσδιορισμό φόρου. Απόρροια είναι η βελτίωση της τελικής έκθεσης ελέγχου και το να εμπεριέχονται οι απόψεις του φορολογούμενου σε αυτήν (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

3.12 Άρθρα 30-35 Ν.4174/2013: Προσδιορισμός φόρου

Τα άρθρα 30-35 ορίζουν τον προσδιορισμό του φόρου (άρθρο 30) και ειδικότερα γίνεται αναφορά στις πράξεις που εκδίδει η φορολογική διοίκηση αναφορικά με το φόρο, δηλαδή τον άμεσο προσδιορισμό φόρου (άρθρο 31), το διοικητικό προσδιορισμό φόρου (άρθρο 32), τον εκτιμώμενο προσδιορισμό φόρου (άρθρο 33), το διορθωτικό προσδιορισμό φόρου (άρθρο 34) και τον προληπτικό προσδιορισμό φόρου (άρθρο 35).

Αναλυτικότερα, ο προσδιορισμός φόρου αποτελεί την πράξη της φορολογικής διοίκησης σύμφωνα με την οποία υπάρχει καθορισμός του ποσού της οφειλής του φορολογούμενου για ένα συγκεκριμένο χρονικό όριο (μία ή περισσότερες φορολογικές περιόδους) για μία ή περισσότερες υποθέσεις. Κατά τον προσδιορισμό φόρου βεβαιώνεται και η φορολογική οφειλή ή απαίτηση του ελεγχόμενου φορολογούμενου. Ο άμεσος προσδιορισμός φόρου

συνίσταται στην περίπτωση όπου η οφειλή του φορολογούμενου οριστικοποιείται με την υποβολή της φορολογικής δήλωσης του φορολογούμενου, όπως κατά την εκκαθαριστική δήλωση του ΦΠΑ.

Παράλληλα, ο διοικητικός προσδιορισμός φόρου υφίσταται όταν κατά τον προσδιορισμό του φόρου δεν υπάρχει ο προσδιορισμός της φορολογικής οφειλής ή απαίτησης του φορολογούμενου. Η αιτία είναι η αναμενόμενη εκκαθάριση της δήλωσης του φορολογούμενου και ακολούθως έπεται ο προσδιορισμός του ποσού της οφειλής ή απαίτησης του φορολογούμενου. Ταυτόχρονα, ο εκτιμώμενος προσδιορισμός φόρου γίνεται σε περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν έχει υποβάλλει φορολογική δήλωση. Επομένως, είναι ένας κατ' εκτίμηση υπολογισμός του φόρου του φορολογούμενου με απώτερο σκοπό την συμμόρφωση του στην υποβολή φορολογικών δηλώσεων.

Ο διορθωτικός προσδιορισμός αφορά περιπτώσεις όπου διορθώνεται οποιοσδήποτε προηγούμενος προσδιορισμός φόρου. Η διόρθωση αυτή πραγματοποιείται μετά από πλήρη ή μερικό έλεγχο και εφόσον έχουν προκύψει στοιχεία που τη δικαιολογούν. Αυτή μπορεί να οφείλεται τόσο σε γενικό επανέλεγχο όσο και σε διόρθωση του εκτιμώμενου προσδιορισμού φόρου. Τέλος, ο προληπτικός προσδιορισμός φόρου αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου οι ελεγκτές έχουν ενδείξεις πιθανής εγκατάλειψης της χώρας από τον φορολογούμενο. Αυτή κυρίως σε περίπτωση μεταβίβασης της περιουσίας του φορολογούμενου οδηγεί τη φορολογική διοίκηση να προβεί σε ενέργειες για την έκδοση πράξης προληπτικού προσδιορισμού φόρου. Αυτή η πράξη λαμβάνει χώρα μετά την έναρξη της φορολογικής περιόδου και πριν τη λήξη της αντίστοιχης προθεσμίας υποβολής φορολογικής δήλωσης. Προφανώς, μετά την έκδοση του προληπτικού προσδιορισμού φόρου απαιτείται διορθωτικός προσδιορισμός, ο οποίος και πραγματοποιείται εντός ενός έτους από τον προληπτικό προσδιορισμό (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

3.13 Άρθρο 36 Ν.4174/2013: Παραγραφή

Το άρθρο 36 ορίζει το χρονικό διάστημα παραγραφής ενός φόρου. Ειδικότερα, η φορολογική διοίκηση έχει πέντε έτη χρονικό περιθώριο για να προχωρήσει στην έκδοση πράξης προσδιορισμού φόρου (διοικητικού, εκτιμώμενου ή διορθωτικού. Παράλληλα, αυτό το χρονικό περιθώριο δύναται να παραταθεί. Σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής δύναται η φορολογική διοίκηση να προβεί σε πράξεις προσδιορισμού φόρου εντός είκοσι ετών.

Σημειώνεται ότι εφόσον υπάρξει διορθωτικός προσδιορισμός φόρου για χρονικό έτος κατά το οποίο υπάρχει παραγραφή του δικαιώματος ελέγχου, τότε η προσαρμογή φόρου υπάγεται στο παλαιότερο έτος κατά το οποίο υπάρχει η δυνατότητα φορολογικού ελέγχου (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Αναβαθμισμένος φορολογικός έλεγχος για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου

4.1 Εισαγωγή

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα παρουσιαστεί αναλυτικά η έννοια των τεχνικών έμμεσου ελέγχου η οποία ξεκίνησε στην Ελλάδα με τον Ν.4174/2013. Αρχικά θα αναλυθεί το αντικείμενο και ο σκοπός τους. Έπειτα, θα παρουσιαστούν οι τρεις τεχνικές (και με τη χρήση παραδείγματος) που ήδη χρησιμοποιούνται από τα ελεγκτικά όργανα. Τέλος, αναδεικνύονται οι προϋποθέσεις υλοποίησής τους, το πώς πραγματοποιείται η κατάλληλη επιλογή εξ αυτών και σημειώνονται κάποιες γενικές παρατηρήσεις ως προς την εφαρμογή και των τριών.

4.2 Έμμεσες τεχνικές ελέγχου: Αντικείμενο και σκοπός

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου εισήλθαν στη χρήση της φορολογικής διοίκησης μέσω του άρθρου 27 του Ν.4174/2013, ενώ η πρώτη αναφορά στην Ελληνική νομοθεσία σε αυτές ήταν με το Ν.3842/2010. Η χρήση των τεχνικών έμμεσου ελέγχου γίνεται για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης του φορολογούμενου, με απώτερο σκοπό την έκδοση διορθωτικού προσδιορισμού φόρου σε φυσικά πρόσωπα. Πρακτικά, μιλάμε για τον έλεγχο του αδήλωτου εισοδήματος ενός φυσικού προσώπου. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία των έμμεσων τεχνικών ελέγχου χρησιμοποιείται εδώ και χρόνια από την Αμερικάνικη Φορολογική Υπηρεσία (IRS- Internal Revenue Service) και από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD- Organisation for Economic Co-operation and Development). Οι συγκεκριμένες τεχνικές είναι διεθνώς αναγνωρισμένες και χρησιμοποιούνται διεθνώς με μεγάλη επιτυχία.

Η σημασία και ο σκοπός των συγκεκριμένων τεχνικών έγκειται στις διαφορές μεταξύ του εισοδήματος που δηλώνεται και προσδιορίζεται με τεχνικές άμεσου ελέγχου και με αυτές του έμμεσου ελέγχου, όπου αιτιολογούνται στοιχεία που προσκομίζονται από τον φορολογούμενο. Ο φορολογούμενος φέρει το βάρος της απόδειξης όλων των συναφών στοιχείων (π.χ. κέρδη από τυχερά παιχνίδια, δηλώσεις κληρονομιάς-δωρεάς κ.α.).

Μάλιστα, οι συγκεκριμένες τεχνικές αναμένεται να αναδείξουν σωρεία μη δηλωμένων φορολογικών υλών από φορολογούμενους σε κλάδους όπου υπάρχουν ενδείξεις μεγάλης φοροδιαφυγής. Ιδιαίτερα σημαντικό σημείο σε αυτές τις μεθόδους είναι η συλλογή των στοιχείων του φορολογούμενου (καταθέσεις, κινητή και ακίνητη περιουσία κ.α.) τα οποία κατά την έναρξη του ελέγχου ζητούνται από το φορολογούμενο και αυτός τα παρέχει στον ελεγκτή.

Οι πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου είναι οι ακόλουθες:

- Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method).
- Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (net worth method).
- Η τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).
- Η τεχνική της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method).
- Η τεχνική της αρχής των αναλογιών (mark up method).

Από τις παραπάνω τεχνικές για τους τρεις πρώτες έχουν ήδη εκδοθεί εγκύκλιοι και χρησιμοποιούνται από τη φορολογική διοίκηση (σε μικρό αριθμό υποθέσεων). Για τις δύο τελευταίες τεχνικές έχει συσταθεί ομάδα εργασίας για τη σύνταξη μελέτης που αφορά στον ορισμό, στο περιεχόμενο και στον τρόπο εφαρμογής τους και η διάρκεια λειτουργίας της συγκεκριμένης ομάδας εργασίας έχει ορισθεί έως την 31/12/2017. Επομένως, οι τρεις πρώτες τεχνικές θα αναλυθούν επισταμένως και με παράδειγμα (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β; Μελάς, 2015; Ντάσιου, Πέτσα και Ζελενίτσας, 2016).

4.3 Τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου

Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου βάσει του Ν.4174/2013 <<προσδιορίζει τη φορολογητέα ύλη αναλύοντας τα έσοδα (φορολογητέα και μη), τις αγορές και δαπάνες (επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές) και τις αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών του φορολογούμενου φυσικού προσώπου>>. Για τη χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής προχωράμε στη δημιουργία ενός ισοζυγίου με δύο κυρίως στήλες: α) Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων, β) Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων.

Αναλυτικότερα στην πρώτη στήλη εμπεριέχονται το σύνολο των εισπραγμένων εσόδων κατά τη συγκεκριμένη φορολογική περίοδο τα οποία ο φορολογούμενος δύναται να αποδείξει ότι πραγματοποιήθηκαν νόμιμα. Τα περιεχόμενα της πρώτης στήλης είναι τα ακόλουθα:

- Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών είτε αφορούν προσωπικούς και οικογενειακούς λογαριασμούς είτε αφορούν επαγγελματικούς λογαριασμούς, οπουδήποτε και αν βρίσκονται (Ελλάδα, Ευρώπη, λοιπές χώρες) κατά την αρχή της χρήσης για την οποία πραγματοποιείται ο έλεγχος.
- Τα διαθέσιμα μετρητά και το υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της περιόδου (εφόσον πρόκειται για ατομική επιχείρηση με διπλογραφικά βιβλία).
- Οι αναλήψεις από επιχειρήσεις του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών.
- Τα ακαθάριστα έσοδα του φορολογούμενου και της συζύγου από την επαγγελματική του δραστηριότητα.
- Τα έσοδα από άλλες πηγές εισοδήματος (μισθώματα ακινήτων, εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις κ.α.)
- Εισπράξεις από μη φορολογητέα έσοδα (π.χ. δωρεές).
- Έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων.
- Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οποιασδήποτε μορφής (προσωπικά, επιχειρηματικά, οικογενειακά).
- Λοιπά έσοδα οποιασδήποτε μορφής και φύσης.
- Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών. Αυτές υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.
- Μειώσεις εισπρακτέων λογαριασμών. Αντίστοιχα, υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση του υπόλοιπου εισπρακτέων λογαριασμών με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.
- Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων του επόμενου έτους. Αντίστοιχα, υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.

Τα περιεχόμενα της δεύτερης στήλης (Αναλώσεις κεφαλαίων/Εσόδων) είναι τα ακόλουθα:

- Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών είτε αφορούν προσωπικούς και οικογενειακούς λογαριασμούς είτε αφορούν επαγγελματικούς λογαριασμούς, οπουδήποτε και αν βρίσκονται (Ελλάδα, Ευρώπη, λοιπές χώρες) κατά τη λήξη της χρήσης για την οποία πραγματοποιείται ο έλεγχος.
- Τα διαθέσιμα μετρητά και το υπόλοιπο ταμείου στη λήξη της περιόδου (εφόσον πρόκειται για ατομική επιχείρηση με διπλογραφικά βιβλία).
- Οι εισφορές από επιχειρήσεις του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών.
- Η συνεισφορά χρηματικών ποσών για συμμετοχή στο κεφάλαιο όλων των ειδών των επιχειρήσεων.
- Οποιοδήποτε είδους αγορές περιουσιακών στοιχείων (οικοδομές, αυτοκίνητα κ.α.).
- Αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και οποιουδήποτε άλλου αγαθού που χρησιμοποιείται για την υλοποίηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του ελεγχόμενου.
- Επαγγελματικές δαπάνες όλων των ειδών είτε αφορούν εκπιπτόμενες δαπάνες είτε αφορούν μη εκπιπτόμενες δαπάνες.
- Τα ποσά αποπληρωμής δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οποιασδήποτε μορφής (προσωπικά, επιχειρηματικά, οικογενειακά).
- Λοιπά έξοδα και δαπάνες οποιασδήποτε μορφής και φύσης (ασφάλιστρα, δωρεές κ.α.).
- Λοιποί φόροι, τέλη, εισφορές και πρόστιμα.
- Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών. Αυτές υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.
- Αυξήσεις εισπρακτέων λογαριασμών. Αντίστοιχα, υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση του υπόλοιπου εισπρακτέων λογαριασμών με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.
- Μείωση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων του επόμενου έτους. Αντίστοιχα, υπολογίζονται με βάση τη σύγκριση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων με το προηγούμενο έτος του ελέγχου.
- Το σύνολο των ποσών που αφορούν δαπάνες διαβίωσης και συντήρησης περιουσίας σε προσωπικό ή οικογενειακό επίπεδο.
- Ποσά που αφορούν στη χορήγηση δανείων σε τρίτους.

- Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων οποιασδήποτε μορφής, οι οποίες δεν έχουν προαναφερθεί.

Τέλος, με το πέρας της συμπλήρωσης των δύο στηλών η αρνητική διαφορά μεταξύ αυτών ελέγχεται ως δυνητικό μη δηλούμενο εισόδημα και εάν δεν αιτιολογηθεί ο ελεγκτής προχωράει στη φορολόγησή του (Καραφειζής, 2013; Υπουργείο Οικονομικών, 2013β, 2013γ).

4.3.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου

Το παράδειγμα αφορά επαγγελματία με απλογραφικά βιβλία και τα ακόλουθα στοιχεία:

ΧΡΗΣΕΙΣ	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗ Σ ΧΡΗΣΗ Η 2008	ΧΡΗΣΗ 2009	ΧΡΗΣΗ 2010
Ο Ελεγχόμενος τη χρήση 2009 αγόρασε ακίνητο συνολικού κόστους 400.000€, , επίσης κληρονόμησε ακίνητο αξίας 200.000€ Τη χρήση 2010 πούλησε έναντι 150.000€ άλλο ακίνητο κόστους κτήσης 300.000 Η περιουσιακή του κατάσταση έχει ως εξής :			
ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	800.000,00	1.200.000,00	900.000,00
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΙΟ ΑΚΙΝΗΤΟ (μη επαγγελματικό)	-	200.000,00	200.000
<u>ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΓΙΩΝ</u>	<u>800.000,00</u>	<u>1.400.000,00</u>	<u>1.100.000,00</u>
ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΟΥ			150.000,00
ΔΑΝΕΙΟ (κατατέθηκε στην τράπεζα)	200.000,00		
ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΚΩΝ (οι καταβολές έγιναν μέσω τραπεζής)		20.000,00	20.000,00
ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ (οι καταβολές		50.000,00	150.000,00

έγιναν μέσω τραπέζης)				0
ΠΟΙΝΗ ΛΟΓΩ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ				3.000,00
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ αναλύονται σε:		70.000,00	67.000,00	75.000,00
<i>Με Μετρητά</i>		55.000,00	60.000,00	70.000,00
<i>με πίστωση</i>	ΥΠΟΛΟΙΠΟ εισπρακτέο στις 31/12/2008	15.000,00		
	Την χρήση 2009 δεν είχαμε καμιά εξόφληση αλλά <u>νέες απαιτήσεις</u> ποσού 7.000€. Άρα στις 31/12/2009 το συνολικό ποσό των απαιτήσεων ανέρχεται στο ποσό των 22.000€		νέες απαιτήσεις : 7.000,00	
	Τη χρήση 2010 εξοφλήθηκαν από τις απαιτήσεις της χρήσης 2008 ποσό 6.000€ και από τις απαιτήσεις της χρήσης 2009 ποσό 3.000 €.			νέες απαιτήσεις : 5.000,00
	Επίσης τη χρήση 2010 δημιουργήθηκαν <u>νέες απαιτήσεις</u> ποσού 5.000€. Άρα, στις 31/12/2010 οι συνολικές απαιτήσεις ανέρχονται στο ποσό των 18.000€			
Χρήση 2009 εισπράχθηκαν 15.000,00 € ως Προκαταβολές έναντι εσόδων χρήσης 2010	0	15.000,00		
Τη χρήση 2010 τιμολογήθηκε το ποσό των 15.000€				0
ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΝΑΡΞΗΣ		15.000,00	3.000,00	7.000,00
ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ αναλύονται σε:		20.000,00	29.000,00	22.000,00
<i>Με Μετρητά:</i>		15.000,00	23.000,00	18.000,00
<i>Με πίστωση:</i>		Υπόλοιπο 31/12/2008	Νέες υποχρεώσεις 6.000,00	Νέες υποχρεώσεις 4.000,00
		5.000,00		
Οι αγορές με πίστωση έχουν ως εξής:				
Ο ελεγχόμενος τη χρήση 2009 κατέβαλε ποσό 2.000,00€ που αφορά τις αγορές με πίστωση της χρήσης 2008 και δημιούργησε <u>νέες υποχρεώσεις</u> ποσού 6.000€.				
Τη χρήση 2010 εξόφλησε όλες τις παλιές υποχρεώσεις από τις αγορές και δημιούργησε <u>νέες υποχρεώσεις</u> ποσού 4.000 €				

ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΛΗΞΗΣ	3.000,00	7.000,00	2.000,00
<u>ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ</u>	<u>32.000,00</u>	<u>25.000,00</u>	<u>27.000,00</u>
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	38.000,00	42.000,00	48.000,00
ΕΠΑΓ/ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ εξωφληθείσες με μετρητά (παραγωγικές)		<u>12.000,00</u>	<u>11.000,00</u>
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ		30.000,00	37.000,00
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΟΙΠΕΣ ΠΗΓΕΣ		30.000,00	35.000,00
Τη χρήση 2009 : Αναλήψεις από την επιχ/ση στην οποία συμ/χει (δεν κατατέθηκε σε λογ/σμο)		30.000,00	
Τη χρήση 2010: επέστρεψε το ποσό των 10.000,00 €			
Τη χρήση 2009: Συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης (με μετρητά)		5.000,00	
ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ 31/12 εκάστης χρήσης	50.000,00	250.000,00	350.000,00
ΕΜΒΑΣΜΑ (κατάθεση σε ίδιο λογ/σμο στο εξωτερικό)		500.000,00	1.000.000,00
ΜΕΤΡΗΤΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ	2.000,00	3.000,00	4.000,00
ΦΟΡΟΙ ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΕΣ ΜΕΣΩ ΤΡΑΠΕΖΗΣ		4.500,00	3.500,00
Μέσα στη χρήση 2010 ο ελεγχόμενος έλαβε επιστροφή φόρου που αφορούσε τη χρήση 2007 ΛΟΓΩ ΑΧΡΕΩΣΤΗΤΗΣ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ			500
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (ΟΧΙ ΤΕΚΜΑΡΤΕΣ)		23.000,00	21.000,00
ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΙ ΩΣ ΕΞΗΣ:			
Ασφάλεια ακίνητης περιουσίας		500,00	500,00
Ασφάλεια αυτοκινήτου			
Ασφάλεια ζωής		1.650,00	1.700,00
Ασφάλειες υγείας κ.λ.π.			500,00
Διατροφή			
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ,φροντιστηρίων		2.500,00	3.500,00
Δωρεές - Χορηγίες			
Επισκευές και συντήρηση ιδιοκτησίας		2.500,00	2.500,00
Ιατρικά , φαρμακευτικά προϊόντα , νοσοκομειακές δαπάνες		3.050,00	800,00
Καταβολές μισθωμάτων			
Λοιπά έξοδα		500,00	200,00
Μισθοί οικιακού προσωπικού			
Πρόστιμα			
Συνδρομές σε λέσχες			
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ταμεία Ασφάλισης		3.000,00	3.000,00
Τηλέφωνα & ταχυδρομικά τέλη		500,00	500,00

Τραπεζικά Έξοδα -πιστωτικές κάρτες		8.000,00	7.000,00
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας		800,00	800,00

Πίνακας 4.1: Δεδομένα παραδείγματος έμμεσης τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014)

Ακολουθώς, εφαρμόζουμε την τεχνική ανάλυσης ρευστότητας. Επομένως, δημιουργούμε το ισοζύγιο <<Πηγές Κεφαλαίων/ Εσόδων>> και <<Αναλώσεις Κεφαλαίων/ Εσόδων>>, το οποίο ακολουθεί.

Ι. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2009	ΧΡΗΣΗ 1/1/-31/12/2010
1. Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	50.000,00	750.000,00
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (Ατομική επιχ/ση με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ)	2.000,00	3.000,00
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις	30.000,00	
4. Ακαθάριστα Έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	67.000,00	75.000,00
5. Έσοδα από λοιπές πηγές	30.000,00	35.000,00
6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)		
7. Έσοδα από Πώληση περιουσιακών στοιχείων		150.000,00
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κ.λπ		
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη		
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	4.000,00	
11. Μειώσεις λογαριασμών Εισπρακτέων		4.500,00
12. Αυξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/ων έτους/ων	15.000,00	
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων		
ΣΥΝΟΛΟ	198.000,00	1.017.500,00

Ι. ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ	ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2009	ΧΡΗΣΗ 1/1/-31/12/2010
----------------------------------	-----------------------------	------------------------------

1.Υπόλοιπα χρηματοπιστωτικών λογαριασμών στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)	50.000,00	750.000,00
2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στην έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης (Ατομική επιχ/ση με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ)	2.000,00	3.000,00
3. Αναλήψεις από επιχείρηση/εις	30.000,00	
4.Ακαθάριστα Έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα	67.000,00	75.000,00
5. Έσοδα από λοιπές πηγές	30.000,00	35.000,00
6. Εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.)		
7. Έσοδα από Πώληση περιουσιακών στοιχείων		150.000,00
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κ.λπ		
9. Λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη		
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	4.000,00	
11. Μειώσεις λογαριασμών Εισπρακτεών		4.500,00
12.Αυξηση των προκαταβολων που εισεπραχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/ων έτους/ων	15.000,00	
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων		
ΣΥΝΟΛΟ	198.000,00	1.017.500,00

<i>II. ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ</i>	<i>ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ</i>	<i>ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2009</i>	<i>ΧΡΗΣΗ 1/1/-31/12/2010</i>
<i>1.Υπόλοιπα λογαριασμών</i>	<i>χρηματοπιστωτικών στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (προσωπικοί, οικογενειακοί, επαγγελματικοί)</i>	<i>750.000,00</i>	<i>1.350.000,00</i>

2. Διαθέσιμα μετρητά ή και το Υπόλοιπο ταμείου στη λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (Ατομική επιχ/ση με βιβλία Γ'κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του ΚΦΑΣ)	3.000,00	4.000,00
3. Εισφορές σε Λογαριασμούς επιχείρησης/σεων		
4. Ποσά συμμετοχής στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων	5.000,00	
5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/επαγγελματικών)	400.000,00	
6. Αγορές εμπορ/των, α',β'ύλων και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας	29.000,00	22.000,00
7. Επαγγελματικές/επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως	12.000,00	11.000,00
8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων	50.000,00	150.000,00
9. Ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές και λοιπές δαπάνες	2.150,00	2.700,00
10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	4.500,00	3.500,00
11. Ποσά για κάθε είδους Δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/οικογενειακές)	40.850,00	38.300,00
12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών		5.000,00
13. Αυξήσεις λογαριασμών Εισπρακτέων	7.000,00	
14. Χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.		
15.Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους /ων		15.000,00
16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων		13.000,00
ΣΥΝΟΛΟ	1.303.500,00	1.614.500,00

Πίνακας 4.2: Χρήση της τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014)

Υπολογίζουμε τη διαφορά μεταξύ των δύο στηλών και καταλήγουμε στα ακόλουθα αποτελέσματα:

<i>ΙΙΙ. ΥΠΟΛΟΙΠΟ</i>	<i>ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2009</i>	<i>ΧΡΗΣΗ 1/1-31/12/2010</i>
<i>Σύνολο διαθεσίμων εσόδων/κεφαλαίων</i>	<i>198.000,00</i>	<i>1.017.500,00</i>
<i>Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν</i>	<i>1.303.500,00</i>	<i>1.614.500,00</i>
<i>Υπόλοιπο</i>	<i>-1.105.500,00</i>	<i>-597.000,00</i>

Πίνακας 4.3: Αποτελέσματα χρήσης της τεχνικής ανάλυσης ρευστότητας (Ντάσιου, 2014)

Η αρνητική διαφορά που προκύπτει για τις χρήσεις των 2009 και 2010 ελέγχεται από τη φορολογική διοίκηση ως μη δηλωθέν εισόδημα.

4.4 Τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου

Η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου στηρίζεται στην αναδημιουργία του οικονομικού ιστορικού του φορολογούμενου. Ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης δημιουργείται λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και των διαθέσιμων κεφαλαίων σε προσωπικό, οικογενειακό και επαγγελματικό επίπεδο των διάφορων απαιτήσεων σε προσωπικό, οικογενειακό και επαγγελματικό (ενεργητικό) επίπεδο, των υποχρεώσεων σε προσωπικό, οικογενειακό και επαγγελματικό (παθητικό) επίπεδο, των δαπανών σε προσωπικό, οικογενειακό και επαγγελματικό επίπεδο και των εισοδημάτων από άλλες πηγές σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο.

Βάση της τεχνικής αυτής είναι η υλοποίηση του Πίνακα Ενεργητικού και Παθητικού για το σύνολο των ελεγχόμενων ετών και το έτος βάσης (το προηγούμενο έτος από το πρώτο έτος που ελέγχεται). Στο Ενεργητικό εμπεριέχεται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του ελεγχόμενου, της συζύγου του και των προστατευόμενων μελών αυτών και οι καταθέσεις τους σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά το τέλος του κάθε έτους. Αξίζει να σημειωθεί ότι ως αξία θεωρείται το πραγματικό κόστος κτήσης του κάθε περιουσιακού στοιχείου, όπως αυτό προκύπτει από τα αντίστοιχα αποδεικτικά στοιχεία. Αναλυτικότερα στο Ενεργητικό εμπεριέχονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- Ακίνητη περιουσία.

- Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας (με τιμή άνω των 5.000 ευρώ το κάθε ένα).
- Κοσμήματα και άλλα τιμαλή (με τιμή άνω των 5.000 ευρώ το κάθε ένα).
- Έπιπλα, συσκευές και λοιπός επαγγελματικός εξοπλισμός.
- Διάφορες απαιτήσεις, όπως εισπρακτέοι λογαριασμοί και επιστροφές φόρων.
- Μηχανοκίνητα οχήματα, σκάφη κ.α.
- Μετρητά που ανήκουν στο φορολογούμενο, στη σύζυγο ή στα προστατευόμενα μέλη αυτών.
- Καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (π.χ. όψεως, ταμιευτηρίου κ.α.).
- Μετοχές και λοιποί χρηματιστηριακοί τίτλοι.
- Απογραφή τέλους χρήσης εφόσον πρόκειται για ατομική επιχείρηση.
- Λοιπά περιουσιακά στοιχεία (με τιμή άνω των 5.000 ευρώ το κάθε ένα).

Αντίστοιχα στο Παθητικό εμπεριέχονται το σύνολο των υποχρεώσεων του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών. Αναλυτικότερα, στο Παθητικό εμπεριέχονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- Δάνεια σε επίπεδο προσωπικό, οικογενειακό ή επαγγελματικό (μόνο για ατομική επιχείρηση).
- Γραμμάτια σε επίπεδο προσωπικό, οικογενειακό ή επαγγελματικό.
- Διάφοροι πιστωτές, όπως πληρωτέοι λογαριασμοί, φορολογικές υποχρεώσεις κ.α.
- Λοιπές υποχρεώσεις (αποσβέσεις κ.α.).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η υποχρέωση στο έτος βάσης ή σε κάθε εκ των επόμενων ετών μεταφέρεται και αυξάνεται ή μειώνεται ανάλογα με τις αυξομειώσεις των απαιτήσεων. Παράλληλα, οι αποσβέσεις αντιμετωπίζονται ειδικά στη συγκεκριμένη τεχνική. Εάν στο ενεργητικό υπάρχουν πάγια για τα οποία έχουν διενεργηθεί αποσβέσεις τότε το ποσό αυτών των αποσβέσεων παρουσιάζεται ως υποχρέωση στον πίνακα του παθητικού. Ταυτόχρονα, εάν τα περιουσιακά στοιχεία με αποσβέσεις έχουν πλήρως αποσβεσθεί τότε στο παθητικό παρουσιάζεται το ποσό των αποσβέσεων που έχει εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα.

Η Καθαρή Θέση κάθε έτους αποτελείται από τη διαφορά μεταξύ Ενεργητικού και παθητικού. Ακολούθως, δημιουργείται ο Πίνακας Καθαρής Θέσης με τη διαφορά καθαρής θέσης λήξης και έναρξης κάθε διαχειριστικής περιόδου (για το πρώτο έτος έχουμε την καθαρή θέση του έτους βάσης). Ακολούθως, έχουμε αναπροσαρμογές στην καθαρή θέση.

Στο αποτέλεσμα προστίθενται οι μη εκπιπτόμενες δαπάνες (προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης, δαπάνες που δεν είναι παραγωγικές και λοιπές μη αναγνωριζόμενες δαπάνες κ.α.) και αφαιρούνται τα αφορολόγητα έσοδα λοιπών πηγών και τα μη φορολογητέα έσοδα (δωρεές, κέρδη από τυχερά παιχνίδια κ.α.).

Το τελικό υπόλοιπο βάσει της τεχνικής ονομάζεται Καθαρό Εισόδημα του φορολογούμενου και συγκρίνεται με το αντίστοιχο δηλωθέν για τη συγκεκριμένη περίοδο. Τέλος, εφόσον υπάρχει διαφορά μεταξύ των προαναφερθέντων το υπόλοιπο ελέγχεται ως δυνητικό μη δηλούμενο εισόδημα και εάν δεν αιτιολογηθεί ο ελεγκτής προχωράει στη φορολόγησή του (Υπουργείο Οικονομικών, 2013β, 2014α; Καρακασίδου, 2015) .

4.4.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής της καθαρής θέσης του φορολογούμενου

Το παράδειγμα αφορά επαγγελματία με απλογραφικά βιβλία και τα ακόλουθα στοιχεία:

ΧΡΗΣΕΙΣ	2007	2008	2009
ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΠΑΓΙΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	600.000,00	900.000,00	950.000,00
ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΓΙΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΑΠΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	<u>300.000,00</u>	<u>300.000,00</u>	<u>0,00</u>
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΠΑΓΙΩΝ	900.000,00	1.200.000,00	950.000,00
ΤΗ ΧΡΗΣΗ 2009 ΠΟΥΛΗΣΕ ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΙΟ ΑΚΙΝΗΤΟ ΕΝΑΝΤΙ 400.000			400.000,00
ΔΑΝΕΙΟ	ΕΛΑΒΕ ΔΑΝΕΙΟ ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ .	300.000,00	
ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΚΩΝ			10.000,00
ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ			5.000,00
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ		50.000,00	40.000,00
ΕΠΑΓ/ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		<u>12.000,00</u>	<u>11.000,00</u>
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ		38.000,00	29.000,00
ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΛΟΙΠΕΣ ΠΗΓΕΣ		80.000,00	100.000,00
ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ 31/12/200...	50.000,00	250.000,00	350.000,00

ΕΜΒΑΣΜΑ (Κατάθεση σε λογ/σμο τρίτου)					500.00 0,00	1.000.0 00,00
ΜΕΤΡΗΤΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ				2.000,00	3.000,0 0	4.000,0 0
Φόροι, εισφορές κ.λπ.					4.500,0 0	3.500,0 0
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (ΌΧΙ ΤΕΚΜΑΡΤΕΣ) ΑΝΑΛΥΣΗ :					18.500,00	18.000,00
Ασφάλεια ακίνητης περιουσίας					500,00	500,00
Ασφάλεια αυτοκινήτου						
Ασφάλεια ζωής					1.650,0 0	1.700,0 0
Ασφάλειες υγείας κ.λπ.						1.000,0 0
Διατροφή						
Δίδακτρα σχολείου, λοιπών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ,φροντιστηρίων						
Δωρεές - Χορηγίες						
Επισκευές και συντήρηση ιδιοκτησίας					500,00	2.500,0 0
Ιατρικά , φαρμακευτικά προϊόντα , νοσοκομειακές δαπάνες					3.050,0 0	800,00
Καταβολές μισθωμάτων						
Λοιπά έξοδα					500,00	200,00
Μισθοί οικιακού προσωπικού						
Πρόστιμα						
Συνδρομές σε λέσχες						
Συνταξιοδοτικές εισφορές, Εισφορές σε Ταμεία Ασφάλισης					3.000,0 0	3.000,0 0
Τηλέφωνα & ταχυδρομικά τέλη					500,00	500,00
Τραπεζικά Έξοδα -πιστωτικές κάρτες					8.000,0 0	7.000,0 0
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας					800,00	800,00

Πίνακας 4.4: Δεδομένα τεχνικής καθαρής θέσης(Ντάσιου, 2014)

Σημειώνεται ότι τη χρήση 2008 ο φορολογούμενος αγόρασε 300.000 πάγια, τη χρήση 2009 αγόρασε 50.000 πάγια και ότι ο ελεγχόμενος δεν παρείχε κανένα στοιχείο για την πορεία του εμβάσματος στο εξωτερικό.

Ακολουθώντας, εφαρμόζουμε την τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου. Επομένως, αρχικά δημιουργούμε τον Πίνακα Ενεργητικού Παθητικού, ο οποίος ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

<i>Ελεγχόμενες χρήσεις</i>	έτος βάσης χρήση 2007	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2008	ΧΡΗΣΗ 1/1/- 31/12/2009
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/ οικογενειακά/Επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσία (κόστος)	900.000,00	1.200.000,0 0	950.000,00
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός			
Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας >5000 €			
Κοσμήματα κ.λπ. Τιμαλή >5000 €			
Απαιτήσεις διάφορες			
Μηχανοκίνητα Οχήματα- Σκάφη- Αεροσκάφη κ.λπ.			
Μετρητά διαθέσιμα	2.000,00	3.000,00	4.000,00
Καταθέσεις σε χρηματ/κά ιδρύματα	50.000,00	250.000,00	350.000,00
Μετοχές, λοιποί τίτλοι			
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης			
Διάφοροι λογ/σμοί-λοιπά περιουσιακά στοιχεία			
Σύνολο Ενεργητικού	952.000,00	1.453.000,0 0	1.304.000,0 0
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές/οικογενειακές/επαγγελματικές)			
Δάνεια προσωπικά/οικογενειακά		300.000,00	295.000,00
Δάνεια επαγγελματικά (ατομική επιχ/ση)			
Γραμμάτια			
Πιστωτές διάφοροι			
Διάφορες υποχρεώσεις(Αποσβέσεις κ.λπ)			
Σύνολο Υποχρεώσεων	0,00	300.000,00	295.000,00
<u>Καθαρή Θέση</u>	<u>952.000,00</u>	<u>1.153.000,0 0</u>	<u>1.009.000,0 0</u>

Πίνακας 4.5: Χρήση της τεχνικής καθαρής θέσης-Πίνακας Ενεργητικού-Παθητικού (Ντάσιου, 2014)

Ακολούθως, από την καθαρή θέση της λήξης για την κάθε διαχειριστική περίοδο αφαιρείται η καθαρή θέση έναρξης. Έτσι, υλοποιείται ο ακόλουθος Πίνακας Καθαρής Θέσης:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ		
ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2008	ΧΡΗΣΗ 1/1- 31/12/2009

	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΛΗΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	1.153.000,00	1.009.000,00
μείον	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ	952.000,00	1.153.000,00
	ΑΥΞΗΣΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ ΕΤΟΥΣ	201.000,00	-144.000,00
μείον	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ ΜΕ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΕΥ ΑΝΤΑΛΛ/ΤΟΣ		
	ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ	201.000,00	-144.000,00
συν	ΜΗ ΕΚΠΙΠΤΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (επιταγές και μετρητά)		
	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	23.000,00	31.500,00
	ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ/ΑΓΟΡΕΣ	500.000,00	1.000.000,00
	ΖΗΜΙΑ ΑΠΟ ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ		
	ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	724.000,00	887.500,00
μείον	ΛΟΙΠΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ		
	ΕΣΟΔΑ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΑ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ		
	ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΕΣ Ή ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ ΤΡΟΠΟ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΣΟΔΩΝ (ΔΩΡΕΕΣ, ΚΕΡΔΗ ΑΠΟ ΠΩΛΗΣΗ ΠΑΓΙΩΝ, ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ Κ.ΛΠ.)		100.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	0,00	100.000,00
	ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΜΕΝΟ ΒΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (Α)	724.000,00	787.500,00
μείον	ΔΗΛΩΘΕΝΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ (Β)	118.000,00	129.000,00
	ΔΙΑΦΟΡΑ (Α) - (Β)	606.000,00	658.500,00

Πίνακας 4.6: Αποτελέσματα τεχνικής καθαρής θέσης-Πίνακας Καθαρής Θέσης (Ντάσιου, 2014)

Από τον Πίνακα Καθαρής Θέσης και με βάση τα τελικά αποτελέσματα της διαφοράς μεταξύ των δηλωθέντων εισοδημάτων και των προσδιορισμένων βάσει της μεθόδου εισοδήματος σημειώνουμε αυτήν την αρνητική διαφορά. Η αρνητική διαφορά που προκύπτει για τις χρήσεις των 2008 και 2009 ελέγχεται από τη φορολογική διοίκηση ως μη δηλωθέν εισόδημα.

4.5 Τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

Η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα του ελεγχόμενου με βάση την κίνηση των κεφαλαίων του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών, με την κατάθεση αυτών σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς και την χρήση τους σε συναλλαγές με μετρητά. Η ανάλυση αυτή πραγματοποιείται τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικογενειακό επίπεδο και τελικά συγκρίνεται με τα δηλωθέντα έσοδα.

Αναλυτικότερα, αρχικά προσδιορίζεται το σύνολο των τραπεζικών καταθέσεων της περιόδου, εφόσον υπάρχει άνοιγμα λογαριασμών. Παράλληλα, εμπεριέχονται οι πιστωτικές κινήσεις λογαριασμών που αφορούν άμεσες και έμμεσες καταθετικές πράξεις (π.χ. εξόφληση δανείων). Σημειώνεται ότι αν δεν υπάρχει άνοιγμα λογαριασμών οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις είναι η διαφορά του υπολοίπου του τέλους μείον αυτού της αρχής. Όταν δεν έχουμε άνοιγμα λογαριασμών έχουμε ανεπαρκή/ ελλιπή/ μη ασφαλή συμπεράσματα μέσω αυτής της τεχνικής.

Στο επόμενο στάδιο της τεχνικής αφαιρούνται τα κατατεθειμένα ποσά που αφορούν σε μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα, εκταμίευση δανείων, συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ του φορολογούμενου, της συζύγου του και των προστατευόμενων μελών αυτών και σε λοιπές συναλλαγές που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις.

Παράλληλα, στο νέο υπόλοιπο προστίθενται οι εξωφληθείσες με μετρητά επιχειρηματικές δαπάνες, αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών, οι αγορές περιουσιακών στοιχείων σε προσωπικό, οικογενειακό και επαγγελματικό επίπεδο, οι προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες, οι καταβληθέντες φόροι, τέλη και εισφορές, η αποπληρωμή τυχόν χρεών, η αυξομείωση των διαθέσιμων μετρητών και οι λοιπές δυνατές καταβολές δαπανών με μετρητά.

Έπειτα, το νέο υπόλοιπο μειώνεται ως προς τα μη υποκείμενα έσοδα σε φορολογία που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς, ως προς την αύξηση των εισπραχθέντων προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου έτους και με την μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών. Παράλληλα, για τις αντίστροφες προαναφερθέντες κινήσεις (π.χ. αύξηση εισπρακτέων λογαριασμών) το υπόλοιπο αυξάνεται.

Τελικά, το τελευταίο υπόλοιπο θεωρείται ως το συνολικό εισόδημα προς φορολόγηση και συγκρίνεται με το ακαθάριστο εισόδημα του ελεγχόμενου φορολογούμενου καθώς και με αυτό των λοιπών εισοδημάτων αυτού και της συζύγου του. Εφόσον υπάρχει διαφορά μεταξύ των προαναφερθέντων η προκύπτουσα διαφορά ελέγχεται ως δυνητικό μη δηλούμενο εισόδημα και εάν δεν αιτιολογηθεί ο ελεγκτής προχωράει στη φορολόγησή του (Καραφειζής, 2013; Υπουργείο Οικονομικών, 2013β, 2013γ).

4.5.1 Παράδειγμα υλοποίησης της τεχνικής του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά

Το παράδειγμα αφορά επαγγελματία με απλογραφικά βιβλία και τα ακόλουθα στοιχεία:

	31/12/2005	31/12/2006	31/12/2007	
ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΑ ΕΣΟΔΑ αναλύονται σε:	100.000,00	120.000,00	150.000,00	
Με Μετρητά	80.000,00	100.000,00	90.000,00	
με πίστωση	Στην χρήση 2004 οι πωλήσεις με πίστωση ήταν 0 . Τη χρήση 2006 εισπράξαμε 10.000,00 από τις με πίστωση πωλήσεις της χρήσης 2005 και δημιουργήσαμε 20000 νέες απαιτήσεις	20.000,00	20.000,00	
	Τη χρήση 2007 εισπράξαμε τις υπόλοιπες 10.000,00 από τις με πίστωση πώλησης της χρήσης 2005 και τις 20.000,00 που αφορούν τις με πίστωση πωλήσεις της χρήσης 2006			60.000,00
ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΦΟΡΟΥ ΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓ/ΝΟΥ (Α)	30.000*20% =6.000,00	10.000,00*20%= 2.000,00	50.000,00*20 %=10.000,00	
ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΕΝΑΡΞΗΣ	10.000,00	15.000,00	20.000,00	
ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ αναλύονται σε:	60.000,00	80.000,00	110.000,00	
ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΛΗΞΗΣ	15.000,00	20.000,00	30.000,00	
ΚΟΣΤΟΣ ΠΩΛΗΘΕΝΤΩΝ	55.000,00	75.000,00	100.000,00	
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	45.000,00	45.000,00	50.000,00	
ΕΠΑΓ/ΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (παραγωγικές)	15.000,00	25.000,00	30.000,00	
Οι δαπάνες αναλύονται ως εξής:				
Στην χρήση 2004 οι δαπάνες με πίστωση ήταν 0				
τη χρήση 2005 όλες οι δαπάνες εξοφλήθηκαν				
τη χρήση 2006 κατέβαλε ποσό 20.000,00€ με μετρητά ενώ το ποσό των 5.000 με πίστωση				
Τη χρήση 2007 κατέβαλε ποσό 20.000,00 μετρητά και 10.000,00 με πίστωση επίσης κατέβαλε το ποσό των 5.000,00€ που αφορούσε τη χρήση 2006				
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ	30.000,00	20.000,00	20.000,00	
ΆΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	7.800,00	8.700,00	6.200,00	
ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ	20.000	22.000	25.000	
ΈΣΤΩ ΟΤΙ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΗΚΕ ΦΟΡΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ (Β)	1.500,00	1.600,00	1.800,00	
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ				
έτος βάσης χρήση 2004 200.000,00 €	200.000,00	280.000,00	350.000,00	
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ έτος βάσης χρήση 2004 50.000,00€	50.000,00	40.000,00	100.000,00	
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (ΟΧΙ ΤΕΚΜΑΡΤΕΣ)	20.000,00	15.000,00	25.000,00	
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ:				
ΦΟΡΟΣ ΠΟΥ ΑΝΑΛΟΓΕΙ	9.500,00	5.800,00	6.000,00	
ΦΟΡΟΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΘΗΚΕ (Α)+(Β)	7.500,00	3.600,00	11.800,00	
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ	0	1.000,00	0	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΒΟΛΗ	2.000,00	1.200,00	-5.800,00	
ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ ΕΠΟΜΕΝΟΥ ΕΤΟΥΣ	1.000,00		0	
ΧΡΕΩΣΤΙΚΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ	3.000,00	1.200,00		

Πίνακας 4.7: Δεδομένα τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014)

Ακολουθώς, εφαρμόζουμε την τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά. Επομένως, αρχικά δημιουργούμε τον Πίνακα Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά, ο οποίος ακολουθεί:

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ ΧΡΗΣΕΙΣ		1/1/ 31/12/200 5	1/1/ 31/12/200 6	1/1/ 31/12/200 7
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (ελεγχόμενης περιόδου)	0,00	0,00	60.000,00
<i>μείον</i>	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ			
<i>μείον</i>	ΠΟΣΑ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ			
<i>μείον</i>	ΣΥΜΨΗΦΙΣΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ			
<i>μείον</i>	ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΛΠ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΚΑΘΑΡΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ			
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	0,00	0,00	60.000,00
<i>πλέον</i>	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	15.000,00	20.000,00	20.000,00
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΡΩΤΩΝ Ή ΒΟΗΘ. ΥΛΩΝ Κ.ΛΠ. ΕΙΔΩΝ (μετρητοίς)			
<i>πλέον</i>	ΑΓΟΡΕΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ/ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ (μετρητοίς)			
<i>πλέον</i>	ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (μετρητοίς)	10.500,00	9.500,00	19.000,00
<i>πλέον</i>	ΚΑΤΑΒΛΗΘΕΝΤΕΣ ΦΟΡΟΙ, ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ			
<i>πλέον</i>	ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΧΡΕΩΝ με μετρητά			
<i>πλέον</i>	ΑΥΞΗΣΗ/ΜΕΙΩΣΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ			
<i>πλέον</i>	ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ σε μετρητά			10.000,00
<i>πλέον</i>				
	ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΛΩΘΕΝΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	25.500,00	29.500,00	109.000,00

μείον	ΜΗ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΣΟΔΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ (π.χ. δάνεια, δωρεές επιστροφές φορών κ.λπ.)			
μείον	ΑΥΞΗΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΕΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ			
πλέον	ΜΕΙΩΣΗ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΧΘΗΚΑΝ ΕΝΑΝΤΙ ΕΣΟΔΩΝ ΕΠΟΜΕΝΟΥ/ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ/ΩΝ			
πλέον	ΑΥΞΗΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΑΡΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με πίστωση)	20.000,00	10.000,00	32.600,00
μείον	ΜΕΙΩΣΕΙΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΩΝ (π.χ πωλήσεις με πίστωση)			
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (Α)	45.500,00	39.500,00	141.600,00

Πίνακας 4.8: Χρήση της τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014)

Ακολουθώς, υπολογίζουμε τη διαφορά μεταξύ του συνόλου των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων βάσει της τεχνικής μας και του συνόλου των δηλωθέντων ακαθάριστων εσόδων από την άσκηση της δραστηριότητας και από το σύνολο των λοιπών εισοδημάτων στην φορολογική δήλωση και καταλήγουμε στα ακόλουθα αποτελέσματα:

ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ ΧΡΗΣΕΙΣ	1/1/ 31/12/2005	1/1/ 31/12/2006	1/1/ 31/12/2007
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΗΣΙΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΕΧΝΙΚΗΣ (Α)	45.500,00	39.500,00	141.600,00
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β1)	100.000,00	120.000,00	150.000,00
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (Β2) πλην της ελεγχόμενης δραστηριότητας	20.000,00	22.000,00	25.000,00
ΔΙΑΦΟΡΑ (Α)-(Β1)-(Β2)	-74.500,00	-102.500,00	-33.400,00

Πίνακας 4.9: Αποτελέσματα της τεχνικής τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (Ντάσιου, 2014)

Με βάση τα τελικά αποτελέσματα της διαφοράς μεταξύ του συνόλου των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων βάσει της τεχνικής μας και του συνόλου των δηλωθέντων ακαθάριστων εσόδων από την άσκηση της δραστηριότητας και από το σύνολο των λοιπών εισοδημάτων στην φορολογική δήλωση καταλήγουμε σε αυτές τις αρνητικές διαφορές. Αξίζει να σημειωθεί ότι επειδή δεν έχουμε άνοιγμα λογαριασμών, αλλά υπόλοιπα από το τέλος της χρήσης τα αποτελέσματα μπορούν να θεωρηθούν ως ανεπαρκή. Η αρνητική

διαφορά που προκύπτει για τις χρήσεις των 2005, 2006 και 2007 πάντως ελέγχεται από τη φορολογική διοίκηση ως μη δηλωθέν εισόδημα.

4.6 Επιλογή τεχνικής

Η επιλογή της τεχνικής που θα χρησιμοποιηθεί είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι ελεγκτές δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν και τις τρεις τεχνικές, αλλά πρέπει να επιλεγεί μία εξ αυτών και αυτή πρέπει να ανακοινωθεί εγγράφως στον ελεγχόμενο. Για την επιλογή αυτής επιλέγεται αυτή <<που κρίνεται προσφορότερη για το δημόσιο συμφέρον>> σύμφωνα με την ΠΟΛ.1050/2014. Παράλληλα, σημειώνεται ότι σύμφωνα και με την ΠΟΛ.1094/2014 για τον προσδιορισμό της επιλογής της έμμεσης τεχνικής ελέγχου, η επιλογή γίνεται με αιτιολογημένη απόφαση από τον Προϊστάμενο της ΔΟΥ ή του Ελεγκτικού κέντρου μαζί με τον υποδιευθυντή και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου και με βάση την εισήγηση του υπαλλήλου που είναι υπεύθυνος για την εντολή ελέγχου και αφού αξιολογηθούν το σύνολο των στοιχείων και πληροφοριών που η συγκεκριμένη ελεγκτική υπηρεσία της φορολογικής διοίκησης έχει στη διάθεσή της (Υπουργείο Οικονομικών, 2014β; Μελάς, 2015).

4.7 Προϋποθέσεις χρήσεις έμμεσων τεχνικών

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις βάσει των κείμενων διατάξεων. Αναλυτικότερα, οι υποθέσεις στις οποίες δύναται να χρησιμοποιηθούν οι έμμεσες τεχνικές είναι οι ακόλουθες:

- Ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 28 του Ν.4172/2013 για τα φορολογικά έτη από την 1/1/2014 και ακολούθως. Οι περιπτώσεις αυτές αφορούν: α) τη μη τήρηση των λογιστικών αρχείων ή τη μη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα λογιστικά πρότυπα, β) τη μη σύνταξη των φορολογικών στοιχείων σύμφωνα με τον Κ.Φ.Δ. και γ) την μη προσκομιδή των λογιστικών αρχείων ή των λοιπών φορολογικών στοιχείων στη Φορολογική Διοίκηση.

- Ανέλεγκτες υποθέσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων για φορολογικές περιόδους προ της εφαρμογής του Ν.4172/2013 και για τις οποίες δεν υπήρχε έναρξη του ελέγχου μέχρι την 31/12/2013 και εμπεριέχουν ένα από τα ακόλουθα κριτήρια: α) παρουσία αδικαιολόγητου πλουτισμού (σε περιουσιακά στοιχεία και καταθέσεις), β) παρουσία μεγάλων δαπανών μη δικαιολογηθέντων από τα ατομικά και οικογενειακά εισοδήματα του φορολογούμενου, γ) τα φυσικά πρόσωπα είναι μέλη εταιρειών (οποιασδήποτε νομικής μορφής) που παρουσιάζουν ζημιολόνα αποτελέσματα, δ) μη τήρηση ή επίδειξη των βιβλίων και στοιχείων κατά Κ.Β.Σ./Κ.Φ.Α.Σ., και ε) ύπαρξη πληροφοριών για παράνομα ή/και αδήλωτα εισοδήματα, αγορές ή δαπάνες σε ατομικό, οικογενειακό ή επαγγελματικό επίπεδο.
- Υποθέσεις για τις οποίες μία ή περισσότερες πηγές εισοδήματος είτε του φορολογούμενου είτε της συζύγου αυτού δεν έχουν ελεγχθεί (Κορομηλάς, 2013; Υπουργείο Οικονομικών, 2013α; Μελάς, 2015).

4.8 Γενικές παρατηρήσεις

Στη παρούσα ενότητα θα παρουσιάσουμε κάποιες γενικές παρατηρήσεις που αφορούν στη χρήση και των τριών μεθόδων έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Οι παρατηρήσεις αυτές είναι οι ακόλουθες:

- Όταν οι ελεγχόμενοι έχουν υπαχθεί στις διατάξεις περί αυτοελέγχου, τα ακαθάριστα έσοδα και καθαρά κέρδη που προκύπτουν από αυτές είναι αυτά που συγκρίνονται με τα αποτελέσματα των έμμεσων τεχνικών ελέγχου.
- Όταν η φορολογική διοίκηση διαθέτει στοιχεία για την ύπαρξη εμβάσματος στο εξωτερικό κατά τις ελεγχόμενες χρήσεις με τον τελικό αποδέκτη να είναι διάφορος του ελεγχόμενου, της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών (όποιος είναι αρχικός δικαιούχος του λογαριασμού), τότε ο ελεγχόμενος θα πρέπει να αποδεικνύει το λόγο και το σε ποιόν μεταφέρθηκαν τα χρήματα. Εφόσον δεν παρέχονται στοιχεία για το συγκεκριμένο έμβασμα τότε το ποσό αυτό θα καταχωρείται στην στήλη αναλώσεις κεφαλαίων (λοιπές περιπτώσεις αναλώσιμων) στην τεχνική ανάλυσης ρευστότητας και στον πίνακα καθαρής θέσης (λοιπές δαπάνες/αγορές) για την τεχνική καθαρής θέσης.

- Το βάρος της απόδειξης των διαθέσιμων περιουσιακών του στοιχείων το φέρει ο ελεγχόμενος φορολογούμενος και το ύψος των δηλωθέντων καταθέσεων και μετρητών δε δύναται να υπερβαίνει το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο που έχει δηλώσει για τις προηγούμενες χρήσεις. Για τον προσδιορισμό του πραγματικού διαθέσιμου κεφαλαίου πραγματοποιείται η αφαίρεση από τις δηλώσεις εισοδήματος των πραγματικών ποσών δαπανών (μη τεκμαρτών) για όσα παρελθόντα έτη θεωρεί αναγκαίο η ελεγκτική αρχή.
- Δαπάνες που αφορούν σταθερή-κινητή τηλεφωνία, δίδακτρα σχολείων κ.α. ο φορολογούμενος υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση με το ποσό της εκάστοτε δαπάνης για το κάθε έτος. Ο ελεγκτής δύναται να επαληθεύσει τα στοιχεία αυτά εφόσον το θεωρήσει απαραίτητο.
- Δαπάνες υλοποιηθέντες μέσω πιστωτικών καρτών (όπως αναγράφονται στο ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης) οφείλουν να παρέχονται με τη συνοδεία των κατάλληλων δικαιολογητικών που τις αποδεικνύουν. Ο ελεγκτής δύναται να ζητήσει επαληθευτικά στοιχεία από τα αρμόδια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- Ο ελεγχόμενος, εφόσον είναι επιτηδευματίας, οφείλει να παράσχει τα κατάλληλα έγγραφα αναφορικά με τα υπόλοιπα των απαιτήσεων, εισπράξεων, προκαταβολών κ.α. Ο ελεγκτής δύναται να τα επαληθεύσει εφόσον το θεωρήσει αναγκαίο και εφικτό.
- Ο πίνακας <<Διαθέσιμα Μετρητά>> στο έντυπο Διαθέσιμα Περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να συμπληρώνεται σε κάθε περίπτωση και εφόσον δε δηλωθούν μετρητά ο ελεγκτής θα θεωρήσει ότι δεν υπήρχαν.
- Δαπάνες σε προσωπικό, οικογενειακό ή επαγγελματικό επίπεδο για τις οποίες δεν αποδεικνύεται από τον ελεγχόμενο φορολογούμενο ο τρόπος εξόφλησής τους θα θεωρείται ότι αυτός ήταν η χρήση μετρητών.
- Οι απαντήσεις στα έντυπα Διαθέσιμα Περιουσιακά Στοιχεία και Ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης είναι δεσμευτικές για το φορολογούμενο και οποιαδήποτε διόρθωση θα πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη.
- Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου παρέχει σημαντικά πλεονεκτήματα, καθώς ο προσδιορισμός του εισοδήματος γίνεται βάσει πραγματικών και όχι τεκμαρτών δαπανών. Παράλληλα, αυξάνεται η φορολογική συμμόρφωση, καθώς γίνεται κατανοητό ότι η φορολογική διοίκηση έχει όλη την πληροφόρηση ώστε να διενεργεί πρόσθετες ελεγκτικές διαδικασίες. Ταυτόχρονα, βέβαια υπάρχουν και σημαντικά μειονεκτήματα στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου

καθώς η αναδρομική εφαρμογή για παλαιές χρήσεις οδηγεί στο οι φορολογούμενοι να μην έχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες και καταστρατηγούνται παλαιότερες διατάξεις για τη μη εφαρμογή τεκμηρίου σε ορισμένες συναλλαγές (π.χ. αγορά πρώτης κατοικίας) (Υπουργείο Οικονομικών, 2013γ; Σταματίου, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Έρευνα φορολογικού ελέγχου: αποτελέσματα και συμπεράσματα

5.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στα πλαίσια της παρούσας εργασίας. Αρχικά, θα παρουσιαστεί η μεθοδολογία της έρευνας και οι στόχοι της και ακολούθως θα παρουσιαστούν και αναλυθούν τα αποτελέσματα της έρευνας σε διάφορα διαγράμματα (ραβδογράμματα).

5.2 Μεθοδολογία έρευνας και στόχοι

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου σε δεκαπέντε (15) υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης (ανωνύμως) **στη Δ.Ο.Υ. Πρέβεζας την 16^η και 17^η Φεβρουαρίου 2017** και αφορούσε το φορολογικό έλεγχο. **Το σύνολο των δυνητικών υπαλλήλων στη συγκεκριμένη Δ.Ο.Υ. με ελεγκτική προϋπηρεσία ανέρχεται στους 22, αλλά δεν απάντησαν όλοι στο ερωτηματολόγιο είτε λόγω αδειών είτε για λοιπούς προσωπικούς λόγους (ποσοστό που απάντησαν 68,2%).** Η συγκεκριμένη έρευνα είχε ως στόχο την ανάλυση του φορολογικού ελέγχου. Το ερωτηματολόγιο και τα αποτελέσματα της έρευνας βρίσκονται στα παραρτήματα της παρούσας εργασίας.

Αναλυτικότερα, τα κυριότερα στάδια του φορολογικού ελέγχου μετρήθηκαν ως προς την αποτελεσματικότητά τους, τη σημασία της ορθής εκτέλεσής τους κατά την υλοποίησή τους, την ευκολία της υλοποίησής τους και το χρόνο που απαιτείται για την εκτέλεσή τους. Η μέτρηση αυτή πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ακέραιων αριθμών από το μηδέν (0) έως το δέκα (10), με το μηδέν να αναπαριστά το ελάχιστο (π.χ. ελάχιστο αποτελεσματικό) και το δέκα το μέγιστο (π.χ. απόλυτα αποτελεσματικό). Μάλιστα, οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις χωρίστηκαν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με το αντικείμενο λειτουργία τους (παροχή υπηρεσιών ή παραγωγή-εμπορία αγαθών) και το είδος των βιβλίων τους (απλογραφικά βιβλία ή διπλογραφικά βιβλία). Αυτός ο διαχωρισμός λειτούργησε στη λογική ότι είναι διαφορετικές οι απαιτήσεις από τον ελεγκτή

και η υλοποίηση των σταδίων του φορολογικού ελέγχου για το κάθε στάδιο ανά κάθε μία εκ των τεσσάρων κατηγοριών. Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε με τη χρήση του λογισμικού EXCEL. Αναλυτικότερα, τα ερωτηματολόγια εισήχθησαν το κάθε ένα σε ένα φύλλο (sheet) του ίδιου βιβλίου (book) Excel. Ακολούθως, το άθροισμα των αντίστοιχων κελίων (cell) του κάθε ερωτήματος συγκεντρώθηκε σε ένα νέο συγκεντρωτικό φύλλο. Έπειτα, ο μέσος όρος των αποτελεσμάτων για κάθε ερώτημα ευρέθηκε σε έναν τελικό πίνακα κελιών. Από αυτόν τον τελικό πίνακα κελιών για κάθε ερώτημα εξάχθηκε ένα ραβδόγραμμα (clustered bar) για κάθε ερώτημα το οποίο αναπαριστά τα αποτελέσματα της έρευνας για το συγκεκριμένο ερώτημα. Το συγκεκριμένο ραβδόγραμμα επιλέχθηκε γιατί παρουσιάζει με ιδιαίτερα εύληπτο τρόπο τα αποτελέσματα.

Σε δεύτερο επίπεδο η έρευνα αφορούσε στην πολύ σημαντική (όπως αναλύθηκε στο τέταρτο κεφάλαιο) χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Οι τρεις τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτήν την στιγμή από τους ελεγκτές (τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου και τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου) στο επίπεδο της φορολογίας εισοδήματος, μετρήθηκαν με τον τρόπο που αναλύθηκε προηγουμένως. Οι παράμετροι ως προς τις οποίες αξιολογήθηκαν οι έμμεσες τεχνικές είναι: η δυνατότητα αντιμετώπισης της χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής, η δυνατότητα αντιμετώπισης της υψηλής φοροδιαφυγής, η ευκολία χρήσης τους, ο χρόνος που απαιτεί η υλοποίησή τους και η αποτελεσματικότητά τους απέναντι σε κάποιες κατηγορίες φορολογούμενων (μισθωτοί-συνταξιούχοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, εταίροι, αγρότες, άνεργοι και κάτοικοι εξωτερικού). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην έρευνα που αφορά τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου αυτές αφορούν την αναμενόμενη χρήση τους και βασίζονται στις απόψεις και στην εκπαίδευσή τους (σεμινάρια) για τη χρήση τους από τους υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης, καθώς μέχρι στιγμής οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου έχουν χρησιμοποιηθεί μόνο σε περιορισμένο αριθμό ελέγχων και μόνο στα κεντρικά της φορολογικής διοίκησης (ΚΕΦΟΜΕΠ- Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου).

5.3 Αποτελέσματα έρευνας

5.3.1 Φορολογικός έλεγχος σε απλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών)

Τα αποτελέσματα της έρευνας που ακολουθούν, αφορούν στο φορολογικό έλεγχο σε απλογραφικά βιβλία για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Η πρώτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της αποτελεσματικότητας των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.1), ότι όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικά (υψηλές τιμές) με τη σύνταξη της έκθεσης να είναι η πιο αποτελεσματική. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η είσοδος και ο έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης θεωρείται το λιγότερο αποτελεσματικό στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο αποτελεσματικού και λιγότερο αποτελεσματικού σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 1,13 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά.

Διάγραμμα 5.1: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία

Η δεύτερη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της σημασίας της ορθής εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.2), ότι σε όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρείται σημαντικό

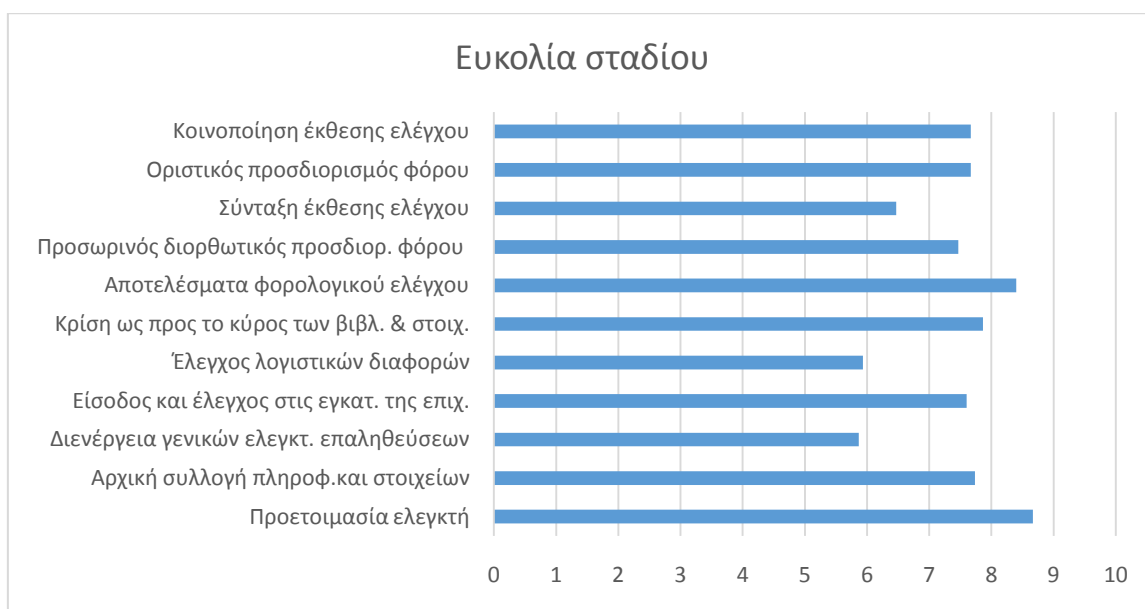
(τιμές άνω του 8) η εκτέλεση του κάθε σταδίου να γίνεται ορθά. Η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου έχει τη μεγαλύτερη σημασία, γεγονός που εξηγείται και από το ότι παρουσιάζονται εκεί τα αποτελέσματα του ελέγχου. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων θεωρείται το στάδιο με τη μικρότερη σημασία ορθής εκτέλεσης, γεγονός που δύναται να οφείλεται στις αλλαγές μεταξύ της κάθε δυνατής επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημασία ορθής εκτέλεσης όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο σημαντικού και λιγότερο σημαντικού (ως προς την ορθή εκτέλεση) σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 1,27 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι σε όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι αρχές της ακολουθίας και εκτέλεσης των σταδίων ενός ελέγχου.

Διάγραμμα 5.2: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία

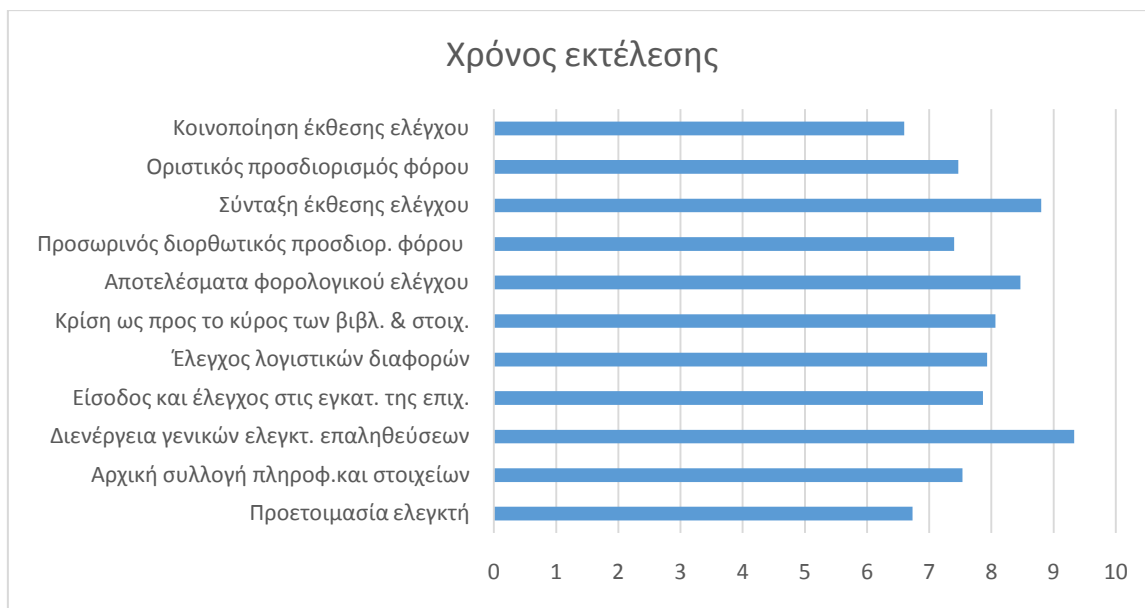
Η τρίτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της ευκολίας ως προς την υλοποίησή τους των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.3), ότι η ευκολία υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Αυτό οφείλεται στην ανομοιογένεια των σταδίων. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η προετοιμασία του ελεγκτή παρουσιάζει την μεγαλύτερη ευκολία στην υλοποίηση, γεγονός που μπορεί να οφείλεται και στην εμπειρία των ελεγκτών και την επακόλουθη βελτίωση τους σε αυτό το στάδιο. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων θεωρείται το πιο δύσκολο στάδιο, γεγονός που εξηγείται και από τη δυσκολία στη διενέργεια όλων των δυνατών επαληθεύσεων. Ταυτόχρονα, ο έλεγχος των λογιστικών

διαφορών θεωρείται σχεδόν το ίδιο δύσκολο στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ευκολία του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ευκολότερου και δυσκολότερου σταδίου της τάξης του 2,8. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η ανομοιομορφία αφορά όλα τα στάδια και ότι δε βλέπουμε κάποια συγκέντρωση στη δυσκολία κοντά σε κάποιο επίπεδο.

Διάγραμμα 5.3: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία

Η τέταρτη και τελευταία παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής του χρόνου εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.4), ότι ο χρόνος υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων παρουσιάζει τον μεγαλύτερο χρόνο εκτέλεσης, γεγονός που συνάδει και με τα προηγούμενα αποτελέσματα του Διαγράμματος 5.3 για τη δυσκολία του συγκεκριμένου σταδίου. Αντίθετα, διακρίνουμε ότι η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου θεωρείται το λιγότερο απαιτητικό στάδιο με βάση τον απαιτούμενο χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χρόνος εκτέλεσης του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ταχύτερου και αργότερου σταδίου της τάξης του 2,73. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρείται μια μέση συγκέντρωση στην περιοχή του 8 ως προς το χρόνο εκτέλεσης που υποδηλώνει ότι το μέσο στάδιο απαιτεί κάποιο χρόνο. αλλά όχι παρά πολύ.

Διάγραμμα 5.4: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με απλογραφικά βιβλία

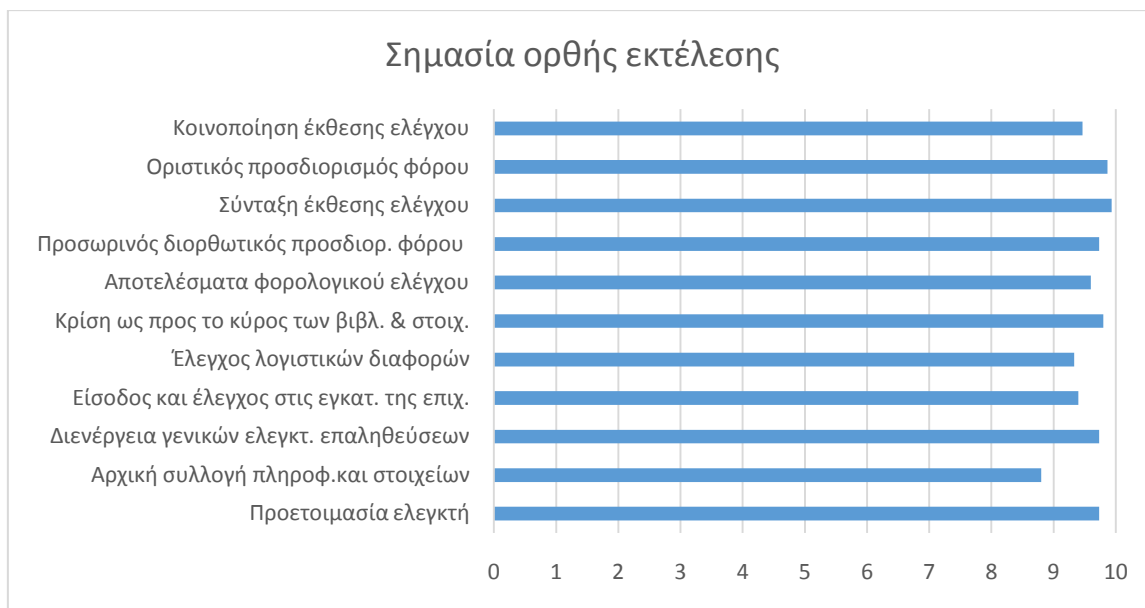
5.3.2 Φορολογικός έλεγχος σε απλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών)

Τα αποτελέσματα της έρευνας που ακολουθούν, αφορούν στο φορολογικό έλεγχο σε απλογραφικά βιβλία για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών. Η πρώτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της αποτελεσματικότητας των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.5), ότι όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικά (υψηλές τιμές) με τη σύνταξη της έκθεσης να είναι η πιο αποτελεσματική (9,87) που σημαίνει ότι σχεδόν όλοι οι ελεγκτές τη θεώρησαν απολύτως αποτελεσματική. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η είσοδος και ο έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης θεωρείται το λιγότερο αποτελεσματικό στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο αποτελεσματικού και λιγότερο αποτελεσματικού σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 0,96 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά.

Διάγραμμα 5.5: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία

Η δεύτερη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της σημασίας της ορθής εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.6), ότι σε όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρείται σημαντικό (τιμές άνω του 9, σε όλα πλην ενός σταδίου) η εκτέλεση του κάθε σταδίου να γίνεται ορθά. Η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου έχει τη μεγαλύτερη σημασία (9,93), γεγονός που εξηγείται και από το ότι παρουσιάζονται εκεί τα αποτελέσματα του ελέγχου. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων θεωρείται το στάδιο με τη μικρότερη σημασία ορθής εκτέλεσης, γεγονός που δύναται να οφείλεται στις αλλαγές μεταξύ της κάθε δυνατής επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημασία ορθής εκτέλεσης όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο σημαντικού και λιγότερο σημαντικού (ως προς την ορθή εκτέλεση) σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 1,13 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι σε όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι αρχές της ακολουθίας και εκτέλεσης των σταδίων ενός ελέγχου.

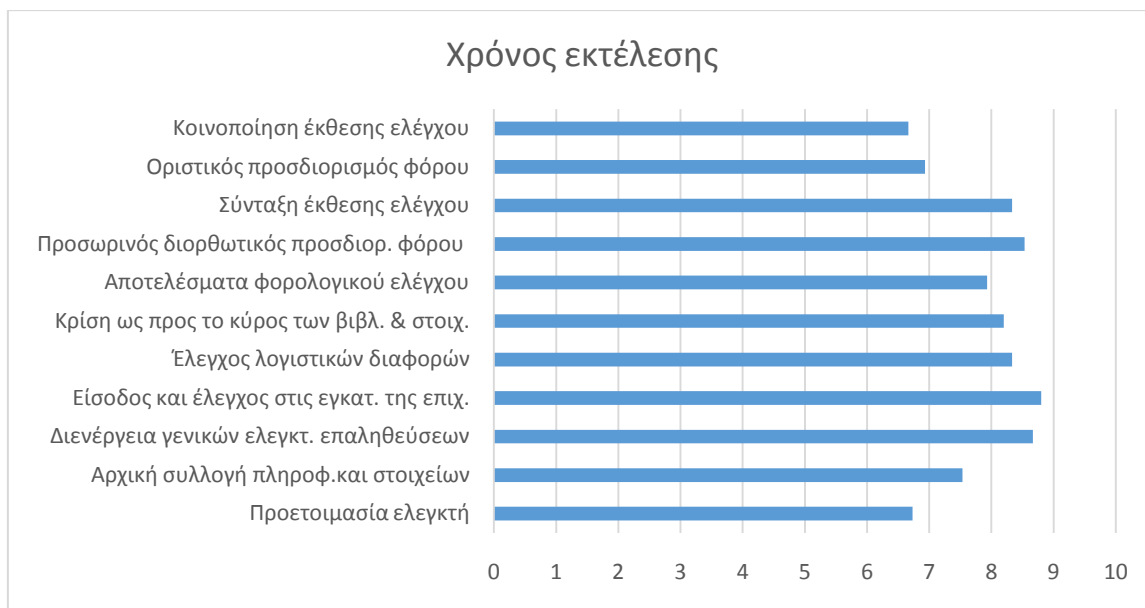
Διάγραμμα 5.6: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία

Η τρίτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της ευκολίας ως προς την υλοποίησή τους των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.7), ότι η ευκολία υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Αυτό οφείλεται στην ανομοιογένεια των σταδίων. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η δημιουργία των αποτελεσμάτων του ελέγχου παρουσιάζει την μεγαλύτερη ευκολία στην υλοποίηση. Η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου και η αρχική προετοιμασία του ελεγκτή παρουσιάζουν ανάλογη ευκολία (συγκρίσιμα μεγέθη). Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων θεωρείται το πιο δύσκολο στάδιο, γεγονός που εξηγείται και από τη δυσκολία στη διενέργεια όλων των δυνατών επαληθεύσεων. Ταυτόχρονα, ο έλεγχος των λογιστικών διαφορών θεωρείται το δεύτερο πιο δύσκολο στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ευκολία του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ευκολότερου και δυσκολότερου σταδίου της τάξης του 3,13. Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η ανομοιομορφία αφορά όλα τα στάδια και ότι δε βλέπουμε κάποια συγκέντρωση στη δυσκολία κοντά σε κάποιο επίπεδο.

Διάγραμμα 5.7: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία

Η τέταρτη και τελευταία παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής του χρόνου εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.8), ότι ο χρόνος υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων παρουσιάζει τον μεγαλύτερο χρόνο εκτέλεσης, γεγονός που συνάδει και με τα προηγούμενα αποτελέσματα του Διαγράμματος 5.7 για τη δυσκολία του συγκεκριμένου σταδίου. Αντίθετα, διακρίνουμε ότι η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου θεωρείται το λιγότερο απαιτητικό στάδιο με βάση τον απαιτούμενο χρόνο. Αντίστοιχα μη απαιτητικά στάδια από πλευράς εκτέλεσης χρόνου θεωρούνται ο οριστικός προσδιορισμός φόρου και η προετοιμασία του ελεγκτή. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χρόνος εκτέλεσης του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ταχύτερου και αργότερου σταδίου της τάξης του 2,13. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρείται μια μέση συγκέντρωση στην περιοχή του 8 ως προς το χρόνο εκτέλεσης που υποδηλώνει ότι το μέσο στάδιο απαιτεί κάποιο χρόνο. αλλά όχι παρά πολύ.

Διάγραμμα 5.8: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με απλογραφικά βιβλία

5.3.3 Φορολογικός έλεγχος σε διπλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών)

Τα αποτελέσματα της έρευνας που ακολουθούν, αφορούν στο φορολογικό έλεγχο σε διπλογραφικά βιβλία για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Αξίζει να σημειωθεί ότι αναμένονται διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα αποτελέσματα για τα απλογραφικά βιβλία, καθώς υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στο επίπεδο της λογιστικής που χρησιμοποιείται στα διπλογραφικά βιβλία. Η πρώτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της αποτελεσματικότητας των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.9), ότι όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικά (υψηλές τιμές) με τη σύνταξη της έκθεσης να είναι η πιο αποτελεσματική (9,60). Παράλληλα, διακρίνουμε ότι ο προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου (8,67) θεωρείται το λιγότερο αποτελεσματικό στάδιο με την είσοδο και τον έλεγχο στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης να έχει παρεμφερή τιμή. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο αποτελεσματικού και λιγότερο αποτελεσματικού σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 0,93 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά.

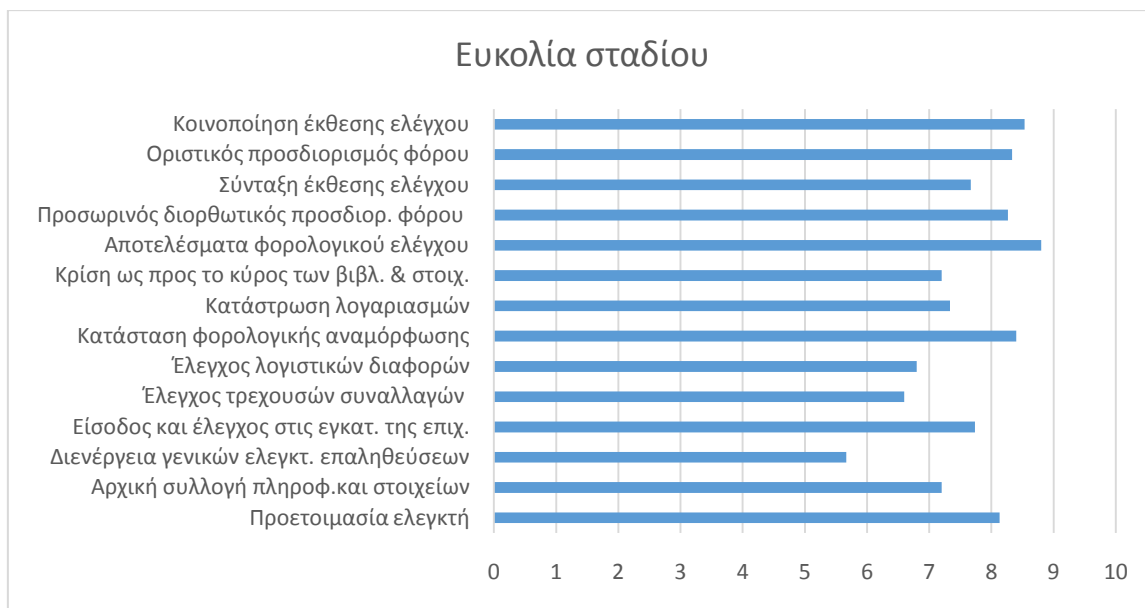
Διάγραμμα 5.9: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία

Η δεύτερη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της σημασίας της ορθής εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.10), ότι σε όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρείται σημαντικό (τιμές άνω του 8) η εκτέλεση του κάθε σταδίου να γίνεται ορθά. Τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου είναι το στάδιο που έχει τη μεγαλύτερη σημασία (9,60). Εξίσου μεγάλη σημασία δίνεται στην κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων, στην κατάστρωση λογαριασμών και στη διενέργεια των γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων θεωρείται το στάδιο με τη μικρότερη σημασία ορθής εκτέλεσης, γεγονός που δύναται να οφείλεται στις αλλαγές μεταξύ της κάθε δυνατής επιχείρησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημασία ορθής εκτέλεσης όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο σημαντικού και λιγότερο σημαντικού (ως προς την ορθή εκτέλεση) σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 1,33 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι σε όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι αρχές της ακολουθίας και εκτέλεσης των σταδίων ενός ελέγχου.

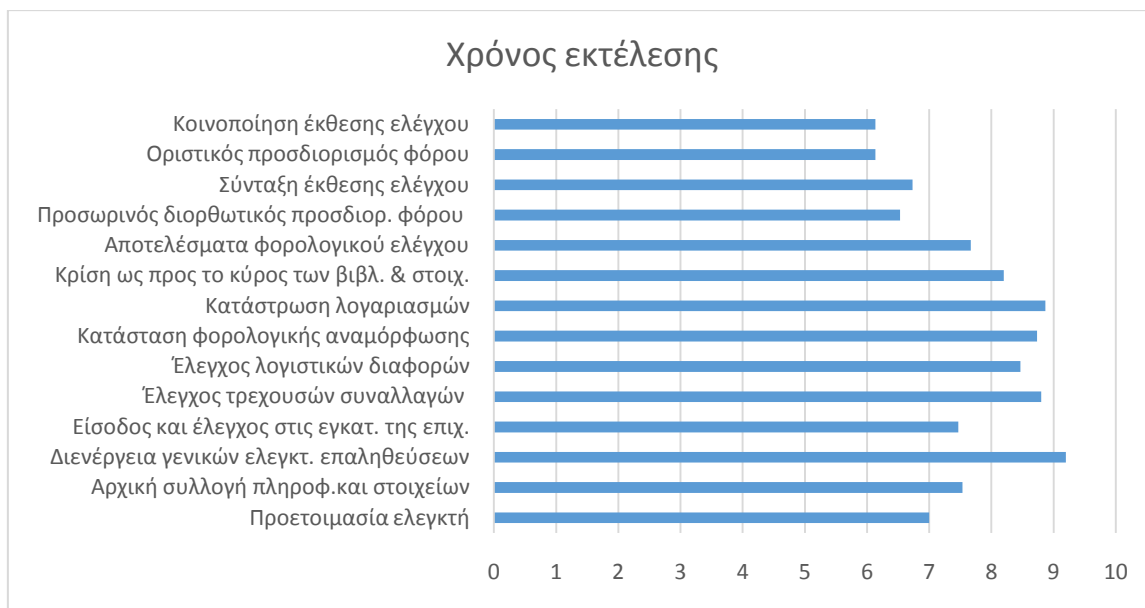
Διάγραμμα 5.10: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία

Η τρίτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της ευκολίας ως προς την υλοποίησή τους των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.11), ότι η ευκολία υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Αυτό οφείλεται στην ανομοιογένεια των σταδίων. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η δημιουργία των αποτελεσμάτων του φορολογικού ελέγχου παρουσιάζει την μεγαλύτερη ευκολία στην υλοποίηση. Η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου, ο οριστικός προσδιορισμός του φόρου και η κατάστρωση της φορολογικής αναμόρφωσης παρουσιάζουν ανάλογη ευκολία (συγκρίσιμα μεγέθη). Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων θεωρείται το πιο δύσκολο στάδιο, γεγονός που εξηγείται και από τη δυσκολία στη διενέργεια όλων των δυνατών επαληθεύσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ευκολία του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ευκολότερου και δυσκολότερου σταδίου της τάξης του 3,13.

Διάγραμμα 5.11: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία

Η τέταρτη και τελευταία παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής του χρόνου εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.12), ότι ο χρόνος υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων (9,20) παρουσιάζει τον μεγαλύτερο χρόνο εκτέλεσης, γεγονός που συνάδει και με τα προηγούμενα αποτελέσματα του Διαγράμματος 5.11 για τη δυσκολία του συγκεκριμένου σταδίου. Αντίθετα, διακρίνουμε ότι η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου (6,13) και ο οριστικός προσδιορισμός φόρου (6,13) θεωρούνται τα λιγότερο απαιτητικά στάδια με βάση τον απαιτούμενο χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χρόνος εκτέλεσης του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ταχύτερου και αργότερου σταδίου της τάξης του 3,07. Τέλος, παρατηρούμε ότι τα στάδια καταλαμβάνουν σχεδόν όλους τους πιθανούς χρόνους εκτέλεσης μεταξύ 6 και 9 που σημαίνει ότι ο χρόνος αυτός ποικίλλει σημαντικά.

Διάγραμμα 5.12: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία

5.3.4 Φορολογικός έλεγχος σε διπλογραφικά βιβλία (επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών)

Τα αποτελέσματα της έρευνας που ακολουθούν, αφορούν στο φορολογικό έλεγχο σε διπλογραφικά βιβλία για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών. Η πρώτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της αποτελεσματικότητας των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.13), ότι όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικά (υψηλές τιμές) με τη σύνταξη της έκθεσης να είναι η πιο αποτελεσματική (9,27). Παράλληλα, ιδιαίτερα υψηλές τιμές και κατά συνέπεια υψηλή αποτελεσματικότητα παρατηρείται και στα στάδια των αποτελεσμάτων του φορολογικού ελέγχου και της κρίσης ως προς το κύρος των βιβλίων. Επίσης, διακρίνουμε ότι η αρχική συλλογή πληροφοριών (8,40) θεωρείται το λιγότερο αποτελεσματικό στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο αποτελεσματικού και λιγότερο αποτελεσματικού σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 0,87 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικά.

Διάγραμμα 5.13: Αποτελεσματικότητα σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία

Η δεύτερη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της σημασίας της ορθής εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.14), ότι σε όλα τα στάδια του ελέγχου θεωρείται σημαντικό (τιμές άνω του 8) η εκτέλεση του κάθε σταδίου να γίνεται ορθά. Η διενέργεια των γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων είναι το στάδιο που έχει τη μεγαλύτερη σημασία (9,80). Εξίσου μεγάλη σημασία δίνεται στην κατάστρωση λογαριασμών και στα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου θεωρείται το στάδιο με τη μικρότερη σημασία ορθής εκτέλεσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σημασία ορθής εκτέλεσης όλων των σταδίων είναι αρκετά υψηλή γενικά και δεν υπάρχουν σημαντικές παρεκκλίσεις, καθώς μάλιστα μεταξύ του πιο σημαντικού και λιγότερο σημαντικού (ως προς την ορθή εκτέλεση) σταδίου η απόκλιση είναι μόλις 1,13 που αποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι σε όλα τα στάδια για αυτές τις επιχειρήσεις πρέπει να ακολουθούνται πιστά οι αρχές της ακολουθίας και εκτέλεσης των σταδίων ενός ελέγχου.

Διάγραμμα 5.14: Σημασία ορθής εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία

Η τρίτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της ευκολίας ως προς την υλοποίησή τους των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.15), ότι η ευκολία υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Αυτό οφείλεται στην ανομοιογένεια των σταδίων. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου (9,20) παρουσιάζει την μεγαλύτερη ευκολία στην υλοποίηση και με μεγάλη απόσταση από τα άλλα στάδια. Παράλληλα, διακρίνουμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων (6,00) θεωρείται το πιο δύσκολο στάδιο, γεγονός που εξηγείται και από τη δυσκολία στη διενέργεια όλων των δυνατών επαληθεύσεων. Παρόμοιας δυσκολίας θεωρείται και ο έλεγχος των τρεχουσών συναλλαγών (6,07). Αξίζει να σημειωθεί ότι η ευκολία του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ευκολότερου και δυσκολότερου σταδίου της τάξης του 3,20.

Διάγραμμα 5.15: Ευκολία υλοποίησης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία

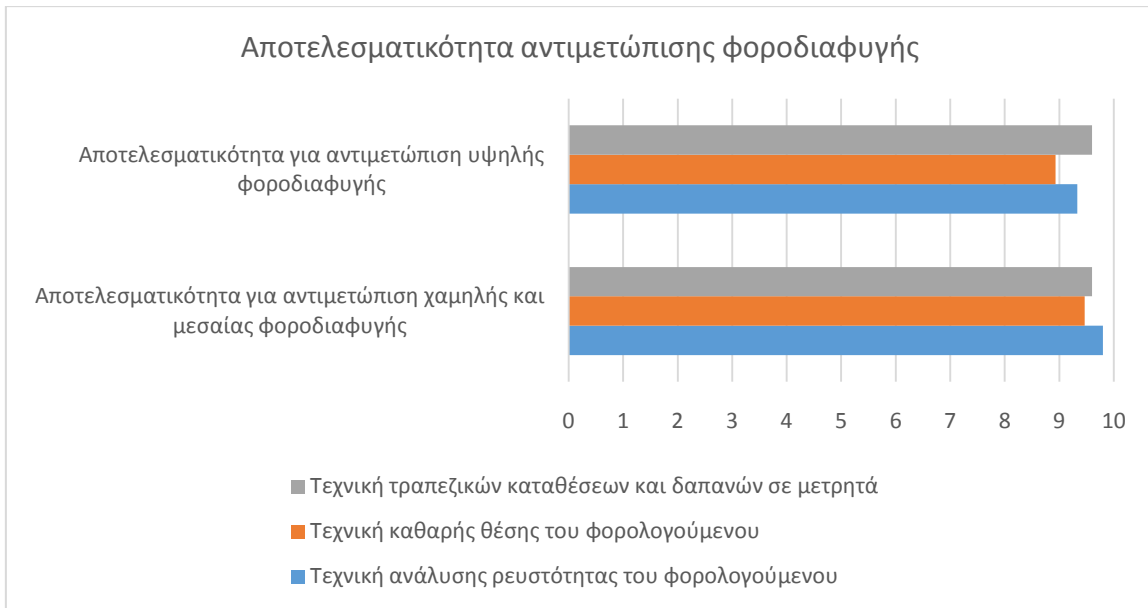
Η τέταρτη και τελευταία παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής του χρόνου εκτέλεσης των σταδίων του φορολογικού ελέγχου. Παρατηρούμε στο ακόλουθο ραβδόγραμμα (Διάγραμμα 5.16), ότι ο χρόνος υλοποίησης των σταδίων ποικίλλει. Μάλιστα, παρατηρούμε ότι η διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων (9,00) παρουσιάζει τον μεγαλύτερο χρόνο εκτέλεσης, γεγονός που συνάδει και με τα προηγούμενα αποτελέσματα του Διαγράμματος 5.15 για τη δυσκολία του συγκεκριμένου σταδίου. Αντίθετα, διακρίνουμε ότι η προετοιμασία του ελεγκτή (6,93) θεωρείται το λιγότερο απαιτητικό στάδιο με βάση τον απαιτούμενο χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χρόνος εκτέλεσης του κάθε σταδίου ποικίλλει με απόκλιση μεταξύ ταχύτερου και αργότερου σταδίου της τάξης του 2,07. Επίσης, παρατηρούμε ότι τα στάδια καταλαμβάνουν σχεδόν όλους τους πιθανούς χρόνους εκτέλεσης μεταξύ σχεδόν 7 και 9 που σημαίνει ότι ο χρόνος αυτός ποικίλλει σημαντικά. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι σε όλα τα στάδια που παρουσιάζονται παρατηρούνται σημαντικές διαφορές με τα αντίστοιχα για επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών με διπλογραφικά βιβλία που σηματοδοτεί τις σημαντικές διαφορές που παρατηρούν οι ελεγκτές σε κλάδους με διαφορετικό αντικείμενο εργασιών.

Διάγραμμα 5.16: Χρόνος εκτέλεσης σταδίων ελέγχου για επιχειρήσεις εμπορίας-παραγωγής αγαθών με διπλογραφικά βιβλία

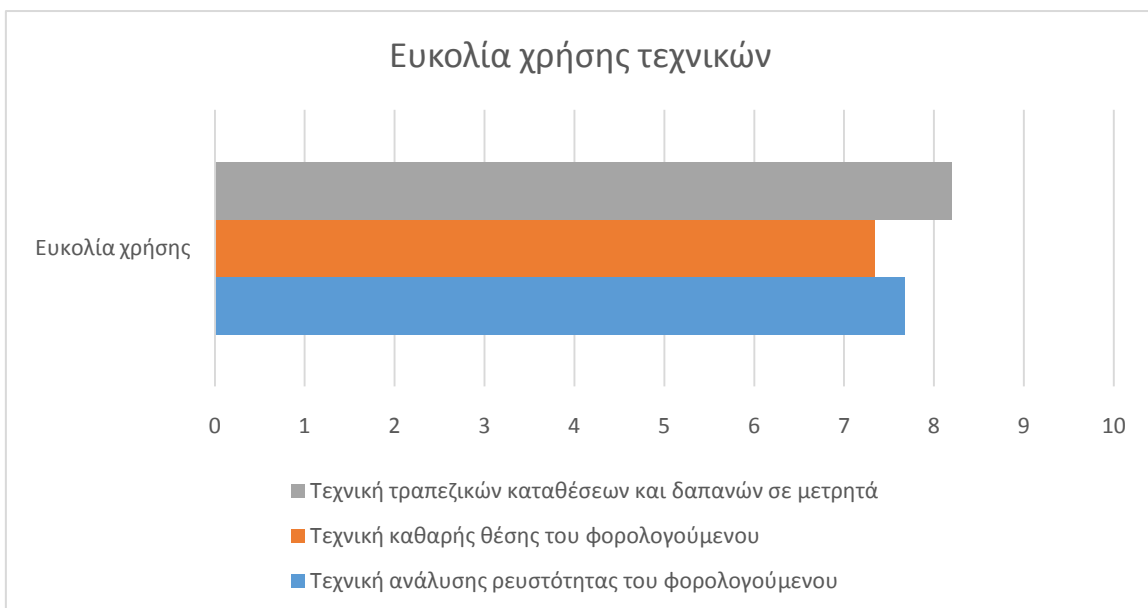
5.3.5 Φορολογικός έλεγχος σε φυσικά πρόσωπα: Έμμεσες τεχνικές έλεγχου

Τα αποτελέσματα της έρευνας που ακολουθούν, αφορούν στο φορολογικό έλεγχο σε φυσικά πρόσωπα με τη χρήση των έμμεσων τεχνικών. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως τα παρόντα αποτελέσματα βασίζονται στην κρίση των ελεγκτών βάσει της προηγούμενης τους γενικής ελεγκτικής εμπειρίας και των σεμιναρίων που τυχόν έχουν παρακολουθήσει και όχι σε συγκεκριμένους ελέγχους που έχουν κάνει καθώς οι έμμεσες τεχνικές έλεγχου δεν έχουν ακόμα χρησιμοποιηθεί από την φορολογική διοίκηση, πλην ελάχιστων περιπτώσεων. Η πρώτη παράμετρος η οποία λαμβάνεται ως προς έλεγχο είναι αυτής της αποτελεσματικότητας ως προς την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Αναλυτικότερα θεωρούμε ότι η φοροδιαφυγή χωρίζεται σε υψηλή φοροδιαφυγή και χαμηλή ή μεσαία φοροδιαφυγή. Οι τρεις τεχνικές θεωρούνται ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής. Ως προς την αντιμετώπιση της υψηλής φοροδιαφυγής καλύτερη τεχνική θεωρείται αυτή των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, ενώ για περιπτώσεις χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής καλύτερη τεχνική είναι αυτή της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι διαφορές μεταξύ των τεχνικών είναι ιδιαίτερα μικρές με τις αποκλίσεις μεταξύ καλύτερης και χειρότερης τεχνικής να είναι 0,33 και 0,67 για περιπτώσεις αντιμετώπισης χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής και υψηλής φοροδιαφυγής αντίστοιχα.

Διάγραμμα 5.17: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου-Αποτελεσματικότητα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής

Η δεύτερη παράμετρος αξιολόγησης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι η ευκολία χρήσης τους από τους ελεγκτές. Παρατηρούμε ότι η πιο εύκολη τεχνική είναι αυτή της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (7,33), ενώ η πιο δύσκολη είναι των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (8,20). Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι και οι τρεις τεχνικές θεωρούνται μέτριας δυσκολίας και πάντως σίγουρα όχι δύσκολες. Φυσικά, αυτά τα αποτελέσματα αναμένεται να διαφοροποιηθούν και στην πράξη με την τριβή των ελεγκτών σε αυτές.

Διάγραμμα 5.18: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου- Ευκολία χρήσης

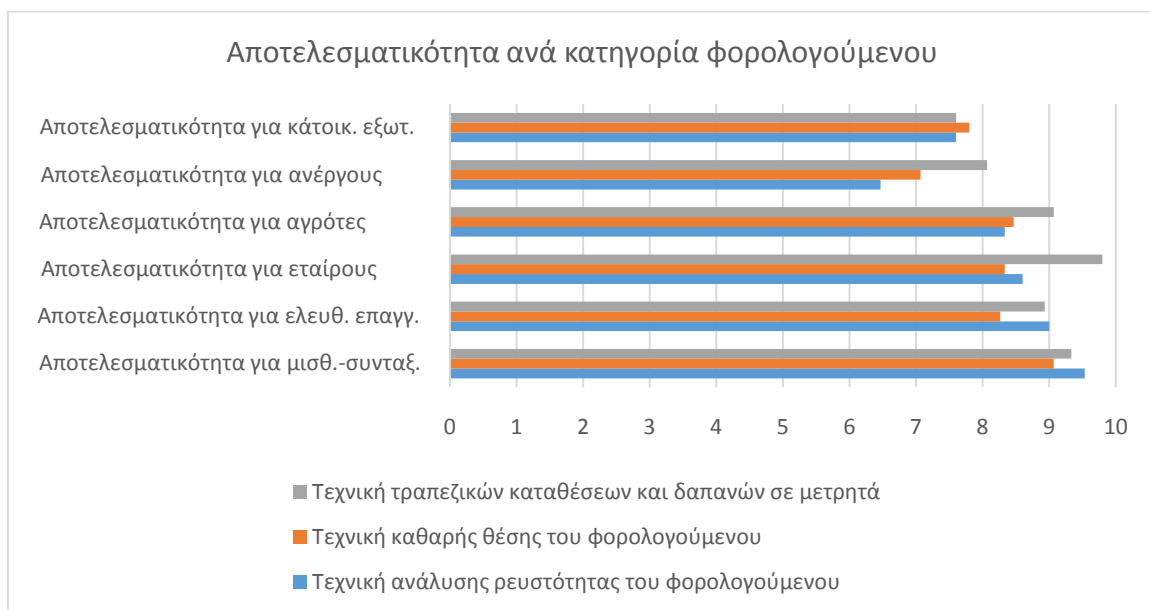
Η τρίτη παράμετρος αξιολόγησης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι ο χρόνος που απαιτείται από τους ελεγκτές για την υλοποίησή τους. Παρατηρούμε ότι η πιο γρήγορη τεχνική είναι αυτή των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (7,53), ενώ η πιο δύσκολη είναι της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (7,73). Πάντως, αυτές οι διαφορές μπορούν να θεωρηθούν σχεδόν αμελητέες καθώς είναι μικρότερες της τάξης του 3%. Επομένως, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι δεν απαιτούν πολύ χρόνο, ενώ και πρακτικά οι ελεγκτές δε θα επιλέξουν τεχνική λόγω των διαφορετικών απαιτήσεων σε χρόνο.

Διάγραμμα 5.19: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου- Χρόνος εκτέλεσης

Η τελευταία παράμετρος αξιολόγησης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου είναι η αποτελεσματικότητά τους ανά κατηγορία φορολογούμενου. Παρατηρούμε ότι κατά κανόνα η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά αναμένεται να έχει τα καλύτερα αποτελέσματα, ενώ οι άλλες δύο τεχνικές αναμένεται να είναι πιο αποτελεσματική η μία από την άλλη ανά περίπτωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα των τεχνικών ελέγχου αναμένεται να είναι χειρότερη για ανέργους κυρίως και για κατοίκους εξωτερικού, ενώ για τις υπόλοιπες κατηγορίες αναμένεται ικανοποιητική αποτελεσματικότητα. Φυσικά, οι μισθωτοί-συνταξιούχοι αναμένονται να είναι αυτοί για τους οποίους οι τεχνικές θα αποκαλύπτουν πιο εύκολα πιθανή απόκρυψη φορολογητέας ύλης, γεγονός που ήταν πλήρως αναμενόμενο και με βάση τη λογική. Παράλληλα, παρατηρείται ότι ενώ γενικά οι τεχνικές αναμένονται να έχουν παρεμφερή αποτελεσματικότητα στις κατηγορίες των εταίρων (κυρίως), αλλά και των αγροτών και

των ανέργων υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στην αποτελεσματικότητα των τεχνικών. Μάλιστα, αναμένεται η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά να είναι αποτελεσματικότερη ακόμα και κατά 1,50 έναντι της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου. Τέλος, σημειώνεται ότι αυτά τα αποτελέσματα αναμένεται με την εντατικοποίηση χρήσης των έμμεσων τεχνικών να αλλάξουν και θα είναι ενδιαφέρον να διαπιστώσουμε τυχόν συγκρίσιμα αποτελέσματα από την πρακτική των έμμεσων τεχνικών με αυτά που διαπιστώνουμε από την κρίση των ελεγκτών της φορολογικής διοίκησης.

Διάγραμμα 5.20: Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου-Αποτελεσματικότητα ανά κατηγορία φορολογούμενου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα και προτάσεις για την πάταξη της φοροδιαφυγής

6.1 Αποτελεσματικότητα φορολογικού ελέγχου

Ο φορολογικός έλεγχος έχει εκσυγχρονιστεί και με την έλευση και του νέου Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας με το Ν.4174/2013 έχει αναβαθμιστεί. Υπάρχει μια ομοιογενοποίηση των διατάξεων του κώδικα και ενιαία συγκέντρωση όλων των φορολογικών αντικειμένων. Παράλληλα, μέσω της νομοθέτησης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου νέες μέθοδοι παρέχονται στους ελεγκτές προς χρήση. Ο στόχος φυσικά όλων αυτών είναι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού ελέγχου. Αυτή έχει πράγματι ενδυναμωθεί από την εκτεταμένη χρήση βάσεων δεδομένων από τις οποίες εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα και ο έλεγχος των φορολογούμενων γίνεται με πιο αξιοκρατικά και επωφελή κριτήρια για τη φορολογική διοίκηση. Πράγματι, ο φορολογικός έλεγχος είτε μερικός είτε πλήρης έχει συμβάλλει στη βεβαίωση και είσπραξη περισσότερων δημοσίων εσόδων. Αυτή του η συνεισφορά είναι κομμάτι της διττής αποστολής του φορολογικού ελέγχου, δηλαδή τόσο να συμμορφώσει τους φορολογούμενους ως προς την τήρηση των κείμενων διατάξεων όσο και να τιμωρήσει τους παραβάτες αυτών με πρόστιμα-τέλη.

Η αποτελεσματικότητα του φορολογικού ελέγχου που διαρκώς βελτιώνεται συμβάλλει στην υλοποίηση των δράσεων της εκάστοτε κυβέρνησης και στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στο βαθμό που αυτό είναι επιτρεπτό. Οι φορολογικοί έλεγχοι όπως διαπιστώσαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο έχουν σημαντική αποτελεσματικότητα εφόσον το σύνολο των σταδίων που τα αποτελούν εφαρμοστεί ορθά. Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί ότι στο επίπεδο των φορολογικών ελέγχων, μία αύξηση και εντατικοποίηση αυτών μπορεί να αποδώσει σημαντικά καθώς και όπως έχει διαπιστωθεί μία αύξηση των ημερησίων ελέγχων κατά 1% μπορεί να συμβάλλει στη μείωση των παραβατών κατά 0,3%. Επομένως, η συνεχής ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού ελέγχου από ένα ήδη ικανοποιητικό επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε ένα πραγματικά υψηλό επίπεδο φορολογικής δικαιοσύνης πάντα μέσω της χρήσης αναβαθμισμένων μεθόδων και προσεκτικών επιλογών από τη φορολογική διοίκηση.

6.2 Γενικά συμπεράσματα φορολογικού ελέγχου

Στην παρούσα εργασία έχουν παρουσιαστεί διάφορα συμπεράσματα που αφορούν το φορολογικό έλεγχο τόσο μέσω της βιβλιογραφίας όσο και μέσω της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Θα παρουσιάσουμε εν συντομία τα σημαντικότερα εξ αυτών.

Ο φορολογικός έλεγχος μέσω του εκσυγχρονισμού και της απλοποίησής του έχει καταστεί ταχύτερος και αποδοτικότερος με σημαντικά οφέλη για τη δημόσια διοίκηση. Παράλληλα, μέσω της ενδυνάμωσης της σημασίας των μερικών ελέγχων αναμένεται βελτίωση στην άμεση απόδοση οφειλών των φορολογούμενων στο δημόσιο που οφείλονται σε αποκρυφθείσα φορολογητέα ύλη. Ταυτόχρονα, μέσω της υιοθέτησης των σταδίων που ακολουθούν τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου και του προσωρινού προσδιορισμού του διορθωτικού φόρου παρέχεται η δυνατότητα στο φορολογούμενο να εκφράσει σε πρώτο βαθμό τις τυχόν αντιρρήσεις του περί των αποτελεσμάτων και κατά συνέπεια να συνεισφέρει στην ορθότερη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου.

Παράλληλα, μέσω του στρατηγικού σχεδιασμού και του προγραμματισμού της φορολογικής διοίκησης έχουν επιτευχθεί σημαντικές βελτιώσεις των υπαρχόντων μεθοδολογιών και σημαντικές κατηγοριοποιήσεις της φορολογικής βάσης. Η βελτίωση των ηλεκτρονικών συστημάτων της φορολογικής διοίκησης έχει οδηγήσει τους ελεγκτικούς μηχανισμούς σε καλύτερη πρόσβαση σε πληροφορίες με απόρροια την ταχύτερη και αποδοτικότερη εργασία τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέσω της χρήσης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου στις λίγες περιπτώσεις από το ΚΕ.ΦΟ.ΜΕ.Π. έχουν εξαχθεί σημαντικά συμπεράσματα που αποδεικνύουν ότι αυτές οι τεχνικές θα αποτελέσουν το θεμέλιο λίθο του μελλοντικού ελέγχου φυσικών προσώπων ως προς τη φορολογία εισοδήματος.

Αναφορικά, με την έρευνα που υλοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσης εργασία μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα στάδια του ελέγχου παρουσιάζουν μεγάλη αποτελεσματικότητα εφόσον υλοποιηθούν ορθά. Μάλιστα, η σύνταξη της έκθεσης ελέγχου κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για την υλοποίηση του ελέγχου. Παράλληλα, οι απαιτήσεις σε δυσκολία αλλά και σε χρόνο των γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων και των λογιστικών διαφορών κρίνονται πολύ υψηλές. Αντίθετα, η κοινοποίηση της έκθεσης ελέγχου και ο προσωρινός προσδιορισμός του φόρου παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαμηλή δυσκολία και απαιτήσεις σε χρόνο υλοποίησης. Αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ των διαφορετικών

κατηγοριών επιχειρήσεων (απλογραφικά-διπλογραφικά βιβλία, επιχειρήσεις υπηρεσιών- παραγωγής ή εμπορίας αγαθών) παρουσιάζονται σημαντικές διαφορές οι οποίες αποδεικνύουν ότι η κάθε κατηγορία επιχειρήσεων παρουσιάζει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ως προς τον φορολογικό έλεγχο. Μάλιστα, η προετοιμασία των ελεγκτών αλλά και οι ενέργειες που θα υλοποιήσουν κατά τον έλεγχο αναμένεται να έχουν διαφορετικού επιπέδου αποτελέσματα όπως αποδεικνύονται από τα δεδομένα της έρευνας στους υπαλλήλους της φορολογικής διοίκησης με ελεγκτική εμπειρία.

Στο επίπεδο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου η κρίση των ελεγκτών της έρευνας παρήγαγε κάποια ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Αρχικά, οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αναμένονται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση τόσο της υψηλής όσο και της χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής, με ελαφρώς καλύτερα αποτελέσματα για την αντιμετώπιση της χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής. Παράλληλα, οι διαφορές μεταξύ των τεχνικών ως προς αυτές τις παραμέτρους είναι ιδιαίτερα μικρές. Ως προς την ευκολία χρήσης των τεχνικών η τεχνική της καθαρής θέσης του φορολογούμενου θεωρείται η πιο εύκολη, ενώ αυτή των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά θεωρείται η πιο δύσκολη. Η διαφοροποίησή τους ως προς τον χρόνο υλοποίησης της κάθε μίας θεωρείται αμελητέα, μικρότερη της τάξεως του 3% και επομένως θα πρέπει να περιμένουμε τα εμπειρικά-πειραματικά αποτελέσματα για να προχωρήσουμε σε κάποια αντικειμενικά συμπεράσματα.

Τέλος, αναφορικά με την αποτελεσματικότητά τους ανά κατηγορία φορολογούμενου, παρατηρούμε ότι κατά κανόνα η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά αναμένεται να έχει τα καλύτερα αποτελέσματα, ενώ οι άλλες δύο τεχνικές αναμένεται να είναι πιο αποτελεσματική η μία από την άλλη ανά περίπτωση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αποτελεσματικότητα των τεχνικών ελέγχου αναμένεται να είναι χειρότερη για ανέργους κυρίως και για κατοίκους εξωτερικού, ενώ για τις υπόλοιπες κατηγορίες αναμένεται ικανοποιητική αποτελεσματικότητα. Φυσικά, οι μισθωτοί-συνταξιούχοι αναμένονται να είναι αυτοί για τους οποίους οι τεχνικές θα αποκαλύπτουν πιο εύκολα πιθανή απόκρυψη φορολογητέας ύλης, γεγονός που ήταν πλήρως αναμενόμενο και με βάση τη λογική. Παράλληλα, παρατηρείται ότι ενώ γενικά οι τεχνικές αναμένονται να έχουν παρεμφερή αποτελεσματικότητα στις κατηγορίες των εταίρων (κυρίως), αλλά και των αγροτών και των ανέργων υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στην αποτελεσματικότητα των τεχνικών. Μάλιστα, αναμένεται η τεχνική των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών

σε μετρητά να είναι σημαντικά αποτελεσματικότερη έναντι της τεχνικής της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου.

6.3 Προτάσεις για τη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου και την πάταξη της φοροδιαφυγής

Στην παρούσα εργασία θεωρούμε ότι έχουν γίνει τομές τόσο στο φορολογικό έλεγχο όσο και γενικότερα, που συμβάλλουν στην πάταξη της φοροδιαφυγής. Όμως, εχθρός του καλού είναι το καλύτερο και γι' αυτό θεωρούμε ότι υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες προτάσεις που θα αναλύσουμε ακολούθως, οι οποίες δύνανται να συμβάλλουν στη βελτίωση του φορολογικού ελέγχου και επίσης στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της φορολογικής διοίκησης λογίζεται ως το εργατικό δυναμικό που την απαρτίζει. Γι' αυτό είναι σημαντικό να δοθούν εκτεταμένα κονδύλια για την κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων της φορολογικής διοίκησης, τα οποία είναι λογικό να αναμένουμε να φέρουν πολλαπλάσια οφέλη.

Η συνέχεια στη λογική της απλοποίησης και σταθεροποίησης του φορολογικού συστήματος αποτελεί μία λογική συνέχεια στην πορεία που διαγράφεται τα τελευταία χρόνια από τη φορολογική διοίκηση και αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία ενός σταθερού επενδυτικού κλίματος με πολλαπλά οφέλη για την ανάπτυξη της χώρας και κατ' επέκταση της μείωσης της φοροδιαφυγής.

Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι η μείωση των φορολογικών συντελεστών μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στη μείωση και αποτροπή της φοροδιαφυγής. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες του ΟΟΣΑ με τους υψηλότερους συντελεστές φορολόγησης της μισθωτής εργασίας και τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ. Μία ενδεχόμενη μείωσή τους θα συνέβαλλε στη μείωση της φοροδιαφυγής καθώς το μέσο κέρδος των δυνητικών παραβατικών φορολογούμενων θα μειωνόταν για το ίδιο ποσοστό κινδύνου. Επομένως, θα αναμενόταν μία μείωση στην παραβατικότητα.

Η συνέχεια στις προσπάθειες για την εκτεταμένη χρήση του πλαστικού χρήματος και της ηλεκτρονικής τιμολόγησης θα συνέβαλλαν στο να μειωθεί το ποσοστό των χρημάτων που διακινούνται (μετρητά) τα οποία είναι δυσκολότερο για τη φορολογική διοίκηση να εκτιμήσει, υπολογίσει και εντάξει στους ελέγχους της.

Σημαντικό πεδίο βελτίωσης του φορολογικού ελέγχου αποτελεί η βελτίωση των ελεγκτικών επαληθεύσεων. Οι ελεγκτικές επαληθεύσεις που εφαρμόζονται σε μεγάλο βαθμό είναι οι ίδιες που εφαρμόζονταν και πριν το 2000. Παράλληλα, ως προς τη φορολογία του εισοδήματος δεν υπάρχει συγκεκριμενοποίηση ποιων πρέπει να χρησιμοποιούνται. Επομένως, κάποιες ελεγκτικές επαληθεύσεις μπορεί να είναι ανεπαρκείς για να διαπιστώσουν κάποιες εκ των πιθανών παραβάσεων και γι' αυτό θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη οργάνωση, επικαιροποίηση και συγκεκριμενοποίησή τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικό κομμάτι του μελλοντικού ελέγχου όπως αποδείχθηκε και από τα προαναφερθέντα συμπεράσματα αποτελούν οι νέες έμμεσες τεχνικές ελέγχου. Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αναμένονται να έχουν σημαντική συνεισφορά στην ανακάλυψη αποκρυφθείσας φορολογητέας ύλης και γι' αυτό η περαιτέρω χρήση τους και υιοθέτησή τους από το σύνολο του ελεγκτικού μηχανισμού θα συμβάλλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής.

Σημαντικό κομμάτι της συνεχούς βελτίωσης των διαδικασιών αποτελεί διεθνώς η υιοθέτηση των καλύτερων πρακτικών. Όπως και με τις προαναφερθείσες έμμεσες τεχνικές, η περαιτέρω αναβάθμιση- επικαιροποίηση και λειτουργία των φορολογικών ελέγχων μέσω συγκεκριμένων ελεγκτικών προτύπων αναμένεται να έχει σημαντικά αποτελέσματα. Φυσικά, μία τέτοια διαδικασία απαιτεί πολύπλοκες διεργασίες σε βάθος χρόνου και γι' αυτό είναι αυτονόητο ότι θα απαιτηθούν συνεχείς και σταδιακές βελτιώσεις για να φτάσουμε στο επιθυμητό τελικό επίπεδο. Βασικός παράγοντας αυτών των βελτιώσεων θα είναι η, σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό, ανάλυση και χρήση των δεδομένων που μαζεύονται στις βάσεις δεδομένων του υπουργείου μέσω των ηλεκτρονικών υποβολών των φορολογούμενων και μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω βελτίωση τόσο της εξυπηρέτησης των φορολογούμενων όσο και στην ευκολότερη ανακάλυψη αποκρυφθείσας φορολογικής ύλης.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι η απαρχή στη λειτουργία των φορολογικών ελέγχων είναι η πρόληψη των παραβατικών συμπεριφορών και η συμμόρφωση των φορολογούμενων με τις κείμενες διατάξεις. Γι' αυτό το σκοπό είναι σημαντική μία εθνική προσπάθεια για δημιουργία φορολογικής συνείδησης και καλλιέργεια μίας φορολογικής παιδείας. Η εμπέδωση της φορολογικής παιδείας και συνείδησης σε όσο μεγαλύτερο αριθμό των φορολογούμενων και ιδίως των νέων αποτελεί τη σημαντικότερη ελπίδα για ένα καλύτερο και κοινωνικά δίκαιότερο μέλλον. Έτσι, μπορούμε να φτάσουμε σε ένα επίπεδο όπου οι αρχές της δίκαιης κατανομής των οικονομικών βαρών μέσω της πάταξης της

φοροδιαφυγής μπορεί να γίνουν πραγματικότητα. Τελική απόρροια των ανωτέρω θα είναι η δημιουργία ενός ορθού φορολογικού συστήματος με αμελητέα φοροδιαφυγή και με κύριο λόγο ύπαρξης των φορολογικών ελέγχων τη βοήθεια των φορολογουμένων σε τυχόν λάθη τους και όχι την ανακάλυψη παραβατικών συμπεριφορών απόκρυψης φορολογητέας ύλης.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αναγνώστου, Σ., 2010, *Δικαιώματα και υποχρεώσεις φορολογουμένων και ελεγκτών κατά τον προληπτικό-προσωρινό και τακτικό φορολογικό έλεγχο*. Αθήνα: Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων.

Βισβίκης, Γ., Καραγιάννης, Ι., 2016, *Σημειώσεις-Εξεταστέα ύλη μαθήματος: Ο φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων σύμφωνα με το κώδικα φορολογικής διαδικασίας (Ν.4174/2013-ΦΕΚ Α'170/26.7.2013)*. Πρέβεζα: Τ.Ε.Ι. Ηπείρου.

Ζαννέτος, Ν., Σκούρα, Μ., 2013, *Λογιστικός έλεγχος- Εκπιπτόμενες και μη εκπιπτόμενες δαπάνες*. Αθήνα.

Ιωαννίδου, Β., 2012. *Μεθοδολογία τακτικού φορολογικού ελέγχου*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Καρακασίδου, Β., 2015. *Έμμεσες τεχνικές φορολογικού ελέγχου*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Καραφειζής, Γ., 2013. *Ανάλυση κινδύνου στην ελεγκτική διαδικασία- η περίπτωση του φορολογικού ελέγχου στην Ελλάδα*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Κορομηλάς, Γ., 2013, *Σημειώσεις σεμιναρίου: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου*. Αθήνα.

Κούντρια, Γ., 2015. *Έμμεσες τεχνικές φορολογικού ελέγχου και η συμβολή τους για την πάταξη της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Κοψιάτης, Α., 2009. *Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.

Μάραμης Χαρλάν, Ι., 2014. *Η νέα μορφή του φορολογικού ελέγχου με τον κώδικα φορολογικής διαδικασίας (Ν.4174/2013) και η πλαισίωση του από εξειδικευμένα ελεγκτικά εργαλεία*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μελάς, Δ., 2015, *Μέθοδοι φορολογικού ελέγχου εισοδήματος φυσικών προσώπων και επιχειρήσεων*. Θεσσαλονίκη: Οικονομικές Εκδόσεις.

- Μπάκας Ι., κ.α., 1998. *Οδηγός φορολογικού ελέγχου- Μέθοδοι και τεχνικές φορολογικού ελέγχου: από έδρα και επιτόπιος φορολογικός έλεγχος*. Αθήνα.
- Μπίκου, Π., 2014. *Φορολογικός έλεγχος των επιχειρήσεων*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Ντάσιου, Σ., 2014. *Υλικό Σεμιναρίου: Έμμεσες τεχνικές ελέγχου*. Αθήνα: Υπουργείο Οικονομικών Διεύθυνση Ελέγχων.
- Ντάσιου, Σ., Πέτσα, Β., Ζελενίτσας, Μ., 2016. *Υλικό Σεμιναρίου: Έμμεσες ελέγχου με τη χρήση μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού φορολογητέας ύλης*. Αθήνα: Υπουργείο Οικονομικών Διεύθυνση Ελέγχων.
- Πιερής, Μ., κ.α., 2008. *Οδηγός φορολογικού ελέγχου- Μέθοδοι και τεχνικές φορολογικού ελέγχου*. Αθήνα.
- Σταματίου, Γ., 2015. *Φορολογικός έλεγχος-Έμμεσες τεχνικές ελέγχου- Φορολογικό πιστοποιητικό, Ενημερωτικό δελτίο της ΣΟΛ ΑΕ, Σεπτέμβριος*.
- Τάτσος, Ν., 2001, *Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Τόλης, Α., κ.α., 2001, *Οδηγός φορολογικού ελέγχου*. Αθήνα: Φορολογική Επιθεώρηση.
- Υπουργείο Οικονομικών, 1994. *N.2238/1994. Κύρωση του κώδικα φορολογίας εισοδήματος. ΦΕΚ Α 151/16-09-1994*. Αθήνα.
- Υπουργείο Οικονομικών, 2004α. *N.3259/2004. Περαιώση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων, ρύθμιση ληξιπρόθεσμων χρεών και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α 149/04-08-2004*. Αθήνα.
- Υπουργείο Οικονομικών, 2004β. *N.3296/2004. Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, φορολογικοί έλεγχοι και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α 253/14-12-2004*. Αθήνα.
- Υπουργείο Οικονομικών, 2005. *ΠΟΛ.1037/01-03-2005. Έλεγχος εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών και βεβαίωση και καταβολή των φόρων. Αρ. Πρωτ. 1021681/1120/ΔΕ-Α*. Αθήνα.
- Υπουργείο Οικονομικών, 2008. *N.3697/2008. Ενίσχυση της διαφάνειας του Κρατικού Προϋπολογισμού, έλεγχος των δημόσιων δαπανών, μέτρα φορολογικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α 194/25-09-2008*. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2010. Ν.3888/2010. Εκούσια κατάργηση φορολογικών διαφορών, ρύθμιση ληξιπρόθεσμων χρεών, διατάξεις για την αποτελεσματική τιμωρία της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α 175/30-09-2010. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2011α. ΠΟΛ.1072/08-04-2011. Έλεγχος φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών, επίλυση φορολογικών διαφορών, βεβαίωση και καταβολή των φόρων. Γ.Δ.Φ.Ε., Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2011β. ΠΟΛ.1159/22-07-2011. Καθορισμός της διαδικασίας εφαρμογής της παραγράφου 5 του άρθρου 82 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν.2238/1994) αναφορικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό που θα εκδίδεται από Νόμιμους Ελεγκτές ή ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του ν.3693/2008 (ΦΕΚ Α 174). ΦΕΚ Β 1657/26-07-2011. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2011γ. Ν.4002/2011. Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου, ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση, θέματα αρμοδιότητας Υπουργείων Οικονομικών, Πολιτισμού και Τουρισμού και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ΦΕΚ Α 180/22-08-2011. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2013α. Ν.4172/2013. Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν.4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν.4127/2013 και άλλες διατάξεις.. ΦΕΚ Α 167/23-07-2013. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2013β. Ν.4174/2013. Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ Α 170/26-07-2013. Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομικών, 2013γ. ΠΟΛ.1270/24-12-2013. Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου. Αθήνα: Γ.Δ.Φ.Ε.

Υπουργείο Οικονομικών, 2014α. ΠΟΛ.1050/17-02-2014. Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α'170) για τον διορθωτικό προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης φορολογούμενων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού. ΦΕΚ Β 478/26-02-2014. Αθήνα: Γ.Δ.Φ.Ε.

Υπουργείο Οικονομικών, 2014β. ΠΟΛ.1094/07-04-2014. Τροποποίηση του άρθρου 5 της ΠΟΛ.1050/17-2-2014.. Αθήνα: Γ.Δ.Φ.Ε.

Ξένη Βιβλιογραφία

Richardson, G., 2006, Determinants of tax evasion: A cross-country investigation. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15, pp.150-169.

Morse, S., Karlinsky, S., Bankman, J., 2009, Cash businesses and tax evasion. *Stanford law and policy review*, 20 (1), pp. 37-61.

Παράρτημα

Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΤΡΑΧΑΝΑ ΣΤΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Ερωτήσεις

1. Παρακαλώ συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα με ακέραιες τιμές μεταξύ των 0 και 10. Το 0 αντιστοιχεί στην κατώτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. καθόλου αποτελεσματικό) και το 10 στη μεγαλύτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. πλήρως αποτελεσματικό).
Η ερώτηση αφορά σε απλογραφικά βιβλία επιχειρήσεων με αντικείμενο λειτουργίας την παροχή υπηρεσιών.

Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή				
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων				
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων				
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης				
Έλεγχος λογιστικών διαφορών				
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων				
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου				
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου				
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου				
Οριστικός προσδιορισμός φόρου				
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου				

2. Παρακαλώ συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα με ακέραιες τιμές μεταξύ των 0 και 10. Το 0 αντιστοιχεί στην κατώτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. καθόλου αποτελεσματικό) και το 10 στη μεγαλύτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. πλήρως αποτελεσματικό).
 Η ερώτηση αφορά σε απλογραφικά βιβλία επιχειρήσεων με αντικείμενο λειτουργίας την εμπορία-παραγωγή αγαθών.

Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή				
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων				
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων				
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης				
Έλεγχος λογιστικών διαφορών				
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων				
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου				
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου				
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου				
Οριστικός προσδιορισμός φόρου				
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου				

3. Παρακαλώ συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα με ακέραιες τιμές μεταξύ των 0 και 10. Το 0 αντιστοιχεί στην κατώτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. καθόλου αποτελεσματικό) και το 10 στη μεγαλύτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. πλήρως αποτελεσματικό).
 Η ερώτηση αφορά σε διπλογραφικά βιβλία επιχειρήσεων με αντικείμενο λειτουργίας την παροχή υπηρεσιών.

Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή				
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων				
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων				
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης				
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών				
Έλεγχος λογιστικών διαφορών				
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης				
Κατάστρωση λογαριασμών				
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων				
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου				
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου				
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου				
Οριστικός προσδιορισμός φόρου				
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου				

4. Παρακαλώ συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα με ακέραιες τιμές μεταξύ των 0 και 10. Το 0 αντιστοιχεί στην κατώτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. καθόλου αποτελεσματικό) και το 10 στη μεγαλύτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. πλήρως αποτελεσματικό).
 Η ερώτηση αφορά σε διπλογραφικά βιβλία επιχειρήσεων με αντικείμενο λειτουργίας την εμπορία-παραγωγή αγαθών.

Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή				
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων				
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων				
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης				
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών				
Έλεγχος λογιστικών διαφορών				
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης				
Κατάστρωση λογαριασμών				
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων				
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου				
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου				
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου				
Οριστικός προσδιορισμός φόρου				
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου				

5. Παρακαλώ συμπληρώστε τον ακόλουθο πίνακα με ακέραιες τιμές μεταξύ των 0 και 10. Το 0 αντιστοιχεί στην κατώτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. καθόλου αποτελεσματικό) και το 10 στη μεγαλύτερη τιμή της κάθε στήλης (π.χ. πλήρως αποτελεσματικό).
 Η ερώτηση αφορά στην φορολογία των φυσικών προσώπων και στην αναμενόμενη χρήση των τριών έμμεσων τεχνικών ελέγχου που έχουν νομοθετηθεί.

Έμμεσες τεχνικές ελέγχου	Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου	Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου	Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά
Αποτελεσματικότητα για αντιμετώπιση χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής			
Αποτελεσματικότητα για αντιμετώπιση υψηλής φοροδιαφυγής			
Ευκολία χρήσης			
Χρόνος εκτέλεσης			
Αποτελεσματικότητα για μισθωτούς-συνταξιούχους			
Αποτελεσματικότητα για ελεύθερους επαγγελματίες			
Αποτελεσματικότητα για εταίρους			
Αποτελεσματικότητα για αγρότες			
Αποτελεσματικότητα για ανέργους			
Αποτελεσματικότητα για κάτοικους εξωτερικού			

Παράρτημα 2: Αποτελέσματα ερωτηματολογίου

Αποτελέσματα σταδίων φορολογικού ελέγχου: Ερωτημάτων 1-4

Απλογραφικά βιβλία (παροχή υπηρεσιών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	133	144	130	101
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων	137	128	116	113
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων	135	145	88	140
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης	126	132	114	118
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	136	139	89	119
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων	140	142	118	121
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	138	142	126	127
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου	134	142	112	111
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	143	147	97	132
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	137	142	115	112
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	132	136	115	99
Απλογραφικά βιβλία (εμπορία ή παραγωγή αγαθών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	139	146	130	101
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων	140	132	116	113
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων	140	146	84	130
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης	134	141	106	132
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	141	140	92	125
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων	145	147	104	123

Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	142	144	131	119
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου	139	146	117	128
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	148	149	128	125
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	143	148	119	104
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	139	142	114	100
Διπλογραφικά βιβλία (παροχή υπηρεσιών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	136	134	122	105
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων	131	124	108	113
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών επαληθεύσεων	144	141	85	138
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης	131	125	116	112
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών	137	133	99	132
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	140	139	102	127
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης	138	137	126	131
Κατάστροση λογαριασμών	139	141	110	133
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων	141	142	108	123
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	142	144	132	115
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου	130	134	124	98
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	135	139	115	101
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	138	138	125	92
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	134	133	128	92
Διπλογραφικά βιβλία (εμπορία ή παραγωγή αγαθών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	135	133	129	104
Αρχική συλλογή πληροφοριών και στοιχείων	126	124	113	110
Διενέργεια γενικών ελεγκτικών	134	147	90	135

επαληθεύσεων				
Είσοδος και έλεγχος στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης	133	145	101	133
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών	132	140	91	134
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	136	143	96	129
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης	137	143	120	129
Κατάστρωση λογαριασμών	135	146	105	115
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλίων και στοιχείων	138	145	126	124
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	138	146	126	119
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορισμός φόρου	130	140	124	114
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	139	139	120	123
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	133	140	123	117
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	130	130	138	122

Μέσος Όρος Αποτελεσμάτων σταδίων φορολογικού ελέγχου: Ερωτημάτων 1-4

Απλογραφικά βιβλία (παροχή υπηρεσιών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	8,87	9,60	8,67	6,73
Αρχική συλλογή πληροφ. και στοιχείων	9,13	8,53	7,73	7,53
Διενέργεια γενικών ελεγκτ. επαληθεύσεων	9,00	9,67	5,87	9,33
Είσοδος και έλεγχος στις εγκατ. της επιχ.	8,40	8,80	7,60	7,87
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	9,07	9,27	5,93	7,93
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλ. & στοιχ.	9,33	9,47	7,87	8,07
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	9,20	9,47	8,40	8,47
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορ. φόρου	8,93	9,47	7,47	7,40
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	9,53	9,80	6,47	8,80
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	9,13	9,47	7,67	7,47
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	8,80	9,07	7,67	6,60

Απλογραφικά βιβλία (εμπορία ή παραγωγή αγαθών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	9,27	9,73	8,67	6,73
Αρχική συλλογή πληροφ. και στοιχείων	9,33	8,80	7,73	7,53
Διενέργεια γενικών ελεγκτ. επαληθεύσεων	9,33	9,73	5,60	8,67
Είσοδος και έλεγχος στις εγκατ. της επιχ.	8,93	9,40	7,07	8,80
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	9,40	9,33	6,13	8,33
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλ. & στοιχ.	9,67	9,80	6,93	8,20
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	9,47	9,60	8,73	7,93
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορ. φόρου	9,27	9,73	7,80	8,53
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	9,87	9,93	8,53	8,33
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	9,53	9,87	7,93	6,93
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	9,27	9,47	7,60	6,67
Διπλογραφικά βιβλία (παροχή υπηρεσιών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	9,07	8,93	8,13	7,00
Αρχική συλλογή πληροφ. και στοιχείων	8,73	8,27	7,20	7,53
Διενέργεια γενικών ελεγκτ. επαληθεύσεων	9,60	9,40	5,67	9,20
Είσοδος και έλεγχος στις εγκατ. της επιχ.	8,73	8,33	7,73	7,47
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών	9,13	8,87	6,60	8,80
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	9,33	9,27	6,80	8,47
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης	9,20	9,13	8,40	8,73
Κατάστρωση λογαριασμών	9,27	9,40	7,33	8,87
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλ. & στοιχ.	9,40	9,47	7,20	8,20
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	9,47	9,60	8,80	7,67

Προσωρινός διορθωτικός προσδιορ. φόρου	8,67	8,93	8,27	6,53
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	9,00	9,27	7,67	6,73
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	9,20	9,20	8,33	6,13
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	8,93	8,87	8,53	6,13
Διπλογραφικά βιβλία (εμπορία ή παραγωγή αγαθών)				
Σημαντικότερα στάδια ελέγχου	Αποτελεσματικότητα	Σημασία ορθής εκτέλεσης	Ευκολία σταδίου	Χρόνος εκτέλεσης
Προετοιμασία ελεγκτή	9,00	8,87	8,60	6,93
Αρχική συλλογή πληροφ. και στοιχείων	8,40	8,27	7,53	7,33
Διενέργεια γενικών ελεγκτ. επαληθεύσεων	8,93	9,80	6,00	9,00
Είσοδος και έλεγχος στις εγκατ. της επιχ.	8,87	9,67	6,73	8,87
Έλεγχος τρεχουσών συναλλαγών	8,80	9,33	6,07	8,93
Έλεγχος λογιστικών διαφορών	9,07	9,53	6,40	8,60
Κατάσταση φορολογικής αναμόρφωσης	9,13	9,53	8,00	8,60
Κατάστρωση λογαριασμών	9,00	9,73	7,00	7,67
Κρίση ως προς το κύρος των βιβλ. & στοιχ.	9,20	9,67	8,40	8,27
Αποτελέσματα φορολογικού ελέγχου	9,20	9,73	8,40	7,93
Προσωρινός διορθωτικός προσδιορ. φόρου	8,67	9,33	8,27	7,60
Σύνταξη έκθεσης ελέγχου	9,27	9,27	8,00	8,20
Οριστικός προσδιορισμός φόρου	8,87	9,33	8,20	7,80
Κοινοποίηση έκθεσης ελέγχου	8,67	8,67	9,20	8,13

Αποτελέσματα έμμεσων τεχνικών ελέγχου: Ερώτημα 5

Έμμεσες τεχνικές ελέγχου	Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου	Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου	Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά
Αποτελεσματικότητα για	147	142	144

αντιμετώπιση χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής			
Αποτελεσματικότητα για αντιμετώπιση υψηλής φοροδιαφυγής	140	134	144
Ευκολία χρήσης	115	110	123
Χρόνος εκτέλεσης	115	116	113
Αποτελεσματικότητα για μισθωτούς-συνταξιούχους	143	136	140
Αποτελεσματικότητα για ελεύθερους επαγγελματίες	135	124	134
Αποτελεσματικότητα για εταιρους	129	125	147
Αποτελεσματικότητα για αγρότες	125	127	136
Αποτελεσματικότητα για ανέργους	97	106	121
Αποτελεσματικότητα για κάτοικους εξωτερικού	114	117	114

Μέσος Όρος Αποτελεσμάτων έμμεσων τεχνικών ελέγχου: Ερώτημα 5

Έμμεσες τεχνικές ελέγχου	Τεχνική ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου	Τεχνική καθαρής θέσης του φορολογούμενου	Τεχνική τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά
Αποτελεσματικότητα για αντιμετώπιση χαμηλής και μεσαίας φοροδιαφυγής	9,80	9,47	9,60
Αποτελεσματικότητα για αντιμετώπιση υψηλής φοροδιαφυγής	9,33	8,93	9,60
Ευκολία χρήσης	7,67	7,33	8,20
Χρόνος εκτέλεσης	7,67	7,73	7,53
Αποτελεσματικότητα για μισθωτούς-συνταξιούχους	9,53	9,07	9,33
Αποτελεσματικότητα για ελεύθερους επαγγελματίες	9,00	8,27	8,93
Αποτελεσματικότητα για εταιρους	8,60	8,33	9,80
Αποτελεσματικότητα για αγρότες	8,33	8,47	9,07
Αποτελεσματικότητα για ανέργους	6,47	7,07	8,07
Αποτελεσματικότητα για κάτοικους εξωτερικού	7,60	7,80	7,60

